2018

Konkurencijos tarybos veiklos ataskaita

TURINYS

1. Skaičiai ir faktai....3
2. Įžanginis žodis....4
3. Svarbiausi įvykiai ir darbai....6
4. Pagrindinių veiklų apžvalga....8
5. Viešųjų subjektų priežiūra....10
   5.1. Konkurencijos įstatymo 4 str. priežiūra....11
   5.2. Vietos savivaldos įstatymo 9[1] str. priežiūra....15
   5.3. Valstybės pagalba....16
6. Konkurenciją ribojantys susitarimai....18
7. Koncentracijų priežiūra....22
8. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi....28
9. Reklama....31
10. Mažmeninė prekyba....35
11. Teismų sprendimai....39
12. Teisėkūra....44
13. Švietimas konkurencijos srityje....47
14. Tarptautinis bendradarbiavimas....51
15. Žmogiškieji ir finansiniai ištekliai....53
16. Priedai....56

ATASKAITOJE NAUDOJAMOS SANTRUMPOS:

EK – Europos Komisija
ES – Europos Sąjunga
EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
KĮ – Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas
KT – Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba
LTSA – Lietuvos transporto saugos administracija
LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas
MPĮNVDĮ – Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas
MTP – mokslo ir technologijų parkai
RĮ – Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas
STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba
VAAT – Vilniaus apygardos administracinis teismas
VESP – visuotinės ekonominės svarbos paslaugos
VIAP – viešuosius interesus atitinkančios paslaugos
VKEKK – Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija
VPT – Viešųjų pirkimų tarnyba
VSĮ – Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas

SKAIČIAI IR FAKTAI

1:7,6

1 Eur, investuotas į KT veiklą, atnešė 7,6 Eur tikėtinos naudos

15 mln. Eur

vidutinė metinė tiesioginė tikėtina nauda vartotojams 2016–2018 m.

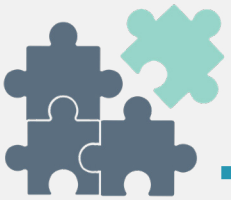

36

leidimai vykdyti koncentracijas

90%

teismo patvirtintų ar iš dalies patvirtintų Konkurencijos tarybos sprendimų

3 nustatyti Reklamos įstatymo pažeidimai

išnagrinėti skundai dėl reklamų **219**

256 KT iniciatyva įvertinta reklamų

reklamos davėjams išsiųsti įspėjimai **214**

2 nustatyti konkurenciją ribojantys susitarimai

36 nubausti pažeidėjai

155

įvairiuose renginiuose KT ekspertų Lietuvoje ir užsienyje skaityti pranešimai

410

įvertinti teisės aktų projektai

80 %

į tiek KT ekspertų pastabų buvo atsižvelgta

2 savivaldybėms skirtos baudos už savo įmonių privilegijavimą ir konkurencijos ribojimą

780 800 Eur

KT iš viso paskyrė baudų, iš kurių **707 800 Eur** – už konkurenciją ribojančius susitarimus, **56 200 Eur** – už savivaldybių pažeidimus

bendra sumokėtų baudų suma **431 659 Eur**

ĮŽANGINIS ŽODIS

„Duokite daugiau galių“, „Kokių jums trūksta papildomų įgaliojimų?“ – panašius teiginius bei klausimus dažnai girdime diskusijose, kaip spręsti kokios nors srities problemas. Regis, manoma, jog pagrindinė, jei ne vienintelė, problemų egzistavimo priežastis yra ta, kad jų sprendėjai, pavyzdžiui, valstybės institucijos, neturi pakankamai galių. Atsakymas peršasi pats – galias reikia padidinti. Ar tikrai?

2018 metais tokio pobūdžio diskusija Lietuvoje bei visoje Europos Sąjungoje vyko ir dėl rinkose esančių konkurencijos problemų. Po diskusijos sekė sprendimai: gruodžio mėnesį ES institucijos priėmė direktyvą 2019/1 dėl valstybių narių konkurencijos institucijų įgalinimo (vadinamoji ECN+ direktyva), o šiek tiek anksčiau į Lietuvos Seimą nukeliavo dvi teisėkūros iniciatyvos, numatančios suteikti Konkurencijos tarybai daugiau įgaliojimų.

Tam tikras galios lygis yra būtinas veiksmingam konkurencijos institucijos darbui. Prieš ECN+ direktyvos priėmimą Europos Komisija atliko tyrimą, kuris atskleidė, kad ne visos ES konkurencijos institucijos turi pakankamai galių rinkti įrodymus, kad išaiškintų rinkai ir vartotojams žalingus konkurencijos suvaržymus. ECN+ direktyva siekiama užlopyti šią spragą, numatant būtinus įrankius, kuriuos valstybės narės privalės suteikti nacionalinėms konkurencijos institucijoms, kad pastarosios būtų pajėgios įgyvendinti rinkos prievaizdo misiją.

Dvi Seime registruotos teisėkūros iniciatyvos taip pat kelia Konkurencijos tarybos galių didinimo idėją. Pirmoji, pateikta Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės, numato didesnį institucijos vaidmenį vertinant priimamų teisės aktų pasekmes konkurencijai ir siekia sustiprinti atgrasomąjį institucijos skiriamų sankcijų poveikį. Antroji, kilusi iš Vyriausybės, siūlo įgyvendinti dalį ECN+ direktyvos reikalavimų.

Skirtingai nuo kai kurių ES valstybių narių, Lietuvoje įgyvendinant ECN+ direktyvą nereikės iš esmės keisti įstatymų, nes Konkurencijos taryba jau dabar turi didžiąją dalį jos darbui reikalingų ir direktyvoje minimų įgaliojimų. Kadangi papildomų įgaliojimų suteikiama nauda nebus žymi, kur kas svarbiau tampa užtikrinti, jog Konkurencijos taryba sugebėtų pasinaudoti jau turimais įrankiais. Tai priklauso nuo kelių dalykų: išteklių, veiklos autonomijos, kitų institucijų bei žmonių palaikymo, taip pat apribojimų, nustatomų teisinėje valstybėje siekiant užtikrinti pagrindines asmenų teises.

Suteikti adekvačius išteklius ir garantuoti veiklos autonomiją konkurencijos institucijoms numato pati ECN+ direktyva. Galingiausi ginklai yra beverčiai, jeigu trūksta amunicijos ar mokančiųjų juos naudoti, dar blogiau – jei jie naudojami ne pagal paskirtį. Konkurencijos taryba didžiuojasi savo nepriklausomumu – būtent jis leidžia vykdyti svarbius tyrimus nelaukiant nurodymų ar pritarimo, tačiau adekvataus finansavimo trūkumas tapo įsisenėjusia problema. Ją aštrina vykstantys dideli technologiniai pokyčiai, reikalaujantys vis naujesnės tyrimų įrangos bei metodų ir vis aukštesnės kvalifikacijos ekspertų vien tam, kad pavyktų išsaugoti esamą mūsų veiklos kokybę. 2018 metais išlikome pajėgūs atlikti sudėtingus tyrimus, pavyzdžiui, įvertinti prekybos tinklų „Rimi“ ir „Iki“ susijungimo poveikį konkurencijai, ką galutinai padarėme 2018 metų pavasarį ir neleidome susijungimui įvykti, bei ištirti didelės apimties bylas, tokias kaip metų pabaigoje išaiškintas vairavimo mokyklų kartelis. Vis dėlto nuolatos didėjanti spraga tarp turimų ir tyrimams atlikti reikalingų išteklių lemia tai, jog dalis sudėtingų bylų tęsiasi ilgiau nei galėtų, o kai kurių tyrimų tenka iš viso atsisakyti.

Nepriklausomai nuo galių ar turimų išteklių, be kitų viešųjų subjektų palaikymo Konkurencijos tarybos misija – saugoti veiksmingą konkurenciją – būtų sunkiai įgyvendinama. Notarų įkainiai, kompensuojamųjų vaistų sistemos reforma, šilumos ūkio reguliavimas – tai tik dalis sričių, kurias 2018 metais nagrinėjo Konkurencijos taryba ir kuriose konkurencijos išsaugojimas, visų pirma, priklauso nuo jas prižiūrinčių ar reguliuojančių institucijų. Džiaugiuosi mūsų bendradarbiavimu su Specialiųjų tyrimų tarnyba bei Viešųjų pirkimų tarnyba ir tikiuosi, kad gerąją šio bendradarbiavimo patirtį sugebėsime pritaikyti ir stiprindami santykius su kitais instituciniais partneriais.

Galias turintieji bei įgyvendinantieji, kaip ir jas suteikiantieji, privalo atsakyti už jų panaudojimą. Teisinėje valstybėje galia ir jos pagalba siekiami tikslai nepateisina priemonių, jei šios pažeidžia pagrindines asmenų teises. Tai numato Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, tą patvirtina ir ECN+ direktyva. Pagrindinės teisės, kaip ir konkurencija, yra konstitucinės vertybės, sudarančios mūsų valstybės pagrindą. Jos nėra savaime suprantamos ir, kad išgyventų, privalo būti ginamos. Pažeisdami jas, rizikuotume pakirsti žmonių pasitikėjimą pačia valstybe. Laikais, kai netrūksta abejojančiųjų, ar demokratija ir konkurencija gali tinkamai spręsti žmonėms kylančias problemas, žmonių pasitikėjimo prireiks valstybei, konkurencijai ir konkurencijos institucijai.

Konkurencijos tarybos pirmininkas
Šarūnas Keserauskas

SVARBIAUSI 2018 M. ĮVYKIAI IR DARBAI

1 **ĮSIGALIOJO KONKURENCIJOS TARYBOS SIŪLYTI SU KONCENTRACIJŲ PRIEŽIŪRA SUSIJĘ KONKURENCIJOS ĮSTATYMO PAKEITIMAI,** kurie lengvina verslui tenkančią administracinę naštą.

2 **IŠAIŠKINOME DU KARTELINIUS SUSITARIMUS:**

- pripažinome, kad Lietuvos notarų rūmai ir jų prezidiumo nariai, nustatydami atlyginimo už notarinius veiksmus dydžius ir jų apskaičiavimo tvarką, sudarė konkurenciją ribojantį susitarimą;
- nustatėme, kad 26 vairavimo mokyklos bei Lietuvos vairuotojų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo mokyklų asociacija sudarė kartelį ir susitarė pakelti vairavimo kursų kainas Vilniuje, Kaune bei Jurbarke.

3 **PRIŽIŪRĖJOME RINKOJE VYKSTANČIAS KONCENTRACIJAS IR JŲ DALYVIŲ PRISIIMTŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMĄ:**

- išnagrinėjome 7 sudėtingas koncentracijas draudimo, telekomunikacijų, bilietų platinimo, alkoholinių gėrimų gamybos ir kitose rinkose;
- nustatėme, kad bendrovė „Rimi Lietuva“ neįgyvendino prisiimtų įsipareigojimų, todėl jai neleidome įsigyti prekybos tinklo „Iki“.

4 **BAIGĖME TYRIMĄ DĖL GALIMO „SWEDBANK“ PIKTNAUDŽIAVIMO DOMINUOJANČIA PADĖTIMI**, nes bankas įsipareigojo pašalinti įtariamą pažeidimą, galimai ribojusį ūkio subjektų galimybes veikti rinkoje teikiant mokėjimų surinkimo paslaugas elektroninėms parduotuvėms.

5 **PRIŽIŪRĖJOME VIEŠŲJŲ SUBJEKTŲ VEIKLĄ IR TEIKĖME SIŪLYMUS:**

- Vyriausybė atsižvelgė į Konkurencijos tarybos siūlymus ir pakeitė ydingą ne tik notarinių paslaugų įkainių, bet ir antstolių atlygio reguliavimo tvarką;
- dviem savivaldybėms skyrėme baudas už savo įmonių privilegijavimą ir konkurencijos ribojimą;
- po to, kai inicijavome du tyrimus dėl viešųjų subjektų veiksmų, įtariami Konkurencijos įstatymo pažeidimai šilumos gamybos ir kultūros paveldo objektų tvarkybos paslaugų rinkose buvo pašalinti;
- po Konkurencijos tarybos pastabų keli viešieji subjektai atsisakė planų neatlygintinai perduoti valstybės valdomą turtą;
- nedavėme leidimo dviem savivaldybėms užsiimti ūkine veikla ir patikėti paslaugas teikti jų bendrovėms, nes savivaldybės neįrodė, jog tų paslaugų negalėtų teikti rinkoje jau veikiantys privatūs ūkio subjektai.

6 NUSTATĖME TRIS REKLAMOS ĮSTATYMO PAŽEIDIMUS:

- bendrovės „Smilgos“ ir „Milita“ klaidino vartotojus, kai reklamuodamos statomą daugiabutį naudojo netikrų vartotojų atsiliepimus;
- elektroninę parduotuvę valdanti bendrovė „Pigu“ klaidino vartotojus, skatindama juos kuo greičiau pirkti per tariamai trumpalaikes akcijas, nors nuolaidos galiojo pakankamai ilgai.

7 TEISMAI PATVIRTINO KONKURENCIJOS TARYBOS SPRENDIMUS IR PRAŠYMUS REIKŠMINGOSE BYLOSE:

- bendrovei „Forum Cinemas“ pagrįstai skirta bauda už tai, kad sudarė konkurenciją ribojančius susitarimus su konkurentais ir netaikė nuolaidų per pirmąsias populiariausių kino filmų rodymo savaites;
- trijų bendrovių vadovams, prisidėjusiems prie įmonių sudaryto draudžiamo susitarimo, ketveriems metams apribota teisė užimti vadovaujančias pareigas;
- Panevėžio miesto savivaldybė, privilegijavusi savo bendrovę ir pavedusi jai teikti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas, ribojo konkurenciją;
- Konkurencijos tarybai pateikus prašymą, atnaujintas procesas byloje dėl nustatyto bendrovių „Vilniaus energija“ ir „Bionovus“ konkurenciją ribojančio susitarimo.

8 PRISIDĖJOME RENGIANT TEISĖKŪROS PAGRINDŲ ĮSTATYMO PROJEKTĄ, numatantį prievolę atlikti teisės aktų projektų poveikį konkurencijai.

9 PRISTATĖME LIETUVOS POZICIJĄ DĖL EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS, kuria siekiama stiprinti ES konkurencijos institucijas, ir parengėme Konkurencijos įstatymo pataisas.

10 UŽBAIGĖME SEMINARŲ CIKLĄ „SU KONKURENCIJA PO LIETUVĄ“: susitikimuose su šalies regionų viešojo ir privataus sektorių atstovais didžiausią dėmesį skyrėme valstybės pagalbos bei kartelių viešuosiuose pirkimuose klausimams.

PAGRINDINIŲ VEIKLŲ APŽVALGA

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (KT) yra savarankiška valstybės įstaiga, atskaitinga Lietuvos Respublikos Seimui. 2018 m. KT sudarė pirmininkas Šarūnas Keserauskas ir nariai: Elonas Šatas (pirmininko pavaduotojas), Jūratė Šovienė (pirmininko pavaduotoja), Jolanta Ivanauskienė ir Dina Lurje.

Vykdydama valstybinę konkurencijos politiką, KT prižiūri, kaip laikomasi Konkurencijos įstatymo (KĮ) bei jai patikėtų taikyti ES konkurencijos teisės reikalavimų, koordinuoja ES valstybės pagalbos taisyklių įgyvendinimą Lietuvoje. KT taip pat vykdo funkcijas, numatytas Reklamos, Vietos savivaldos, Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymuose.

Įgyvendindama savo misiją – saugoti veiksmingą konkurenciją dėl vartotojų gerovės, KT siekia ilgalaikių strateginių tikslų: kurti kuo didesnę naudą vartotojams, stiprinti švietimą konkurencijos srityje ir didinti savo veiklos efektyvumą. Puoselėdama organizacinę kultūrą, KT 2018 m. išgryninо vertybes ir institucijos viziją – būti nepriklausoma ir profesionalia institucija, darančia esminę įtaką stiprinant konkurencijos kultūrą. Pagrindinis KT veiklos planavimo dokumentas – Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018–2020 m. strategija, apibrėžianti institucijos misiją, viziją, vertybes, strateginius tikslus ir uždavinius jų įgyvendinimui bei rodiklius, – skelbiamas KT svetainėje.

Turėdama ribotus išteklius ir siekdama didinti savo veiklos efektyvumą, KT nustato savo veiklos prioritetus pagal šiuos principus:

- įtaka veiksmingai konkurencijai, vartotojų gerovei, jų teisių ir teisėtų interesų apsaugai;
- strateginė reikšmė;
- racionalus išteklių naudojimas.

2018 m. KT didžiausią dėmesį skyrė:

- konkurencijos ribojimams notarinių paslaugų, vairavimo mokymo paslaugų, statybų, automobilių atsarginių dalių, paukštienos ir vaistų prekybos, komunalinių bei teritorijų tvarkymo paslaugų sektoriuose;
- tarpinstituciniam bendradarbiavimui, atskleidžiant konkurentų susitarimus viešuosiuose pirkimuose;
- viešojo administravimo subjektams KT nustatytų įpareigojimų – pašalinti konkurencijos ribojimus – įgyvendinimui;
- verslo įsipareigojimų, prisiimtų, kad nebūtų apribota konkurencija įgyvendinant koncentracijas, vertinimui;
- švietimui, gerinančiam pažeidimų prevenciją;
- teisės aktų projektų vertinimui, teikiant išvadas dėl galimo tokių teisės aktų poveikio konkurencijai;
- ES direktyvos, kuria siekiama stiprinti konkurencijos institucijas, nuostatų derinimui.

KT siekia, kad jos veiklos efektyvumas būtų grindžiamas ne paskirtų baudų dydžiu, bet profesionalių tyrimų rezultatais ir tyrimų atnešta nauda vartotojui, kuri neišvengiamai priklauso ir nuo nuoseklaus prevencinio darbo konkurencijos principų sklaidos srityje. Vertindama, kaip sekasi vykdyti užsibrėžtą misiją, KT, vadovaudamasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) metodika, kasmet skaičiuoja savo veikla sukuriamos tikėtinos naudos vartotojams dydį. Šio dydžio ir KT metinio biudžeto santykis yra pagrindinis KT veiklos efektyvumo rodiklis nuo 2011 m.

Institucija siekia, kad metinės vidutinės trejų metų tiesioginės tikėtinos naudos vartotojams ir KT vidutinio metinio trejų metų biudžeto santykis būtų ne mažesnis kaip 5:1, t. y. vienas į KT investuotas euras atneštų bent 5 eurus tikėtinos naudos.

Atlikus 2016–2018 m. veiklos vertinimą, paaiškėjo, kad vidutinė metinė šio laikotarpio tiesioginė tikėtina nauda vartotojams sudarė 15 mln. Eur, o jos santykis su KT vidutiniu metiniu biudžetu buvo 7,6:1. Poveikio vertinimas apima tiesioginę ekonominę naudą vartotojams, o paskirtos (surinktos) baudos neįskaičiuojamos. Išsamų naudos vertinimo aprašymą ir rezultatus KT skelbia atskiru dokumentu savo interneto svetainėje.

Konkurencijos taryba (iš kairės): Elonas Šatas, Jūratė Šovienė, Šarūnas Keserauskas, Dina Lurje, Jolanta Ivanauskienė.

VIEŠŲJŲ SUBJEKTŲ PRIEŽIŪRA

Sąžiningos konkurencijos apsaugos garantija draudžia ūkinę veiklą reguliuojančioms valstybės ir savivaldybių institucijoms priimti sprendimus, kurie iškreipia ar gali iškreipti konkurenciją. Viešojo administravimo subjektų galimybės iškreipti konkurenciją yra didelės, nes jie priima kitiems asmenims privalomo pobūdžio sprendimus. KĮ 4 straipsnio, Vietos savivaldos įstatymo 9[1] straipsnio bei ES valstybės pagalbos taisyklių nuostatomis siekiama apsaugoti rinką nuo viešojo administravimo subjektų veiksmų, kurie daro neigiamą poveikį konkurencijai. Minėtų teisės aktų priežiūrą ir įgyvendinimą koordinuoja KT.

KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 4 STR. PRIEŽIŪRA

KĮ 4 straipsnis draudžia viešojo administravimo subjektams priimti teisės aktus arba kitus sprendimus, kurie teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes ir dėl kurių atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, išskyrus atvejus, kai skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant įstatymų reikalavimus.

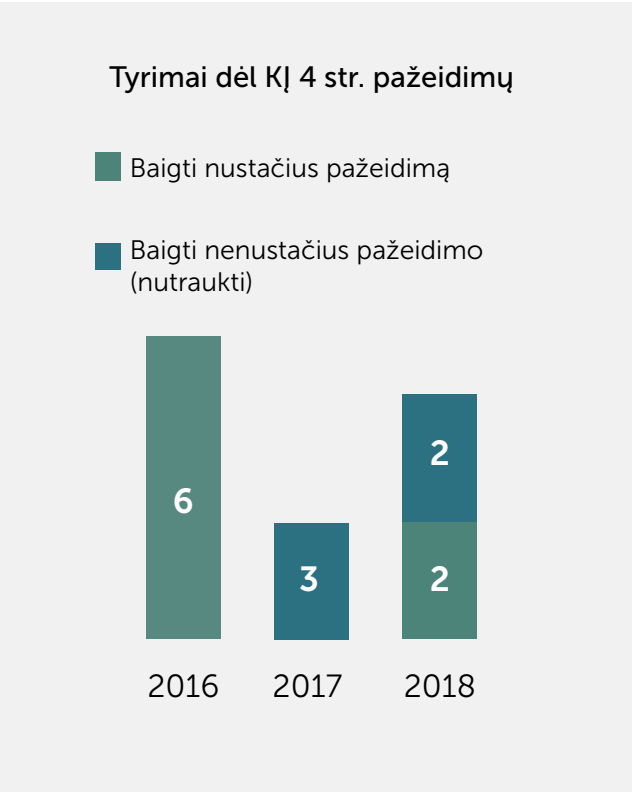

KT aktyviai informuoja savivaldybes ir kitus viešojo administravimo subjektus apie kylančią riziką pažeisti KĮ (plačiau – skyriuje „Švietimas konkurencijos srityje“). Tokios pastangos po kelerių metų ima duoti rezultatų: vis daugiau viešojo sektoriaus atstovų kreipiasi į KT, konsultuojasi, ar planuojami sprendimai nepažeis sąžiningos konkurencijos principų. Vien per 2018 m. KT ekspertai su viešojo administravimo institucijų atstovais dalyvavo 93 susitikimuose ir aptarė aktualius konkurencijos klausimus.

Vis dėlto KT veiklos statistika patvirtina, kad ne visos viešosios institucijos atsižvelgia į KT rekomendacijas: 2011–2018 m. nustatyti 33 atvejai, kai KĮ pažeidė viešieji subjektai, – vos 2 mažiau nei verslo atstovai.

Nuo 2017 m. sausio 1 d., įsigaliojus KĮ pataisoms, KT suteikta teisė skirti pinigines baudas viešojo administravimo subjektams už konkurencijos pažeidimus. Institucija finansines sankcijas pažeidėjams gali skirti ir už neįvykdytus įpareigojimus – už kiekvieną pažeidimo vykdymo dieną po nustatyto termino pabaigos gali būti skiriama iki 600 Eur bauda. Šiomis įstatymo suteiktomis galimybėmis KT pirmą kartą pasinaudojo 2018 m.

Atlikti tyrimai

Lapkričio 13 d. KT nusprendė skirti 34 200 Eur baudą Panevėžio miesto savivaldybei už tai, kad ši neįvykdė institucijos 2015 m. nustatytų įpareigojimų – nutraukti komunalinių atliekų tvarkymo sutartį su savo bendrove „Panevėžio specialus autotransportas“ ir organizuoti konkurencingą atrankos procedūrą.

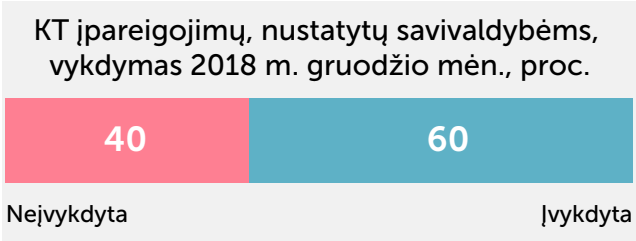

Pasibaigus bylinėjimosi procesui dėl 2015 m. KT nustatyto pažeidimo ir teismams galutinai patvirtinus KT išvadas, savivaldybė minėtą sutartį nutraukė, tačiau iš karto po to sudarė laikinąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo sutartį, pagal kurią paslaugas ir toliau teikia „Panevėžio specialus autotransportas“. KT konstatavo, kad savivaldybė nepašalino KĮ pažeidimo ir

nepanaikino skirtingų konkurencijos sąlygų, nes paslaugas ir toliau teikia savivaldybės privilegijuojama įmonė.

Dar vieną tyrimą baigusi KT **lapkričio 21 d.** paskelbė, kad Klaipėdos miesto savivaldybė, pavedusi bendrovei „Gatvių apšvietimas“ teikti eismo reguliavimo priemonių (atspindinčių kelio ženklų, apsauginių plastikinių pilonų, kelio kraštą žyminčių plastikinių stulpelių su atšvaitais, apsauginių tvorelių ir atitvarų) eksploatacijos bei įrengimo paslaugas, privilegijavo savo bendrovę ir diskriminavo kitus ūkio subjektus. Už KĮ pažeidimą savivaldybei skirta 22 tūkst. Eur bauda, ji taip pat įpareigota per 3 mėnesius pašalinti pažeidimą ir įvykdyti konkurencingą procedūrą tiekėjui atrinkti.

KT tęsė tyrimą dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (VKEKK) sprendimų, susijusių su šilumos gamybos kaina. Tyrimas pradėtas įtarus, kad šilumos gamintojai, dalyvaudami šilumos supirkimo aukcione, konkuruoja skirtingomis sąlygomis: nepriklausomų šilumos gamintojų siūlomos parduoti šilumos kaina apima tiek pastoviuosius, tiek kintamuosius kaštus, o šilumos tiekėjų kaina – tik kintamuosius kaštus.

> Vien per 2018 m. KT ekspertai su viešojo administravimo institucijų atstovais dalyvavo 93 susitikimuose ir aptarė aktualius konkurencijos klausimus.

Po to, kai VKEKK atsižvelgė į KT rekomendacijas, priėmė teisės aktų pakeitimus ir nustatė, kad, šilumos gamintojams teikiant pasiūlymus šilumos gamybos supirkimo aukcionuose, tiek šilumos tiekėjų, tiek nepriklausomų šilumos gamintojų siūlomai parduoti šilumos kainai taikytini bendri principai, tyrimas buvo nutrauktas.

2018 m. KT tęsė tyrimą dėl galimo KĮ pažeidimo kilus įtarimams, kad Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, neįvykdęs konkurencingos procedūros, valstybės įmonei „Lietuvos paminklai“ 2015–2017 m. pavedė teikti kultūros paveldo objektų tvarkybos darbus ir su šiais darbais susijusias projektavimo, inžinerijos bei kitas paslaugas. Pakeitus sutartis, nuo 2018 m. „Lietuvos paminklai“ vykdo valdytojo (užsakovo) funkcijas, rengia ir pasirašo daugiašales sutartis, atlieka darbų ir paslaugų viešuosius pirkimus, sudaro rangos sutartis ir t.t. Kadangi šios viešojo administravimo funkcijos nebėra susijusios su ūkine veikla, KT tyrimą nutraukė.

Pradėti tyrimai

Balandžio 26 d. KT pradėjo tyrimą dėl teisingumo ministro įsakymu patvirtintų Notarų imamo atlyginimo už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas laikinųjų dydžių. Nagrinėjama, ar nustatyti fiksuoti ir minimalūs notarų atlyginimo dydžiai gali riboti konkurenciją, įtariant, kad tokiu atveju notarai neturi galimybės konkuruoti tarpusavyje ir nustatyti mažesnius atlyginimo dydžius, nei patvirtini minėtame teisės akte.

Liepos 31 d. tyrimai pradėti dar dėl dviejų ministrų – krašto apsaugos ir susisiekimo – sprendimų. Įtariama, kad krašto apsaugos ministro sprendimais valstybės įmonei „Infostruktūra“ buvo suteikta išimtinė teisė teikti saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugas, ir ši įmonė galėjo būti privilegijuojama kitų atitinkamas paslaugas teikiančių ūkio subjektų atžvilgiu.

Aiškinamasi, ar susisiekimo ministro įsakymu patvirtintos Leidimų vežti keleivius reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais išdavimo taisyklės ir Lietuvos transporto saugos administracijos (LTSA) veiksmai jas įgyvendinant nepažeidžia KĮ. Tyrimo metu bus nustatyta, ar taisyklėse įteisintas reglamentavimas ir jų įgyvendinimas LTSA pratęsiant sutartis su tais pačiais vežėjais dėl vežimo paslaugų reguliaraus susisiekimo tolimojo reiso maršrutais teikimo, neorganizuojant konkurencingos procedūros, nepažeidė sąžiningos konkurencijos principų.

KT akiratyje atsidūrė Vilniaus miesto savivaldybės sprendimas perduoti Fabijoniškėse pastatytą baseiną patikėjimo teise valdyti ir naudoti savivaldybės viešajai įstaigai „Sveikas miestas“. Institucija nuo **rugsėjo 26 d.** tiria, ar savivaldybė galėjo privilegijuoti savo įmonę, diskriminuoti kitus rinkos žaidėjus ir taip sukurti skirtingas

konkurencijos sąlygas.
Pradėti tyrimai tęsiami 2019 m.

Konkurencijos ribojimų prevencija

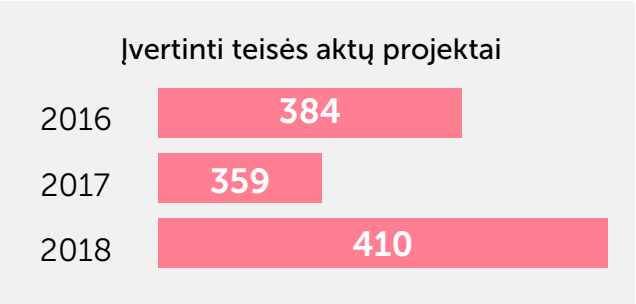

KT nebe pirmus metus atkreipia įstatymo leidėjo dėmesį, kad rengiant teisės aktus būtina vertinti poveikį konkurencijai. Teisės aktų projektų poveikio konkurencijai vertinimo metodika, parengta pagal EBPO rekomendacijas ir patvirtinta Vyriausybės nutarimu, Lietuvoje yra privaloma nuo 2012 m. Tačiau poveikio konkurencijai vertinimas neatliekamas nei planuojant smulkius reguliavimo pokyčius, nei imantis reikšmingų ekonominių projektų. KT įspėja, kad jeigu tam tikros srities reguliavimu sudaromos kliūtys naujiems žaidėjams įeiti į rinką, konkurencija gali būti pernelyg silpna, ir įmonės rinksis paprasčiausią kelią – pakelti kainas. O kuo lengviau patekti į rinką, kuo mažiau biurokratinių kliūčių taikoma, tuo veiksmingesnė konkurencija, ir efektyvesnės įmonės turi galimybę pakeisti neefektyvias bei pasiūlyti mažesnes kainas ir didesnį pasirinkimą vartotojams.
KT pritaria siūlymams EBPO pripažintus sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo principus perkelti į Teisėkūros pagrindų įstatymą, tikintis, kad įstatyme įtvirtinta pareiga nebus ignoruojama (plačiau – skyriuje „Teisėkūra“).
KT savo ir viešojo administravimo institucijų iniciatyva 2018 m. įvertino 410 teisės aktų projektų ir teikė išvadas dėl galimo jų poveikio konkurencijai. Į 78 proc. institucijos ekspertų pastabų projektų rengėjai atsižvelgė.
Vis dėlto į dalį esminių pastabų, susijusių su rizika apriboti konkurenciją, nebuvo atsižvelgta. Institucijai 2018 m. teko ne kartą pakartoti savo poziciją, kad valstybė versle gali dalyvauti tik išimtinais atvejais. Tokia nuostata grindžiama Konstitucijoje ir KĮ įtvirtintais principais, juos savo sprendimais ne kartą yra patvirtinęs ir Konstitucinis Teismas.

Dėl Farmacijos įstatymo

2018 m. KT teikė tris išvadas dėl skirtingų Farmacijos įstatymo projektų ir laikėsi nuoseklios dar 2017 m. birželį išdėstytos pozicijos, kad nepritaria idėjai kurti valstybinių vaistinių tinklą. KT pakartojo, kad gali būti iškreipta konkurencija, kai visoms asmens sveikatos priežiūros įstaigoms bus suteikta teisė steigti ligoninės vaistines. Projekto rengėjai neįvertino, kad dėl valstybės pasiryžimo aktyviai dalyvauti prekybos vaistiniais preparatais veikloje atsiranda įvairios teisinės ir ekonominės rizikos: interesų konfliktas, neskaidrumas, korupcija, neefektyvumas, neteisėta valstybės pagalba bei investavimo regione nepatrauklumas, kai privatus verslas dėl galimos diskriminacijos valstybės valdomos įmonės naudai gali nuspręsti nebeinvestuoti.
KT priminė, jog valstybė galėtų imtis iniciatyvos teikti visuomenei reikalingas paslaugas tik turėdama pakankamai patikimų duomenų apie tai, kad tam tikros paslaugos yra neišvengiamai būtinos visuomenės poreikiams ir interesams užtikrinti, ir kad jų teikimo negali užtikrinti veiksminga privačių ūkio subjektų konkurencija ar jų neteikia privatūs ūkio subjektai.
Projekto rengėjai į KT pastabas neatsižvelgė.

Dėl Mokslo ir studijų įstatymo

Seimo Audito komitetui pateiktoje išvadoje dėl Mokslo ir studijų įstatymo 25 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto KT nurodė, kad mokslo ir technologijų parkų (MTP) patikėjimo teise valdomą valstybės turtą nuomojant įmonėms, kurios vykdo taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbus ir diegia inovacijas, gali būti suteikta valstybės pagalba tiek minėtoms įmonėms, tiek ir patiems MTP.
KT siūlė įstatymo projektą papildyti nuostatomis dėl valstybės pagalbos teikimo arba įstatymo projekte nustatyti MTP skiriamo finansavimo ir perduodamo turto panaudojimo principus, atitinkančius Europos Komisijos (EK) 2016 m. rugsėjo 29 d. sprendimą C(2016) 6340. Šiame sprendime EK Lietuvai nustatė įpareigojimus, kurie turėtų užtikrinti, kad valstybės pagalba neatsirastų MTP

lygmenyje.
Į KT pastabas atsižvelgta, ir EK nustatyti įpareigojimai buvo perkelti į kitą – Technologijų ir inovacijų – įstatymą.

Dėl Alkoholio kontrolės įstatymo

KT nagrinėjo Alkoholio kontrolės įstatymo projektą, kuriuo siūlyta nustatyti alkoholio reklamos draudimo taikymo išimtį reklamai, pateikiamai į Lietuvą įvežamuose ir importuojamuose leidiniuose užsienio kalba, kurių leidėjas yra užsienio juridinis asmuo. Atsižvelgdama į tai, kad mūsų šalyje įtvirtintas absoliutus alkoholio reklamos draudimas, KT nurodė, jog tokia reklamos išimtis gali diskriminuoti Lietuvos rinkoje veikiančius alkoholinių gėrimų gamintojus bei pardavėjus (platintojus), kurie veiktų apsunkintomis sąlygomis, palyginti su konkurentais iš užsienio, galinčiais Lietuvoje reklamuoti savo produkciją. Sudėtingiau į Lietuvos rinką būtų patekti ir naujiems ūkio subjektams.
Alkoholio reklamos pajamų netekę spaudos leidėjai taip pat turi veikti prastesnėmis ekonominėmis sąlygomis, kas lemia ir produkcijos kokybę, tad, jeigu išimtis būtų taikoma, vartotojams galėtų būti labiau patrauklūs užsienio leidėjų spausdiniai.
Į KT pastabas buvo atsižvelgta, ir projektas nebuvo priimtas.

Dėl iniciatyvos konsoliduoti mokėjimus

Finansų ministerija kreipėsi į KT ir informavo apie planus nustatyti, kad biudžetinių įstaigų ir kitų institucijų sąskaitos būtų atidarytos vieningoje sąskaitų tvarkymo informacinėje sistemoje, o lėšos būtų perkeltos iš komercinių bankų ar kitų finansinių įstaigų į valstybės iždą, esantį Lietuvos banke.
KT savo išvadoje atkreipė dėmesį, kad prieš įgyvendindama minimą projektą, ministerija pirmiausia turi įvertinti visas galimas tokio teisinio reguliavimo rizikas ir neigiamas pasekmes rinkai bei vartotojams.

Dėl turto perdavimo privačiai mokyklai

KT išnagrinėjo Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktą derinti turto perdavimo VšĮ Rokiškio šiuolaikinei mokyklai pagal panaudą projektą. Privačiai mokyklai, kuri be švietimo veiklos gali užsiimti ir įvairia ūkine veikla (organizuoti pramogas, poilsį, verslo renginius, leisti knygas, periodinius leidinius, tiekti maistą per renginius ir kt.), buvo ketinama perduoti turtą 10 metų. KT nurodė, kad projekte numatyta nuostata, jog perduodamas turtas negali būti naudojamas ūkinei komercinei veiklai vykdyti, būtų sunkiai įgyvendinama, nes didžioji dalis mokyklos planuojamų vykdyti veiklų būtų laikomos ūkinėmis. KT ministerijai rekomendavo valstybės turtą išnuomoti atviro konkurso būdu. Įvertinusi KT pastabas, ministerija nutarė turto pagal panaudą mokyklai neperduoti.

Kiti prevenciniai raštai

Visagino savivaldybei. KT rekomendavo savivaldybei pakeisti jos patvirtintą ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso ir nuomos ne konkurso būdu organizavimo tvarkos aprašą, panaikinant nuostatas dėl nuomininko pirmenybės teisės atnaujinti nuomos sutartį.

KT nuomone, įstatymai neįpareigoja savivaldybes nuomininkui suteikti pirmenybės teisę atnaujinti sutartis, o toks sprendimas gali sudaryti nevienodas galimybes ūkio subjektams konkuruoti. Visagino savivaldybė nurodė atsižvelgsianti į KT siūlymus.

Šiaulių miesto savivaldybei. KT atkreipė dėmesį, kad savivaldybė su UAB vaistine „Valerijonas" sudarė patalpų nuomos sutartį, neorganizuodama patalpų nuomos konkurso. Toks sprendimas galėtų būti vertinamas kaip KĮ pažeidimas, nes savivaldybė, vykdydama įstatyme numatytą pareigą užtikrinti konkurencijos laisvę, privalėjo organizuoti konkurencingą atrankos procedūrą ir atrinkti patalpų nuomininką. Todėl KT rekomendavo savivaldybei nutraukti nuomos sutartį su minėta vaistine. Savivaldybė į KT rekomendacijas atsižvelgė ir paskelbė patalpų nuomos konkursą.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. KT nustatė, kad ministerijai pavaldi viešoji įstaiga „Technikos priežiūros tarnyba", vykdydama ūkinę veiklą, panaudos teise naudoja jai neatlygintinai perduotą turtą ir tokiu būdu galimai turi pranašumą prieš kitus rinkos dalyvius. Ministerija informavo planuojanti atsižvelgti į KT pastabas ir patalpas grąžinti Turto bankui.

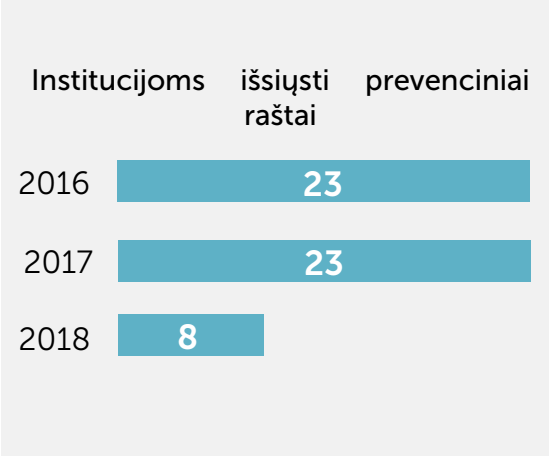

Valstybės turto panaudos analizė

KT 2018 m. sausio mėnesį Vyriausybei, Seimo Audito komitetui, Finansų ministerijai ir Valstybės kontrolei išsiuntė raštą, kuriuo atkreipė institucijų, atsakingų už valstybės turto valdymo politikos formavimą bei įgyvendinimą Lietuvoje, dėmesį į esamo reglamentavimo spragas ir siūlė tobulinti valstybės turto naudojimo kontrolės mechanizmą. KT įspėjo, kad viešojo administravimo institucijos nevertina nemokamo turto perdavimo ūkinei veiklai vykdyti poveikio konkurencijai, nors tai privalo daryti. KT nuomone, ūkio subjektai, be konkursų gavę naudotis valstybės turtu, gali įgyti išskirtinį pranašumą prieš kitus rinkoje veikiančius konkurentus. Atsižvelgdama į KT ir kitų institucijų išsakytą kritiką dėl ydingos valstybės turto naudojimo praktikos, Finansų ministerija parengė Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimo projektą. KT pritarė projekto tikslams ir pateikė siūlymus, kurie svarstyti Seimo Ekonomikos, Valstybės valdymo ir savivaldybių bei Audito komitetų posėdžiuose. KT siūlė įstatyme įtvirtinti baigtinį atvejų, kuomet savivaldybei priklausantis ilgalaikis materialusis turtas gali būti išnuomotas be nuomos konkurso, sąrašą bei sugriežtinti valstybės ar savivaldybių turto perdavimo panaudos pagrindais viešosioms įstaigoms tvarką. Audito komitetas tam pritarė ir 2018 m. gruodį užregistravo minėto įstatymo projektą, kurį priėmus būtų užtikrinta valstybei ir savivaldybėms priklausančio turto nuomos ar perdavimo panaudos teise atitiktis konkurencijos teisės principams.

VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO 9[1] STR. PRIEŽIŪRA

Nuo 2018 m. liepos 1 d. įsigaliojusios Vietos savivaldos įstatymo (VSĮ) pataisos įtvirtino veiklas, dėl kurių savivaldybėms nebėra privaloma gauti išankstinį KT sutikimą naujai ūkinei veiklai vykdyti. Tai – vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, taip pat maitinimo paslaugų teikimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose veikla. Dėl jų atitikties VSĮ nuostatoms savivaldybės gali kreiptis į KT rekomendacinės išvados. Dėl kitų veiklų savivaldybėms lieka pareiga kreiptis į KT ir gauti institucijos sutikimą. Ji turi teisę tokio sutikimo neduoti, jeigu savivaldybė iki prašymo pateikimo neįvykdė konkurencingos procedūros arba jeigu įvykdytos konkurencingos procedūros rezultatai rodo, kad rinkoje veikiantys ar potencialiai galintys veikti ūkio subjektai gali užtikrinti tinkamos veiklos vykdymą.

Vasario 22 d. KT nedavė sutikimo Kelmės rajono savivaldybei patikėti savo valdomai bendrovei „Kelmės autobusų parkas“ teikti didžiagabaričių ir (ar) sunkiasvorių transporto priemonių plovimo paslaugas. Savivaldybė neįrodė, jog didžiagabaričių ir (ar) sunkiasvorių transporto priemonių plovimo paslauga yra būtina, siekiant patenkinti bendruomenės interesus, o ne bendrovės „Kelmės autobusų parkas“ poreikius. Savivaldybės surengta apklausa neatitiko atvirumo, skaidrumo ir sąžiningumo principų, todėl objektyviai neparodė, kad kiti ūkio subjektai plovimo paslaugų nevykdytų arba vykdytų ne visa apimtimi.

Gegužės 10 d. KT neleido Klaipėdos rajono savivaldybei patikėti pakelių šienavimo paslaugos teikimo jai priklausančiai viešajai įstaigai „Gargždų švara“ paaiškėjus, kad rinkoje veikia daugiau paslaugą vykdyti galinčių ūkio subjektų. KT nustatė, jog savivaldybės organizuotos elektroninės užklausos rezultatai parodė, kad pakelių šienavimo paslaugą savivaldybės teritorijoje gali teikti dar bent trys įmonės. Be to, užklausa nebuvo vykdoma pagal savivaldybės iš anksto parengtą ir viešai paskelbtą tvarką, neatitiko viešumo ir skaidrumo principų.

VALSTYBĖS PAGALBA

Valstybės pagalba – tai parama, kurią valstybė iš savo išteklių teikia tam tikriems ūkio subjektams arba tam tikroms prekėms gaminti ar paslaugoms teikti, suteikdama išskirtinę ekonominę naudą, kuri neatsirastų rinkos sąlygomis, ir kuri iškraipo konkurenciją bei veikia prekybą tarp ES valstybių narių.

KT kasmet viešosioms institucijoms ir ūkio subjektams teikia konsultacijas, siekdama padėti įvertinti, kada valstybės paramos priemonės yra laikomos arba nelaikomos valstybės pagalba, veda mokymus ir aiškina, kodėl valstybės pagalbos kriterijus atitinkanti parama gali būti teikiama tik iš anksto apie ją pranešus EK ir gavus jos pritarimą. Priešingu atveju teikiama valstybės pagalba būtų laikoma neteisėta ir, EK pripažinus jos nesuderinamumą su bendrąja rinka, gali būti išieškota iš pagalbos gavėjų su palūkanomis.

Dėl VIAP

KT ne kartą išreiškė poziciją, kad viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) elektros energetikos sektoriuje finansavimas – valstybės pagalba, todėl ji, prieš ją teikiant ūkio subjektams, privalo atitikti ES bendrosios išimties reglamentus arba turi būti derinama su EK. Į šias KT pastabas ilgą laiką nebuvo atsižvelgiama, tačiau galiausiai KT nuomonę palaikė ir EK.

2018 m. Energetikos ministerija EK pranešė apie naują (numatytą pradėti taikyti 2019 m.) su VIAP susijusią valstybės pagalbos priemonę „Parama elektros energiją intensyviai naudojančioms pramonės įmonėms susigrąžinti dalį viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kainos dalies, susijusios su elektros energijos gamyba naudojant atsinaujinančius energijos išteklius“. Pagal šią schemą Elektros energetikos įstatymo nustatytus reikalavimus tenkinantys pramoniniai energijos vartotojai, pagrindinę veiklą vykdantys elektros energiją intensyviai naudojančiuose sektoriuose, galės už praėjusius kalendorinius metus susigrąžinti 85 proc. sumokėtos VIAP kainos dalies, susijusios su elektros energijos gamyba naudojant atsinaujinančius energijos išteklius.

EK 2019 m. sausio 8 d. priėmė sprendimą, kuriuo pripažino minėtą schemą suderinama su ES valstybės pagalbos taisyklėmis.

Visa nacionalinė valstybės pagalba Lietuvoje 2013-2017 m.

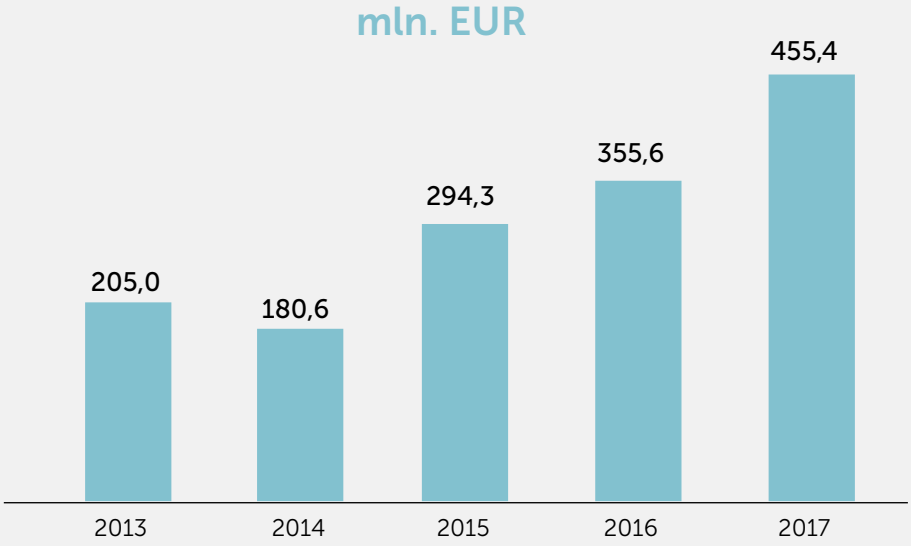

Dėl supaprastinto valstybės pagalbos priemonių taikymo

Dėl vykdomo valstybės pagalbos modernizavimo buvo išplėstos valstybės pagalbos išimčių reglamentų taikymo sritys. Bendrasis bendrosios išimties reglamentas, Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas, Žuvininkystės ir akvakultūros bendrosios išimties reglamentas buvo papildyti, suteikiant teisę Sutarties dėl ES veikimo 108 straipsnio 3 dalyje numatytos pranešimo procedūros netaikyti didesniam valstybės pagalbos kategorijų skaičiui. Tai leido supaprastinti ir pagreitinti valstybės pagalbos priemonių taikymą, kadangi, teikiant minėtuose reglamentuose nurodytų kategorijų pagalbą, užtenka pateikti EK informacijos apie taikomą pagalbos priemonę santrauką ir nebereikia EK sprendimo. Atsižvelgiant į tai, sumažėjo valstybių narių EK pateikiamų standartinių pranešimų ir išaugo informacijos santraukų skaičius.

2018 m. KT peržiūrėjo ir EK pateikė valstybės pagalbą teikiančių institucijų parengtus:

11 pranešimų apie valstybės pagalbą (iš jų – 3 pranešimai dėl pagalbos energetikos sektoriuje bei 3 – žemės ūkio sektoriuje);

23 informacijos apie valstybės pagalbos priemonę santraukas (iš jų – 3 dėl pagalbos energetikos sektoriuje, 5 – dėl pagalbos žemės ūkio sektoriuje, 4 – dėl pagalbos verslo pradžiai visuose sektoriuose, 5 – dėl regioninės investicinės pagalbos visuose sektoriuose).

Dėl visuotinių ekonominės svarbos paslaugų

2018 m. KT pateikė ataskaitą EK apie kompensacijas už suteiktas visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (VESP) 2016–2017 m. laikotarpiu. VESP – tai ekonominės paslaugos gyventojams, kurių rinka be valstybės intervencijos neteiktų (arba teiktų kitokiomis kokybės, saugos, prieinamumo, lygių galimybių ar visuotinio prieinamumo sąlygomis). Šių paslaugų finansavimui taikomos valstybės pagalbos taisyklės. Duomenis ataskaitai apie suteiktas kompensacijas už VESP teikė ministerijos ir savivaldybės:

- Susisiekimo ministerija pateikė informaciją apie kompensaciją už periodinių leidinių pristatymą kaimo gyvenamųjų vietovių prenumeratoriams;
- Ryšių reguliavimo tarnyba pateikė informaciją apie kompensaciją už radijo ir televizijos programų signalų elektroninių ryšių tinklais perdavimo visuomenei paslaugas;
- savivaldybės pateikė informaciją apie kompensacijas už laikino apgyvendinimo nakvynės namuose paslaugas, socialinės globos vaikams ir suaugusiems paslaugas, neįgaliųjų ir vaikų dienos užimtumo centrų paslaugas, už socialinio pobūdžio vaikų priežiūros paslaugas.

KONKURENCIJĄ RIBOJANTYS SUSITARIMAI

KT per 2018 m. atliko 7 tyrimus dėl konkurenciją ribojančių susitarimų, pradėjo dar 6 naujus. Kova su konkurenciją ribojančiais susitarimais yra viena prioritetinių KT veiklos sričių. Pastaraisiais metais didžiausias dėmesys skiriamas sisteminiams konkurencijos teisės pažeidimams, kurių išaiškinimas galėtų duoti didžiausią naudą vartotojams.

2018 m. išryškėjo tendencija, patvirtinanti, kad tyrimai tampa sudėtingesni, didėja atliekamų tyrimų apimtis, tiriamų ūkio subjektų bei atliekamų tyrimo veiksmų skaičius. Iš viso KT ekspertai tyrė 92 ūkio subjektus, veikiančius skirtinguose pramonės, prekybos ir paslaugų teikimo sektoriuose: notarinių paslaugų, vairavimo mokymo paslaugų, statybų, automobilių atsarginių dalių, paukštienos ir vaistų prekybos, komunalinių bei teritorijų tvarkymo paslaugų.

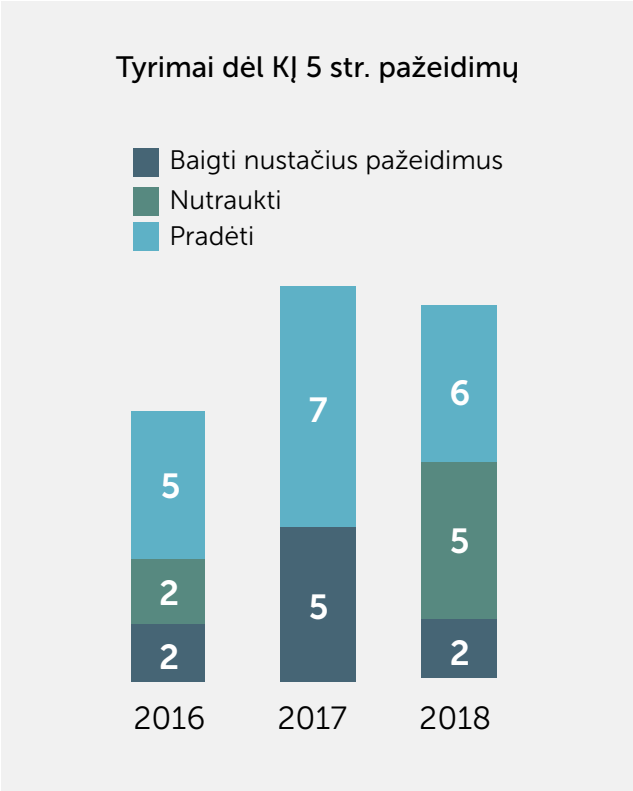

Nustatyti pažeidimai

Balandžio 26 d. KT pripažino, kad Lietuvos notarų rūmai ir jų prezidiumo nariai, nustatydami atlyginimo už notarinius veiksmus dydžius ir jų apskaičiavimo tvarką, sudarė konkurenciją ribojantį susitarimą. Už KĮ ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pažeidimus Lietuvos notarų rūmams ir aštuoniems tokio pobūdžio sprendimą priėmusiems prezidiumo nariams iš viso skirta baudų už 133 400 Eur.

Tyrimą atlikusi KT padarė išvadą, kad Lietuvos notarų rūmai ir jų valdymo organui priklausantys aštuoni notarai priėmė nutarimus, kuriais buvo apribota notarų galimybė pasirinkti mažesnius atlyginimo dydžius ir vartotojams pasiūlyti palankesnius įkainius, negu numatyta teisingumo ministro įsakyme.

Kadangi profesinės paslaugos yra ūkinė veikla, jas teikiantys notarai bei juos vienijantys Lietuvos notarų rūmai yra ūkio subjektai KĮ prasme, ir jiems taikomas KĮ numatytas konkurenciją ribojančių susitarimų draudimas.

KT taip pat pradėjo naują tyrimą dėl galimo KĮ pažeidimo – bus siekiama išsiaiškinti, ar teisingumo ministro įsakymu nustatyti fiksuoti ir minimalūs notarų atlyginimo įkainiai nesudarė sąlygų riboti konkurenciją (plačiau – skyriuje „Viešųjų subjektų priežiūra“).

Gruodžio 17 d. KT pripažino, kad 26 vairavimo mokyklos bei Lietuvos vairuotojų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo mokyklų asociacija (LVMA) sudarė kartelį ir susitarė pakelti vairavimo kursų kainas Vilniuje, Kaune bei Jurbarke. Už konkurenciją ribojantį susitarimą pažeidėjoms skirtos baudos nuo 1 500 iki 129 300 Eur – iš viso 574 400 Eur.

Informacijos iš vartotojų gavusi KT nustatė, kad tarpininkaujant LVMA, 15 sostinės mokyklų ne tik susitarė padidinti visų vairavimo mokymo kategorijų (A, B, C, CE, D) ir jų kombinacijų įkainius, tačiau siekė, kad nustatytą kainų lygį taikytų ir kitos vairavimo mokyklos Vilniuje.

KT surinktais duomenimis, iki 2016 m. balandžio, prieš kartelio sudarymą, B kategorijos vairavimo kursų kaina sostinėje svyravo nuo 270 Eur iki 419 Eur, o C, CE ir D kategorijų – nuo 480 Eur iki 732 Eur. Nuo 2016 m. liepos daugumos Vilniuje veikiančių vairavimo mokyklų įkainiai gerokai pakilo ir tapo beveik vienodi: B kategorijos kursų kaina siekė apie 500 Eur, C, CE ir D – nuo 700 iki 1100 Eur.

Kaune vairavimo mokyklų įkainiai suvienodinti keliais etapais: 2016 m. liepos pabaigoje B kategorijos vairavimo kursų kainos pakilo nuo 225–277 Eur iki 350 Eur, dar po dviejų mėnesių – iki 375 Eur.

Nauda vartotojams

KT atlikti tyrimai kūrė realią naudą vartotojams, kurią institucija skaičiuoja jau devintus metus iš eilės.
Nustačiusi kartelį notarinių paslaugų teikimo rinkoje ir įvertinusi tuometį reguliavimą bei jo praktinį taikymą, KT pasiūlė Vyriausybei inicijuoti Notariato įstatymo pataisas ir atsisakyti prievolės suderinti užmokesčio už notarinių veiksmų atlikimą dydžius su Lietuvos notarų rūmais. Teisingumo ministerija peržiūrėjo notarinių paslaugų įkainių nustatymo tvarką ir inicijavo ne tik Notariato įstatymo, bet ir Antstolių įstatymo pataisas (plačiau – skyriuje „Teisėkūra“).
Vartotojai pajuto teigiamus pokyčius ir vairavimo mokymo paslaugų rinkoje, – KT išardžius kartelį, vairavimo kursų kainos sumažėjo 30–50 proc. 2016 m. liepos mėn. nustatyti įkainiai daugumoje sostinės vairavimo mokyklų nesikeitė dvejus metus ir sumažėjo 2018 m. vasarą, KT įtariamiems pažeidėjams išsiuntus tyrimo išvadas. Vilniuje B kategorijos kursų kaina sumažėjo nuo 500 iki 349–450 Eur, C, CE ir D – nuo 720 iki 360 Eur.
Kaune vairavimo kursai atpigo po patikrinimų, atliktų 2016 m. rudenį: B kategorijos kursų įkainiai sumažėjo nuo 375 Eur – iki maždaug 300, C, CE ir D kategorijų – nuo 430 iki 365 Eur.

Žalos atlyginimas ir vadovų atsakomybė

KT parengė atmintinę ir informavo, kaip nukentėję fiziniai ir juridiniai asmenys gali reikalauti atlyginti žalą, atsiradusią dėl įmonių sudaryto konkurenciją ribojančio susitarimo ar piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi. Nukentėjusieji gali reikalauti pažeidėjų atlyginti tiesioginius nuostolius, atsiradusius, pavyzdžiui, dėl to, kad vartotojas sumokėjo didesnę kainą už prekę dėl konkurenciją ribojančio susitarimo. Be to, žalos atlyginimo siekiantys asmenys gali reikalauti kompensuoti dėl pažeidimo negautas pajamas ar sumokėti palūkanas. Žalos atlyginimo galima reikalauti teikiant teismui individualų arba grupinį ieškinį, t. y. jungiantis su kitais žalą patyrusiais asmenimis.
KT ir toliau vertins, ar yra pagrindas siūlyti teismui skirti sankcijas bendrovių vadovams už konkurenciją ribojančių susitarimų sudarymą. 2018 m. įsiteisėjo pirmasis teismo sprendimas dėl sankcijų trijų bendrovių vadovams, prisidėjusiems įmonėms sudarant draudžiamą susitarimą (plačiau skyriuje – „Teismų sprendimai“).

707 800 Eur

2018 m. paskirtos baudos už konkurenciją ribojančius susitarimus

Nutraukti tyrimai

KT nutraukė 5 tyrimus, nes nebuvo nustatyta aplinkybių, kurios leistų pripažinti, kad tarp nagrinėtų ūkio subjektų buvo sudaryti draudžiami susitarimai.
Viename iš tokių tyrimų dėl ūkio subjektų, prekiaujančių automobilių dalimis, institucija nustatė, kad tiekėjo ir prekių platintojų santykiai yra agentavimo susitarimas, dėl ko nebuvo pagrindo konstatuoti, jog nagrinėtos tiekėjo ir prekių platintojų sutartys sudarytos pažeidžiant KĮ 5 straipsnio reikalavimus. Susitarimas yra laikomas agentavimo (atstovavimo) susitarimu, jei atstovas, atstovaujamojo vardu sudarydamas

ir (arba) suderėdamas sutartis arba darydamas tam tikras rinkos investicijas, susijusias su ta veiklos sritimi, ir vykdydamas kitą veiklą, kurios reikalauja atstovaujamasis toje pačioje produkto rinkoje, visai nerizikuoja arba jo rizika yra minimali, nebent atsiranda agento kaltė. Dėl šios priežasties yra laikoma, kad agentas ir atstovaujamasis neveikia rinkoje kaip savarankiški (atskiri) ūkio subjektai ir yra vertinami taip pat kaip vieną ekonominį vienetą sudarančios įmonės.
KT, įvertinusi aplinkybes, susijusias su finansinių ir komercinių rizikų pasiskirstymu tarp tiekėjo ir platintojų (prekių nuosavybės teisės perėjimą, su sutarties vykdymu susijusias rizikas, specifines rinkos investicijas ir kitas teikiamas paslaugas), nustatė, kad tarp tiekėjo ir platintojų buvo sudaryti agentavimo susitarimai, kuriems nėra taikomas KĮ numatytas konkurenciją ribojančių susitarimų draudimas.

Dėmesys viešiesiems pirkimams

Kelerių metų KT darbo patirtis liudija, kad maždaug pusė visų tyrimų, atliekamų dėl konkurenciją ribojančių susitarimų, vykdomi nagrinėjant ūkio subjektų, dalyvaujančių viešuosiuose pirkimuose, veiksmus. Tokie susitarimai tiekėjams leidžia pasiūlyti aukštesnes kainas arba pabloginti prekių ar paslaugų kokybę. Dėl kartelių nukenčia perkančiosios organizacijos, vartotojai ir sąžiningi tiekėjai.

Pastaraisiais metais KT ekspertai veda vis daugiau mokymų konkurenciją ribojančių susitarimų temomis ir aiškina, kaip atpažinti kartelius, kaip nepažeisti konkurencijos teisės reikalavimų. Perkančiosioms organizacijoms pristatoma Viešųjų pirkimų įstatymo (VPĮ) nuostata, pagal kurią iš viešųjų pirkimų procedūros gali būti šalinami tiekėjai, įtariami sudarę susitarimus su kitais tiekėjais, jeigu perkančioji organizacija turi įtikinamų duomenų apie konkurenciją iškreipiančio susitarimo sudarymą. KT ekspertai, siekdami padėti perkančiosioms organizacijoms lengviau įsivertinti situacijas, paruošė dalomąją medžiagą apie tokių susitarimų viešuosiuose pirkimuose atpažinimą.
Užtikrinti efektyvią ir sąžiningą konkurenciją viešuosiuose pirkimuose yra ne tik perkančiosios organizacijos teisė, bet ir pareiga. Ir teismai savo praktikoje jau išaiškino, kad perkančioji organizacija privalo veikti aktyviai ir, kilus įtarimų dėl pirkime neleistinai ribojamos konkurencijos, išsiaiškinti reikšmingas aplinkybes ir imtis atitinkamų veiksmų nesąžiningų tiekėjų atžvilgiu.
Perkančiosios organizacijos, turinčios pagrįstų įtarimų dėl tiekėjų sudaryto galimo draudžiamo susitarimo, raginamos kreiptis į KT (dėl to joms nereikia sustabdyti ar nutraukti pirkimą). Būtent gavus informacijos iš vienos perkančiosios organizacijos, 2018 m. buvo pradėtas tyrimas dėl tiekėjų sudaryto galimo kartelio. Nustačius KĮ pažeidimus, tiekėjams gali būti skiriamos baudos iki 10 proc. nuo praėjusių metų apyvartos. Jiems taip pat gali būti apribota teisė iki 3 metų dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, o jų vadovams – taikoma asmeninė atsakomybė.
Siekdama veiksmingiau kovoti su karteliais viešuosiuose pirkimuose, KT toliau aktyviai bendradarbiauja su Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) ir Viešųjų pirkimų tarnyba (VPT). Institucijos nuo 2017 m., kai pasirašė trišalę bendradarbiavimo sutartį, organizavo reguliarius dvišalius ir trišalius susitikimus, keitėsi informacija, gerąja praktika, padidino tarpusavio institucijų kreipimųsi skaičių. KT tęsė mokymų ciklą bendradarbiaujančių institucijų atstovams.
Gavusi naudingos informacijos iš bendradarbiaujančių institucijų, KT 2018 m. pradėjo naują tyrimą dėl konkurenciją ribojančių susitarimų ir dar vieną tyrimą, pradėtą 2017 m., tęsė.

KONCENTRACIJŲ PRIEŽIŪRA

Nuo 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojo KĮ pataisos, įtvirtinusios didesnes bendrųjų pajamų ribas (20 mln. ir 2 mln. Eur), kurias viršijus ūkio subjektams kyla pareiga apie koncentraciją pranešti KT ir gauti leidimą, bei kitus pakeitimus.
Minėtos KĮ pataisos teiktos atsižvelgiant į EBPO rekomendacijas, jog toms koncentracijoms, kurios, tikėtina, nesukels konkurencijos ribojimo problemų, nebūtų taikoma priežiūros procedūra taip išvengiant papildomų ūkio subjektų sudaromų sandorių kaštų bei nenaudojant konkurenciją prižiūrinčios institucijos išteklių tose procedūrose, kurių rezultatas nesukurs naudos vartotojams. KT palikta teisė ir toliau taikyti koncentracijos priežiūros procedūrą savo iniciatyva net kai nėra viršijamos nustatytos pajamų ribos.
Atsižvelgdama į KĮ pataisas, KT pakeitė Pranešimo apie koncentraciją pateikimo ir nagrinėjimo tvarką, kuri taikoma nuo 2018 m. sausio 1 d. Be padidintų bendrųjų pajamų ribos, numatyta, kad ir Lietuvoje registruotų, ir užsienio ūkio subjektų bendrosioms pajamoms bus priskiriamos tik Lietuvos Respublikoje gautos pajamos – tokios bendrųjų pajamų skaičiavimo taisyklės galioja daugumoje ES valstybių.

60 proc.

tiek daugiau pranešimų vykdyti koncentraciją sulaukta 2018 m., palyginti su 2017 m.

Pagal KĮ pataisas susijusiais asmenimis laikomi turintys daugiau nei 1/2 kito ūkio subjekto akcijų (anksčiau ši dalis siekė – 1/3), nebent ši prezumpcija būtų paneigta; taip pat numatyta, kad viena koncentracija bus laikomi du arba daugiau sandorių, sudarytų tų pačių asmenų arba ūkio subjektų per dvejų metų laikotarpį. Pastaroji nuostata įtvirtinta, kad ūkio subjektai neišskaidytų įgyvendinamos koncentracijos į kelis sandorius ir neišvengtų pareigos pranešti apie koncentraciją KT.
Dar viena naujovė – nuo 2018 m. sausio 1 d. KT gali sustabdyti koncentracijos nagrinėjimo terminą, jei bent vienas iš koncentracijoje dalyvaujančių ar su jais susijusių ūkio subjektų per KT nustatytą laiką nepateiks arba pateiks ne visą pranešimui apie koncentraciją nagrinėti reikalingą informaciją. Tokia galimybė leis išvengti situacijų, kai koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai ar kontroliuojantys asmenys neteikia KT informacijos, reikalingos tinkamai įvertinti koncentracijos pasekmes atitinkamai rinkai arba teikia informaciją pavėluotai. Nebeliko rizikos, kad koncentracijos dalyviai trukdytų nagrinėjimo procesui ir neteiktų informacijos, reikalingos koncentracijos vertinimui, dėl to nebūtų tinkamai įvertintos koncentracijos pasekmės konkurencijai ir koncentracijos dalyviai įgytų teisę vykdyti koncentraciją, nors dėl jos būtų reikšmingai apribota konkurencija.
KT, vykdydama koncentracijų priežiūrą ir siekdama užtikrinti, kad dėl įmonių susijungimų ir įsigijimų nebūtų apribojama konkurencija, 2018 m. nagrinėjo 38 pranešimus apie koncentracijas (2 nagrinėjimas buvo nutrauktas). 7 atvejais reikėjo atlikti išsamią teisinę ir ekonominę analizę draudimo, atliekų tvarkymo, alkoholinių gėrimų gamybos, bilietų platinimo ir kt. rinkose.
Išsamios teisinės ir ekonominės analizės nereikalaujančių pranešimų apie koncentracijas vidutinė nagrinėjimo trukmė siekė 17 darbo dienų – tai beveik keturis kartus trumpiau, nei truko sudėtingų koncentracijų nagrinėjimo procedūros.

Vidutinė pranešimų apie koncentraciją nagrinėjimo trukmė

Nesudėtingų —

17 darbo dienų.

Išsamios teisinės ir ekonominės analizės reikalaujančių —

65 darbo dienos.

Padidinus bendrųjų pajamų ribas ir joms priskyrus tik Lietuvoje gautas pajamas, verslui sumažėjo administracinė našta, nes nemažai daliai sandorių nebereikia gauti KT leidimo. Vis dėlto, palyginti su 2017 m., 2018 m. institucija sulaukė

beveik 60 proc. daugiau prašymų leisti vykdyti koncentraciją. Tai liudija, kad po kelerių nuoseklaus šalies ekonomikos augimo metų įmonės aktyviai ėmėsi planų įgyvendinti įsigijimus ir susijungimus.
KT primena verslui, kad leidimas vykdyti koncentraciją nėra formali procedūra. Planuojant sandorį įmonėms reikėtų iš anksto įsivertinti, kokį poveikį koncentracija galėtų turėti rinkai. Bendrovės, sąžiningai ir objektyviai įsivertinusios savo ir konkurentų padėtį bei konkurencinę aplinką rinkose, kuriose veikia koncentracijos dalyviai, bei dėl koncentracijos vyksiančius pokyčius ir numačiusios, kad nors vienoje iš rinkų dėl koncentracijos galėtų būti apribota konkurencija, gali iš anksto pasirengti įsipareigojimams, kuriuos įgyvendinus būtų panaikintas neigiamas poveikis konkurencijai.

Sudėtingų koncentracijų apžvalga

Koncentracija alkoholinių gėrimų gamybos sektoriuje

Kovo 23 d. KT leido vykdyti koncentraciją bendrovei „MV Group Production“ įsigyjant iki 100 proc. AB „Gubernija“ akcijų ir įgyjant vienvaldę pastarosios kontrolę. „MV Group Production“, kuri priklauso su koncernu „MG Baltic“ susijusių ūkio subjektų grupei, pagrindinė veiklos sritis – įvairių rūšių spiritinių gėrimų ir kitų alkoholinių gėrimų gamyba bei didmeninė prekyba. Įgyvendinus koncentraciją, „MV Group Production“ priklausytų dar viena alkoholinių ir nealkoholinių gėrimų gamybos ir pardavimo veikla Lietuvoje užsiimanti bendrovė, todėl koncentracijos nagrinėjimo metu buvo vertinama, ar dėl to galėtų kilti neigiamų pasekmių alkoholinių ir nealkoholinių gėrimų gamybos ir pardavimo sektoriuje.
Įvertinusi su sandoriu susijusias aplinkybes, KT padarė išvadą, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose.

Atliekų tvarkymo bendrovių sandoris

Liepos 3 d. bendrovė „Ecoservice“ gavo KT leidimą įsigyti 66,3 proc. „Marijampolės švaros“ akcijų ir įgyti vienvaldę pastarosios bendrovės kontrolę.
Kadangi įgyvendinus koncentraciją, „Ecoservice“ priklausytų dar viena atliekų tvarkymo veikla Lietuvoje užsiimanti bendrovė, nagrinėjant sandorį buvo vertinama, ar dėl to galėtų kilti neigiamų pasekmių atliekų tvarkymo sektoriuje. Institucijos ekspertai apklausė rinkos dalyvius ir įvertino su sandoriu susijusias aplinkybes: koncentracijos dalyvių padėtį atitinkamose rinkose, konkuruojančių ūkio subjektų skaičių, jų padėtį bei galimybes konkuruoti ateityje savivaldybių ar regioninių atliekų tvarkymo centrų organizuojamuose viešuosiuose pirkimuose dėl komunalinių ir kitų atliekų surinkimo bei vežimo paslaugų teikimo.
Atlikusi išsamią analizę KT konstatavo, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose, o kiti Lietuvoje veikiantys ūkio subjektai, užsiimantys atliekų tvarkymo veikla, turėtų daryti pakankamą konkurencinį spaudimą koncentracijos dalyviams.

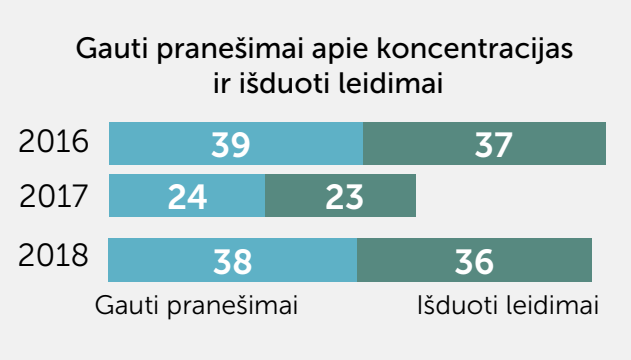

Koncentracijos priežiūros procedūra – KT iniciatyva

Liepos 13 d. KT nusprendė leisti Estijos bendrovei „Baltic Ticket Holdings“ vykdyti koncentraciją įsigijus 100 proc. UAB „Nacionalinis bilietų platintojas“ akcijų.
Susijungus dviem bilietų platintojams, KT savo iniciatyva taikė koncentracijos priežiūros procedūrą, nes kilo įtarimų, kad dėl šios koncentracijos įgyvendinimo galėjo būti sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija bilietų platinimo Lietuvoje rinkoje.
Įvertinusi su sandoriu susijusias aplinkybes, KT konstatavo, kad dėl įvykdytos koncentracijos

nebuvo sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose, o kiti Lietuvoje veikiantys ūkio subjektai, užsiimantys bilietų platinimo veikla, turėtų daryti pakankamą konkurencinį spaudimą bendrovei „Nacionalinis bilietų platintojas“.
KT koncentracijos priežiūros procedūrą gali taikyti savo iniciatyva ir įpareigoti ūkio subjektus pateikti pranešimą apie koncentraciją, nors ir nėra viršijami KĮ nustatyti bendrųjų pajamų rodikliai, kai yra tikėtina, kad po sandorio bus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje, ir kai nuo jo įgyvendinimo praėjo ne daugiau kaip dvylika mėnesių.

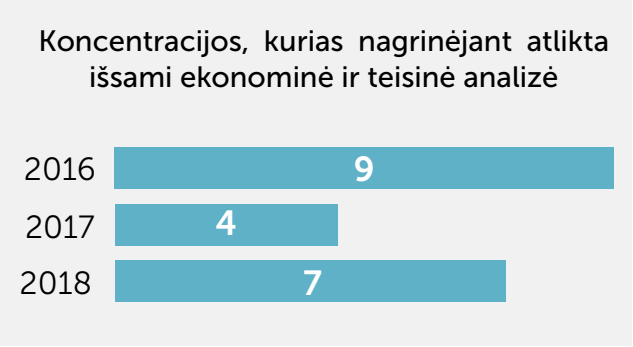

Koncentracija draudimo rinkoje

Rugpjūčio 9 d. KT leido vykdyti koncentraciją Austrijos draudimo bendrovei „Vienna Insurance Group AG Wiener Versicherung Gruppe“ (VIG) įsigyjant 100 proc. Estijos draudikės „Seesam Insurance“ akcijų ir įgyjant vienvaldę pastarosios kontrolę.
Konkurencijos ekspertai pripažino, kad po sandorio įgyvendinimo Lietuvos ne gyvybės draudimo paslaugas teikiančių ūkio subjektų skaičius sumažės, tačiau „Seesam“ iki tol užimama dalis nagrinėtose draudimo rinkose nebuvo pakankamai reikšminga, tad koncentracija nesukels esminių pokyčių šiose rinkose.
Tarptautinė draudimo grupė VIG Lietuvoje valdo kelias įmones bei filialus. „Compensa Vienna Insurance Group“, „BTA Baltic Insurance Company“ filialas Lietuvoje, „Compensa Life Vienna Insurance Group“ filialas Lietuvoje, bendrovė „Compensa Life Distribution“ teikia įvairias gyvybės ir ne gyvybės draudimo paslaugas. Lietuvoje taip pat veikianti „Compensa Services“ teikia žalų sureguliavimo, „VIG RE zajištovna“ – turto, nelaimingų atsitikimų, gyvybės ir sveikatos perdraudimo paslaugas.
„Seesam Insurance“ draudimo paslaugas teikė trijose Baltijos šalyse. Jos filialas Lietuvoje siūlė įvairias ne gyvybės draudimo paslaugas.

Kavos aparatų pardavėjų sandoris

Gruodžio 20 d. KT leido vykdyti koncentraciją Latvijos bendrovei „Baltic Coffee Holding“ įsigyjant 100 proc. UAB „Pardavimo automatai“ akcijų ir perimant vienvaldę pastarosios kontrolę. Bendrovės nuomoja ir parduoda kavos bei kitų gėrimų aparatus biurams, apgyvendinimo ir viešojo maitinimo sektoriaus įmonėms bei per pardavimo aparatus parduoda karštus gėrimus, užkandžius, šaltus gėrimus.
Nustatyta, kad įgyvendinusi sandorį, „Baltic Coffee Holding“ padidins savo užimamą rinkos dalį mūsų šalyje, tačiau kitos Lietuvoje veikiančios įmonės, užsiimančios gėrimų aparatų prekyba bei nuoma ir per pardavimo automatus prekiaujančios gėrimais bei užkandžiais, darys pakankamą konkurencinį spaudimą, tad dėl numatomos vykdyti koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose.

Nutrauktas koncentracijos nagrinėjimas

Birželio 21 d. KT nutraukė pranešimo apie koncentraciją bendrovei „Telia Lietuva“ įsigyjant 100 proc. Duomenų logistikos centro (DLC) akcijų ir įgyjant vienvaldę pastarosios bendrovės kontrolę nagrinėjimo procedūrą.
„Telia Lietuva“ ir DLC atsisakė planų įgyvendinti sandorį po to, kai KT ekspertai, išnagrinėję telekomunikacijų bendrovės pateiktą pranešimą apie koncentraciją ir atlikę surinktų duomenų analizę, įmonę supažindino su preliminariomis išvadomis, kad įgyvendinus koncentraciją kai kuriose rinkose „Telia Lietuvos“ rinkos dalis reikšmingai išaugtų ir tai galėtų turėti neigiamą poveikį konkurencijai, o tuo pačiu ir atitinkamų paslaugų pirkėjams. Atsižvelgusi į KT vertinimus, „Telia Lietuva“ nusprendė nebeįgyvendinti koncentracijos.
Telekomunikacijų bendrovė dar pranešime apie koncentraciją teikė KT siūlymą prisiimti įsipa-

reigojimus – perleisti dalį įsigyjamo ūkio subjekto verslo, tačiau institucijos ekspertams kilo abejonių, ar siūlytų įsipareigojimų pakaktų galimam neigiamam poveikiui konkurencijai nagrinėtose rinkose pašalinti.

KT vykdoma koncentracijų priežiūra turi užtikrinti, kad įmonių susijungimai ir įsigijimai nesudarytų sąlygų didinti kainas, stabdyti inovacijas ir mažinti vartotojų pasirinkimo galimybes. Nagrinėto sandorio atveju po to, kai „Telia Lietuva“, įvertinusi KT išvadas, atsisakė planų vykdyti koncentraciją, rinka netapo labiau koncentruota ir joje nesumažėjo paslaugas teikiančių ūkio subjektų.

Koncentracijos vykdymo sąlygų ir įpareigojimų priežiūra

VIG perleido dalį verslo

Balandžio 13 d. KT paskelbė, kad bendrovė „Vienna Insurance Group“ (VIG) tinkamai įgyvendino prisiimtus įsipareigojimus – perleisti verslo dalį, susijusią su Lietuvos tarptautinių vežėjų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu.

KT 2016 m. rugpjūčio 18 d. davė leidimą VIG įsigyti iki 100 proc. bendrovės „BTA Baltic Insurance Company AAS“ („BTA Baltic“) akcijų, tačiau su sąlyga, jog VIG perleis dalį verslo, kad dėl vykdomos koncentracijos nebūtų sukurta dominuojanti padėtis ir tuo itin apribota konkurencija tarptautinių vežėjų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo Lietuvoje rinkoje.

VIG nusprendė perleisti savo valdomos bendrovės „Compensa Vienna Insurance Group“ („Compensa“) verslą, susijusį su Lietuvos tarptautinių vežėjų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu.

KT įvertino ir pritarė VIG pasirinkto perleidžiamo verslo pirkėjo – Latvijos bendrovės „Balcia Insurance SE“ (BI) – kandidatūrai, taip pat „Compensos“ ir BI sudarytai draudimo portfelio pirkimo–pardavimo sutarčiai.

BI anksčiau vadinosi „BTA Insurance Company“ ir Lietuvoje buvo įkūrusi „BTA Baltic“, kurią 2016 m. įsigijo VIG, ir šiai koncentracijai KT davė leidimą. Institucijos ekspertai, padedami patikėtinio UAB „Deloitte verslo konsultacijos“, detaliai kontroliavo visą įsipareigojimų vykdymo procesą. KT patvirtino, jog įpareigojimai įgyvendinti tinkamai, įsitikinusi, kad BI planai grįžti į Lietuvos draudimo rinką yra paremti ilgalaike strategija. BI pradėjus veiklą, rinkoje išliko toks pats skaičius draudimo įmonių, siūlančių transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo paslaugas tarptautiniams vežėjams, kaip ir iki VIG įvykdytos koncentracijos.

> KT vykdoma koncentracijų priežiūra turi užtikrinti, kad įmonių susijungimai ir įsigijimai nesudarytų sąlygų didinti kainas, stabdyti inovacijas ir mažinti vartotojų pasirinkimo galimybes.

RIMI neįvykdė įsipareigojimų

KT 2017 m. spalio 18 d. leido bendrovei „Rimi Lietuva“ (RIMI) įsigyti 100 proc. „Palink“ akcijų ir įgyti pastarosios bendrovės kontrolę su sąlyga, jog RIMI perleis dalį mažmeninės prekybos verslo, kad nebūtų itin apribota konkurencija 32-ose lokalinėse mažmeninės prekybos rinkose. RIMI įsipareigojo surasti tinkamą pirkėją ar pirkėjus 17-kai parduotuvių Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Panevėžio apskrityse, o KT turėjo įvertinti, jog pirkėjai yra pajėgūs veiksmingai konkuruoti vykdydami mažmeninę prekybą perimtose parduotuvėse.

2018 m. balandžio 17 d. KT pripažino, kad RIMI neįvykdė prisiimtų įsipareigojimų, todėl ji negalės įsigyti „Palink“ valdomo prekybos tinklo „Iki“. Bendrovė institucijai pateikė kelias alternatyvas dėl pirkėjų, kuriems norėta perleisti dalį mažmeninės prekybos verslo, tačiau kandidatūros neatitiko įsipareigojimuose numatytų reikalavimų. KT nustatė, kad potencialūs pirkėjai neužtikrintų tvarios ir ne mažiau veiksmingos konkurencijos, nei sudarė perimamas verslas konkrečioje perleidžiamoje parduotuvėje iki sandorio įgyvendinimo.

KT ekspertai vertino keletą aspektų:

- potencialaus pirkėjo finansinius ir kitus išteklius bei patirtį valdant pakankamo dydžio mažmeninės prekybos nespecializuotose parduotuvėse verslą;
- prekių įsigijimo sąlygas;
- pirkėjo suinteresuotumą ir galimybes išlaikyti ir (arba) plėtoti mažmeninės prekybos kasdienio vartojimo prekėmis nespecializuotose parduotuvėse verslą, kuris veiksmingai konkuruotų su RIMI ir jos konkurentais.

„Eesti Meedia“ tinkamai įgyvendino įpareigojimus

Rugpjūčio 20 d. KT paskelbė, kad Estijos bendrovė „Eesti Meedia“, kuriai buvo atsisakyta suteikti leidimą vykdyti koncentraciją įsigijus 100 proc. „AllePAL“ akcijų ir kuri buvo įpareigota ne vėliau kaip per 3 mėnesius atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį atitinkamose rinkose, arba pašalinti koncentracijos nagrinėjimo metu nustatytas pasekmes, tinkamai įgyvendino KT nustatytus įpareigojimus.

KT rinko ir analizavo duomenis, susijusius su nustatytų įpareigojimų įgyvendinimu, ir, atsižvelgusi į turimą informaciją, pripažino, kad įpareigojimus „Eesti Meedia“ įgyvendino tinkamai – dalį turėtų interneto svetainių, t. y. *autogidas.lt*, *domoplius.lt* ir *plius.lt*, perleido su ja nesusijusiai bendrovei „Vertikali medija“.

Institucija 2015 m. savo iniciatyva įpareigojo bendroves pateikti pranešimą dėl koncentracijos, nes kilo įtarimų, kad 2014 m. „Eesti Meedia“ įgijus bendrovę „AllePAL“, galėjo būti sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba apribota konkurencija. Išnagrinėjus pranešimą nustatyta, kad koncentracija apribojo konkurenciją Lietuvos klasifikuotų nekilnojamojo turto ir transporto priemonių skelbimų internete rinkose, todėl buvo atsisakyta suteikti leidimą šiam sandoriui.

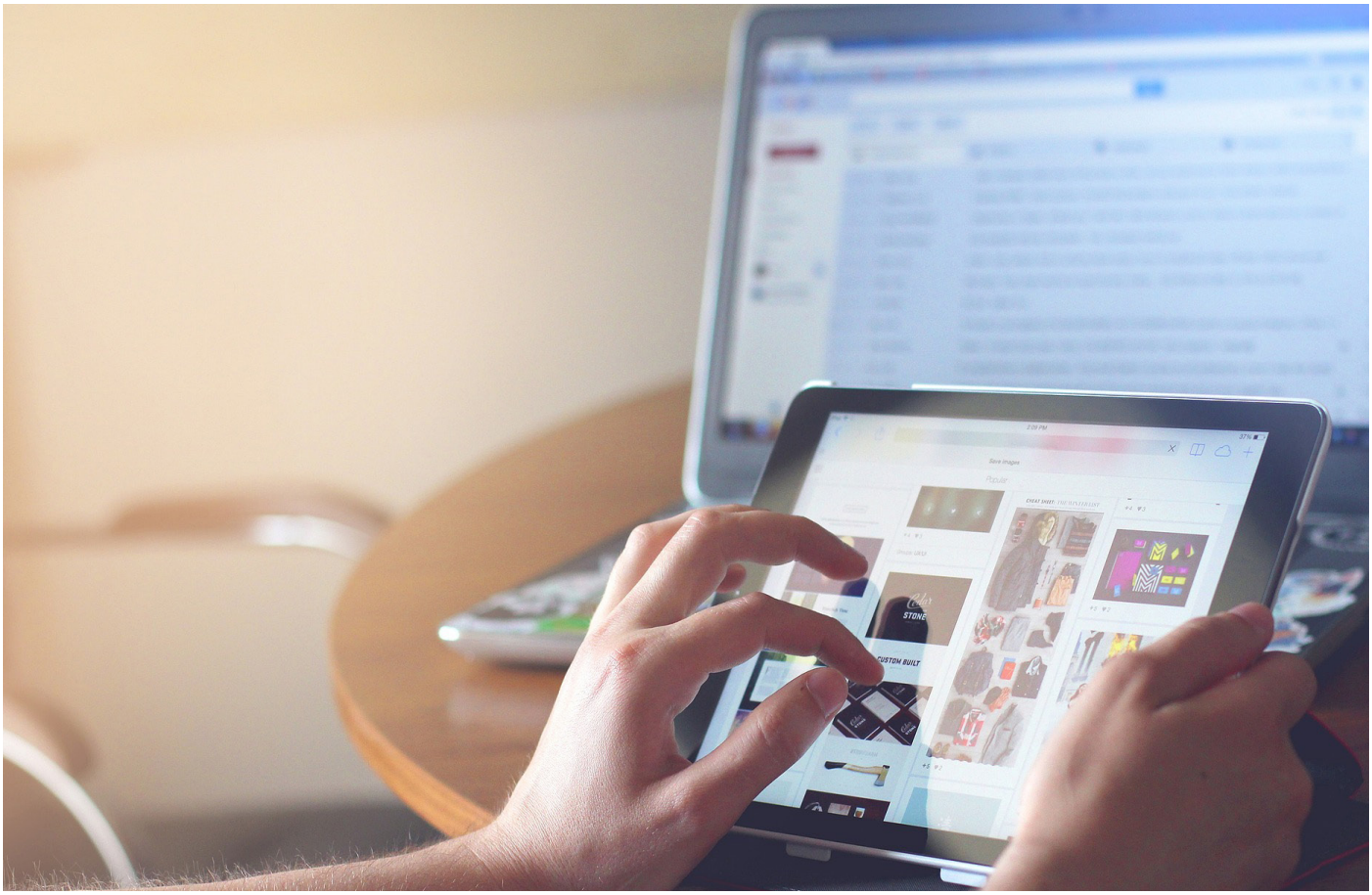

PIKTNAUDŽIAVIMAS DOMINUOJANČIA PADĖTIMI

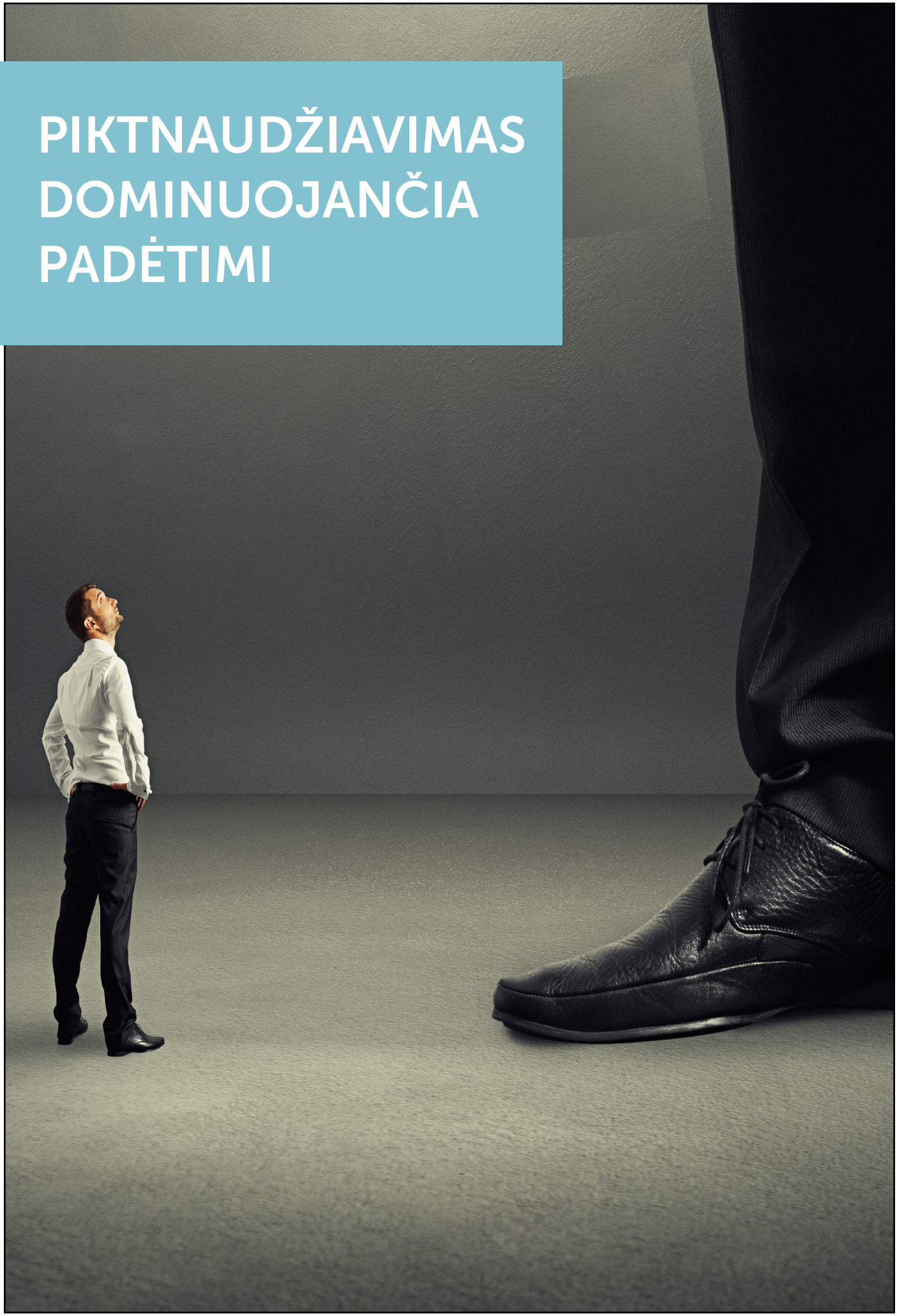

KĮ 7 straipsnis draudžia ūkio subjektams piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje atliekant įvairius veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nepagrįstai varžo kitų ūkio subjektų galimybes veikti atitinkamoje rinkoje arba pažeidžia vartotojų interesus.
Šiuo draudimu siekiama užtikrinti, kad didelę rinkos galią turinčios įmonės jos nenaudotų siekdamos dar labiau apriboti jau ir taip susilpnėjusią konkurenciją bei nepablogintų vartotojų gerovės.
Konkurencijos teisėje dominavimas apibrėžtas kaip įmonės ekonominio pajėgumo pozicija, suteikianti jai galimybę neleisti veiksmingos konkurencijos atitinkamoje rinkoje, suteikdama galią veikti pastebimai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų. Ši nepriklausomumo sąvoka susijusi su atitinkamos įmonės patiriamo konkurencinio spaudimo stiprumu. Dominavimas reiškia, kad šis konkurencinis spaudimas nėra pakankamai veiksmingas, o įmonės sprendimai yra iš esmės nepriklausomi nuo konkurentų, klientų ir, galiausiai, vartotojų veiksmų.

38

Išnagrinėta skundų / paklausimų dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi

KT nuomone, piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi draudimas yra svarbus įrankis įgyvendinant konkurencijos politiką. Nustatant ūkio subjekto dominavimo faktą, svarbu įvertinti tiek jo, tiek konkurentų užimamas rinkos dalis bei kitas reikšmingas aplinkybes, darančias įtaką ūkinės veiklos ir konkurencijos sąlygoms atitinkamoje rinkoje.
Net preliminariai įvertinus vieno ar kelių ūkio subjektų dominavimą rinkoje dar nėra pagrindo įtarti pažeidimą, kadangi KĮ draudžia įmonėms ne užimti dominuojančią padėtį, o ja piktnaudžiauti, pavyzdžiui, primesti nesąžiningas kainas; riboti prekybos, gamybos ar techninę pažangą; panašaus pobūdžio sutartyse taikyti diskriminacines sąlygas; sudaryti sutartis primetant papildomas su sutarties objektu nesusijusias sąlygas ir pan. Tokie veiksmai pažeidžia KĮ, jei jie riboja ar gali riboti konkurenciją, nepagrįstai varžo kitų ūkio subjektų galimybes veikti atitinkamoje rinkoje arba pažeidžia vartotojų interesus.

Baigti tyrimai

„Swedbank“ įsipareigojo pašalinti pažeidimą

Birželio 12 d. KT baigė tyrimą dėl galimo „Swedbank“ piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi. Tyrimas pradėtas įtarus, kad bendrovė piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi į „Bank link“ paslaugos teikimo sutartis, sudarytas su mokėjimų surinkimo paslaugas e. parduotuvėms teikiančiais ūkio subjektais, įtraukdama nuostatas, ribojančias jų galimybes „Swedbank“ klientams teikti naują – mokėjimo inicijavimo – paslaugą.
Tyrimo metu nustatyta, kad „Swedbank“ į „Bank link“ paslaugos teikimo sutartį, sudarytą su mokėjimų surinkimo e. parduotuvėms paslaugas teikiančia bendrove „Paysera LT“, įtraukė nuostatas, ribojančias jos galimybę „Swedbank“ klientų atžvilgiu naudoti mokėjimo inicijavimo paslaugą. Analogiškos nuostatos buvo įtrauktos ir į su kitais mokėjimų surinkimo paslaugas e. parduotuvėms teikiančiais ūkio subjektais sudarytas „Bank link“ paslaugos teikimo sutartis.

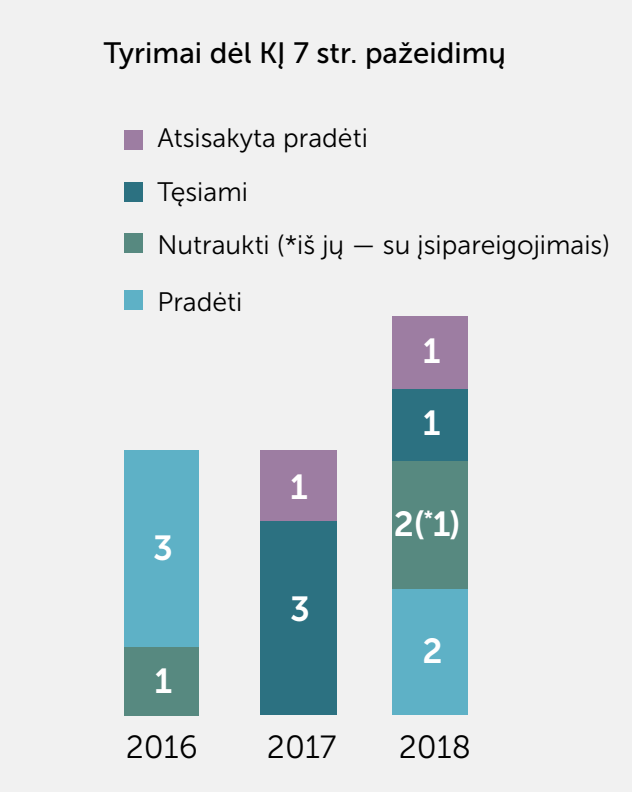

Tai galimai apribojo tokių ūkio subjektų galimybes veikti rinkoje, o e. parduotuvėms – pasirinkti alternatyvią, galimai pigesnę mokėjimų surinkimo paslaugą. Reaguodamas į KT įtarimus, „Swedbank“ pateikė rašytinius įsipareigojimus pakeisti „Bank link“ paslaugos teikimo sutarčių sąlygas bei nebeatlikti veiksmų, galinčių pažeisti KĮ reikalavimus. Kadangi „Swedbank“ geranoriškai nutraukė galimai KĮ prieštaraujančius veiksmus ir prisiėmė įsipareigojimą pašalinti įtariamą pažeidimą, be to, nebuvo nustatyta esminė žala KĮ saugomiems interesams, KT patvirtino „Swedbank“ pateiktus įsipareigojimus ir tyrimą nutraukė.

„Orlen Lietuva“ neužėmė dominuojančios padėties parduodant žymėtą dyzeliną

Rugpjūčio 14 d. KT nutraukė tyrimą dėl bendrovės „Orlen Lietuva“ galimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi parduodant žymėtą dyzeliną Lietuvoje, nes surinkta informacija nesudarė pagrindo vertinti, jog įmonė užima dominuojančią padėtį atitinkamose rinkose ir atliko piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi veiksmus.

Nustatyta, kad šalyje veikia kelios dešimtys ūkio subjektų, kurie prekiauja žymėtu dyzelinu nemažmeninėse rinkose konkuruodami su „Orlen Lietuva“, o pastaroji bendrovė neužima dominuojančios padėties šiose rinkose. Taip pat negauta duomenų, kad „Orlen Lietuva“ būtų taikiusi ribojimus norintiems įsigyti nežymėtą dyzeliną kaip žaliavą žymėto dyzelino gamybai – šią žaliavą gamintojai galėjo įsigyti (bei įsigydavo) ir iš kitų tiekėjų.

Tęsiami tyrimai

KT tęsė tyrimą dėl galimo Lietuvos pašto piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi nustatant kainodarą. Tyrimas pradėtas, gavus Pasiuntinių paslaugų teikėjų asociacijos pareiškimą dėl nuo 2016 m. sausio 1 d. Lietuvos pašto taikomos naujos kainodaros verslo klientams ir kitiems pašto paslaugų teikėjams. Tyrimo metu aiškinamasi, ar naujoji kainodara nėra taikoma tokiu būdu, jog kitiems pašto paslaugų teikėjams yra apribojama galimybė konkuruoti rinkoje.
2018 m. KT pradėjo dar du naujus tyrimus dėl galimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi.

REKLAMA

Vartotojai, žvelgdami į reklamas, pagrįstai tikisi, kad juos pasieks teisinga ir išsami informacija, kuria vadovaudamiesi, jie galės priimti naudingiausią sprendimą įsigyti tam tikrą prekę ar paslaugą. Siekdama, kad reklamos davėjai tinkamai informuotų vartotojus ir sąžiningai konkuruotų tarpusavyje, KT aktyviai prižiūri klaidinančią ir neleidžiamąją lyginamąją reklamas.
2018 m. institucijos ekspertai savo iniciatyva įvertino 256 reklamas, iš kurių 159 galimai klaidino vartotojus. Reklamos davėjams buvo rekomenduota nedelsiant jas nutraukti arba pakeisti, o vartotojams skleisti tik teisingą, išsamią ir tinkamu būdu pateiktą informaciją. Visi įspėjimų sulaukę reklamos davėjai galimus pažeidimus nutraukė.

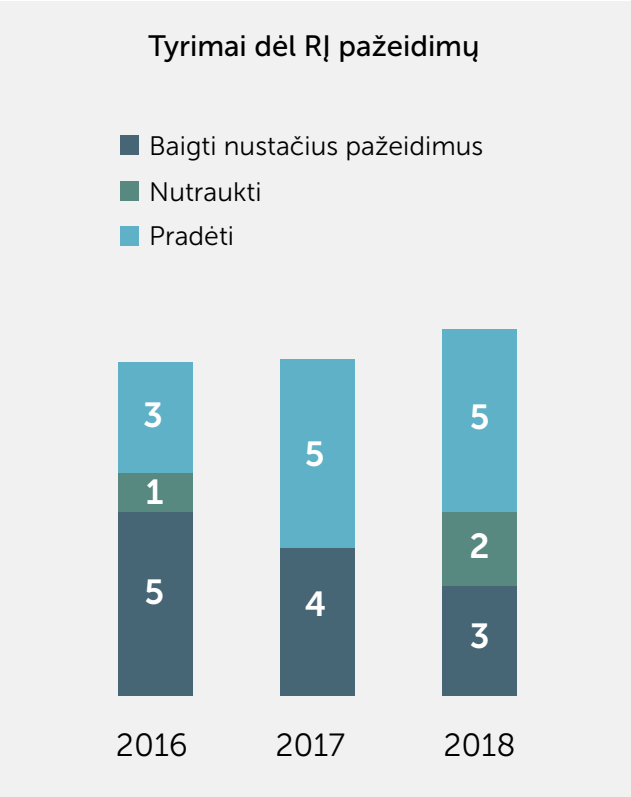

Baigti tyrimai

2018 m. KT nustatė tris Reklamos įstatymo (RĮ) pažeidimus ir įmonėms skyrė nuo 2900[1] iki 4700 Eur dydžio baudas.
Rugsėjo 5 d. KT pripažino, kad KŪB „Smilgos“ ir UAB „Milita“, reklamuodamos Vilniuje statomą daugiabutį „Smilgos II“ ir pateikdamos netikrų vartotojų atsiliepimus, klaidino vartotojus.
Nustatyta, kad daugiabutį „Smilgos II“ statanti KŪB „Smilgos“ buvo sudariusi sutartį su UAB „Milita“, kuriai patikėjo rūpintis reklamos kampanija ir butų pirkėjų paieška. Bendrovė „Smilgos“ nurodė, kad namas dar nėra apgyvendintas, bet kadangi jis yra panašioje vietoje kaip jau baigtas daugiabutis „Smilgos“ ir statomas atsižvelgiant į šio sėkmę bei gyventojų atsiliepimus, naujo projekto „Smilgos II“ svetainėje buvo pateikti pirmo daugiabučio gyventojų atsiliepimai. Tačiau, kaip nurodė abi įmonės, viešai paskelbtos ne konkrečių asmenų citatos, o pokalbių metu išgirstų nuomonių pagrindu „Militos“ darbuotojų parengti apibendrinti komentarai.
KT vertinimu, tokie veiksmai, kuriais siekiama sudaryti įspūdį, kad atsiliepimus pateikė patys gyventojai, laikytini apgaulingu prisistatymu vartotoju ir pažeidžia RĮ. Už tai atsakomybė teko ne tik reklamos davėjai „Smilgos“, bet ir svetainėje *smilgos.lt* reklamą skleidusiai „Militai“, kurios iniciatyva buvo pasirinkta reklamos forma bei turinys, įskaitant ir vartotojų atsiliepimų pavyzdžius.

Atliktos stebėsenos

Kaip ir ankstesniais metais KT daug dėmesio skyrė prevencinei veiklai. Įvertinusi iš verslo atstovų gautus siūlymus, KT atnaujino 2016 m. liepos 5 d. patvirtintas Rekomendacijas dėl kainų palyginimo reklamose. Siekdama įvertinti, ar bendrovės, skleisdamos reklamas, galimai neklaidina vartotojų, o nustačius tokius atvejus – kuo operatyviau nutraukti vartotojų interesams ir sąžiningam verslui žalingus veiksmus, taip pat norėdama ūkio subjektus informuoti apie teisinį reguliavimą, institucija atliko penkias įvairių reklamų stebėsenas.

Pirmąjį metų pusmetį KT ekspertai vykdė **eterinių aliejų** reklamų stebėseną. Atsitiktine tvarka buvo patikrintos 25 interneto svetainėse skleistos 97 eterinių aliejų reklamos, kuriose šie augalinės kilmės produktai pristatomi kaip galintys padėti atsikratyti tam tikrų sveikatos negalavimų: įveikti galvos skausmą, migreną,

[1] UAB „Tofera“ turėjo būti skiriama maksimali Reklamos įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje numatyta bauda, t. y. 8 688 Eur. Tačiau įvertinus Reklamos įstatymo 24 straipsnio 9 dalyje įtvirtintas nuostatas (skiriamos baudos dydis neturi viršyti 3 proc. reklaminės veiklos subjekto metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais), UAB „Tofera“ skirta 2 900 Eur piniginė bauda.

depresiją, emocinį stresą ir kt. Reklamos davėjai buvo paprašyti pateikti moksliškai pagrįstus įrodymus, kurie patvirtintų tokių teiginių teisingumą.
Paaiškėjo, kad nė vienas eterinius aliejus reklamavęs verslo atstovas neturėjo tokių įrodymų arba pateikti duomenys nebuvo pagrįsti moksliniais tyrimais, patvirtinančiais gydomąsias ir sveikatinamąsias eterinių aliejų savybes. Atsižvelgdami į tai, KT ekspertai 27 verslo atstovams pateikė rekomendacijas (2 subjektams išsiųstos papildomai), kaip turėtų būti skleidžiamos vartotojus neklaidinančios reklamos. Įspėjimų sulaukę verslininkai informaciją apie eterinius aliejus pakeitė arba nutraukė.
Taip pat 2018 m. KT domėjosi, ar prekybininkų siūlomos **dovanos vartotojams** nekainavo papildomai.
Antrąjį metų pusmetį atlikta stebėsena atskleidė, kad didžioji dauguma tikrintų bendrovių vartotojų neklaidina ir šie gauna reklamoje žadamą naudą. KT patikrino 18 bendrovių skleidžiamas 57 reklamas, kuriose už įsigytą prekę pirkėjams žadėjo įteikti dovaną. Dažniausiai tokie sudėtiniai pasiūlymai pateikiami tiesiogiai – *„pirk vieną – kitą gausi nemokamai“* – ir netiesiogiai, reklamoje nurodant *„1+1“* ir pateikiant galutinę mokėtiną sumą.
Iš visų patikrintų reklamų 5 atvejais verslininkai negalėjo pagrįsti reklamoje naudojamos informacijos teisingumo, t. y. kad vartotojai iš tiesų gauna nemokamą dovaną, nepakeliant reklamuojamos prekės kainos. Ūkio subjektams buvo išsiųsti įspėjimai ir pasiūlyta nutraukti arba pakeisti reklamas, kurios galimai klaidina vartotojus. Reklamos buvo pašalintos. Siekiant išvengti galimo vartotojų klaidinimo ateityje, visiems tikrintiems ūkio subjektams pateiktos rekomendacijos apie teiginių „nemokamai“ ir „dovana“ naudojimą reklamoje.

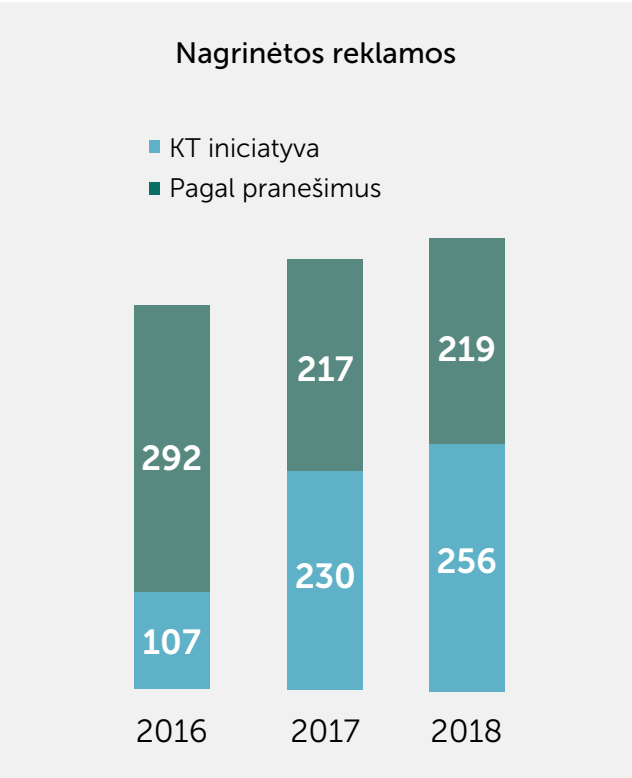

2018 m. dėmesio sulaukė ir **grožio paslaugų** sritis. KT atliko vadinamųjų „grožio injekcijų“ (mezoterapijos, botulino toksino, hialuroninės rūgšties injekcijų) ir nugaros skausmus ar kitus nemalonius simptomus malšinančių gydomųjų masažų reklamų stebėseną.

Ekspertai, siekdami įvertinti, ar vartotojams nėra apgaulingai tvirtinama, kad minėtas paslaugas („grožio injekcijų“, gydomojo masažo) teikiančios įstaigos bei jose dirbantys ir paslaugas atliekantys specialistai turi būtinus leidimus (licencijas, spaudus) tokioms paslaugoms teikti, tikrino šių ūkio subjektų reklamas. Paaiškėjo, kad visos 16 tikrintų bendrovių ir jose dirbantys specialistai atitinkamus leidimus (licencijas, spaudus) turėjo, todėl jų skelbta reklama neklaidino vartotojų. Vis dėlto KT rekomenduoja vartotojams, nusprendusiems pasinaudoti „grožio injekcijomis“ ir masažu, pasitikrinti, ar pasirinkta įstaiga bei specialistai minėtas paslaugas teikia teisėtai, nes nekvalifikuotų asmenų padarytos klaidos gali negrįžtamai pakenkti kliento išvaizdai ar savijautai. Sveikatos priežiūros specialistų bei Įstaigų asmens sveikatos priežiūros licencijų sąrašus galima rasti Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos svetainėje.
Dar viena stebėsena atlikta analizuojant **vairavimo mokyklų** skleidžiamas reklamas. Atsitiktine tvarka buvo parinktos ir patikrintos 22 ūkio subjektų skleistos reklamos. Nustatyta, kad dalis vairavimo mokyklų, pristatydamos savo paslaugas viešai, reklamavo tokių kategorijų moky-

mus, kuriuos vykdyti neturėjo teisės. KT atkreipė ir verslo atstovų, ir vartotojų dėmesį, kad vairavimo mokyklos gali vykdyti ir reklamose nurodyti tik tų kategorijų transporto priemonių vairuotojų mokymus, kuriems teisę suteikė Lietuvos transporto saugos administracija. Be to, vairavimo mokyklos, reklamose pasitelkusios aukščiausiojo laipsnio būdvardžius, pavyzdžiui, „Pigiausi vairavimo kursai“, ne visais atvejais pateikė įrodymus, kurie galėtų pagrįsti reklamos teisingumą. Ne visos vairavimo mokyklos galėjo pagrįsti ir palyginamąsias kainas, kai aktualūs paslaugų įkainiai reklamose skelbiami šalia nubrauktų tariamai anksčiau taikytų kainų. KT ekspertai 9-iems verslo atstovams išsiuntė įspėjimus apie galimus pažeidimus. Po to galimai klaidinančios reklamos buvo pakeistos arba nustotos skleisti.

Taip pat bendrovėms pateiktos rekomendacijos, kaip turėtų būti skleidžiamos vartotojus neklaidinančios reklamos. Siekiant išvengti galimo vartotojų klaidinimo ateityje, šioms mokykloms pasiūlyta susipažinti su KT parengtomis rekomendacijomis bei gairėmis.
Atsižvelgę į tai, kad 2018 m. KT išnagrinėjo butų pardavimo reklamas, kuriose buvo naudojami **netikri vartotojų atsiliepimai**, ir pripažino jas klaidinančiomis, institucijos ekspertai vertino, ar tokia praktika nėra taikoma ir kitose veiklos srityse.
Stebėsenos metu atsitiktine tvarka patikrintos 54 interneto svetainės, kuriose vartotojams pristatomos greitųjų kreditų ir susieto vartojimo kredito (lizingo) davėjų, grožio (grožio namų, masažo salonų) ir turizmo paslaugos. 21 svetainėje buvo skleidžiamos reklamos, kuriose paviešinta teigiama asmeninė vartotojų patirtis ir nuomonė apie tam tikrą ūkio subjektą bei jo paslaugas. KT paprašė reklamos skleidėjų pagrįsti vartotojų atsiliepimų tikrumą.
Paaiškėjo, kad iš 21 reklamos 6 galimai klaidino vartotojus, nes reklamų davėjai tokio pagrindimo neturėjo. Po to, kai bendrovėms buvo išsiųsti įspėjimai pašalinti arba pakeisti galimai klaidinančią reklamą, abejonių sukėlusių vartotojų atsiliepimų svetainėse nebeliko. Dar 15-ai verslo atstovų buvo pateiktos rekomendacijos, kaip turėtų būti skleidžiamos vartotojus neklaidinančios reklamos. Priminta, kad būtina saugoti įrodymus, pavyzdžiui, gautus vartotojų laiškus, atsiliepimus, kurie pagrįstų, jog viešinami vertinimai yra realūs.

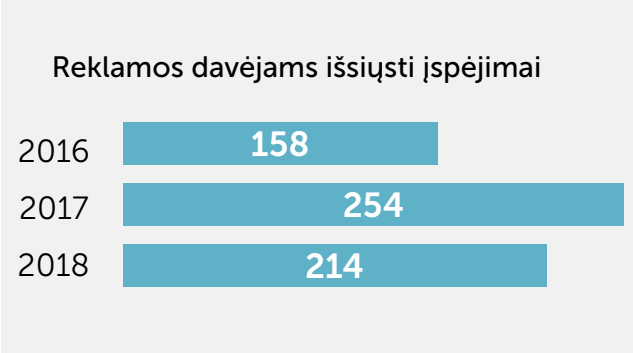

Pranešimų nagrinėjimas

2018 m. KT išnagrinėjo 219 pranešimų (skundų), kuriuose pareiškėjai nurodė pastebėję ar patyrę galimus RĮ pažeidimus.
Dažniausiai vartotojai pranešė apie neteisingą reklamoje pateikiamą informaciją. Taip pat pareiškėjai aktyviai informavo apie, jų manymu, netikras reklamose nurodomas nuolaidas ar reklamuotų nuolaidų nesuteikimą, apie galimai nepagrįstus aukščiausiojo laipsnio būdvardžius ir apie reklamas, kuriose nurodomos prekių ar paslaugų savybės, tačiau kyla pagrįstų įtarimų, kad tokių savybių šios prekės ar paslaugos neturi.
Išnagrinėjusi pranešimuose (skunduose) nurodomas aplinkybes, daugiau kai 40 atvejų KT galimų pažeidimų nenustatė. Dėl kitos dalies, įvertinusi turimus duomenis ir įspėjusi reklamos davėjus apie galimus pažeidimus (tokių įspėjimų būta 55) bei atsižvelgusi į tai, kad pareiškėjų pranešimuose nurodytos aplinkybės galėtų būti vertinamos kaip mažareikšmės, KT pradėti tyrimus atsisakė.
Apie 100 pranešimų buvo pateikti nesilaikant reikalavimų. Jeigu pareiškėjai trūkumų nepašalindavo (pavyzdžiui, pranešimo nepasirašydavo, nepateikdavo įrodymų, pagrindžiančių nurodomas aplinkybes), tačiau KT ekspertai įžvelgdavo galimus RĮ pažeidimus, jie įspėdavo reklamos davėjus ir paragindavo nutraukti arba pakeisti abejonių keliančias reklamas, – tokių atvejų buvo daugiau kaip 50.

MAŽMENINĖ PREKYBA

Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas (MPĮNVDĮ) siekia riboti didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių (MPĮ) rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti maisto prekių ir gėrimų tiekėjų bei didelę rinkos galią turinčių MPĮ interesų pusiausvyrą.
MPĮNVDĮ taikomas penkioms mažmeninės prekybos įmonėms, atitinkančioms didelę rinkos galią turinčių MPĮ kriterijus: „Maxima LT“, „Palink“, „Rimi Lietuva“, „Norfos mažmena“ ir „Lidl Lietuva“.

Stebėsena

KT prižiūri, kaip minėtos MPĮ laikosi MPĮNVDĮ reikalavimų. Taip pat kas dvejus metus atlieka MPĮNVDĮ įgyvendinimo stebėseną, kurios pažymą KT paskelbė **2018 m. gegužės 29 d.**
Siekdama išsiaiškinti, ar šiuo metu MPĮNVDĮ įtvirtintas teisinis reguliavimas yra efektyvus ir užtikrinama interesų pusiausvyra, penkiems prekybos tinklams ir 188 maisto ir gėrimų tiekėjams KT išsiuntė anketas su klausimais.

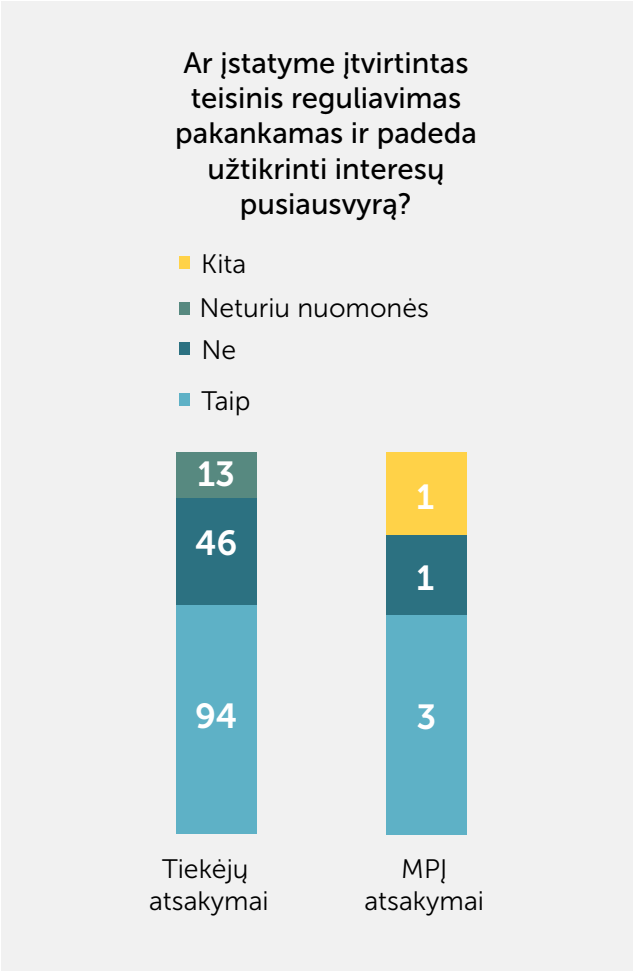

Visos penkios MPĮ ir 153 į klausimus atsakę tiekėjai gana skirtingai vertino MPĮNVDĮ teisinį efektyvumą. 58 proc. atsakiusiųjų tiekėjų nurodė, kad jų padėtis, priėmus įstatymą, nepasikeitė ir jie teigiamų pasekmių nepastebėjo. Tačiau daugiau kaip trečdalis tiekėjų patvirtino gavę naudą. Pavyzdžiui, tiekėjų teigimu, jiems tapo

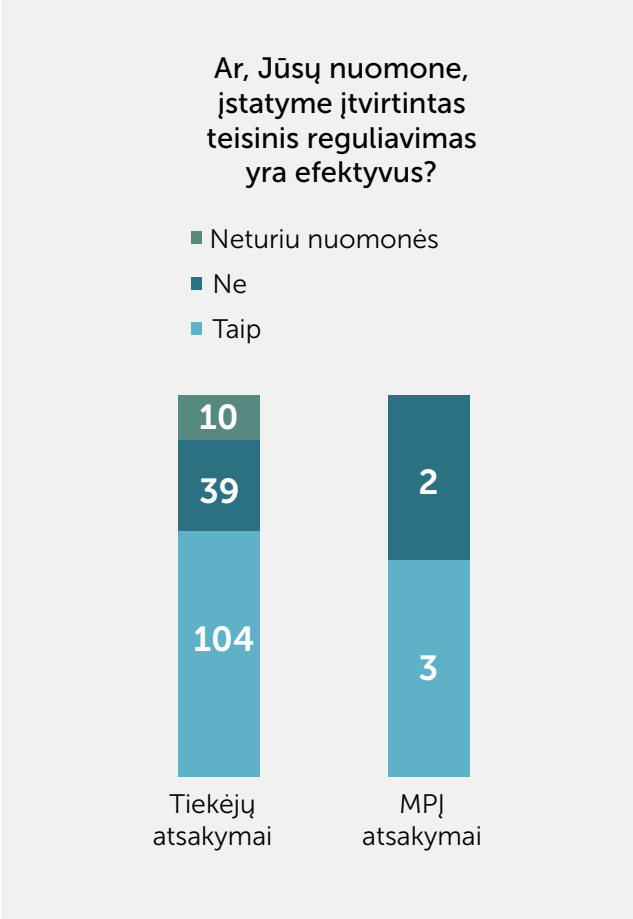

lengviau derėtis dėl palankesnių tiekimo sąlygų, atsirado galimybių investuoti į naujų rinkų paiešką, galimybė daugiau lėšų skirti investicijoms, naujų produktų kūrimui ir inovacijoms, įmonės veiklos tobulinimui, prekių ženklo žinomumui didinti. Šie tiekėjai MPĮNVDĮ vertino kaip prevencinę priemonę, atgrasančią didžiuosius prekybos tinklus imtis nesąžiningų veiksmų.
Teigiamai teisinio reguliavimo poveikį įvertino ir dvi iš penkių MPĮ. Vienos jų nuomone, įstatymu reguliuojama teigiama verslo santykių pusiausvyra visiems rinkos dalyviams, nepriklausomai nuo jų užimamos rinkos dalies.
Kiti prekybininkai, priešingai, nurodė neigiamas pasekmes, kurios esą kyla tiek jiems, tiek tiekėjams. Anot jų, griežtos MPĮNVDĮ nuostatos riboja didžiųjų prekybos tinklų ir tiekėjų susitarimo laisvę, taip pat galimybę operatyviai sudaryti

tiekėjų ir MPĮ susitarimus, kurių reikia, siekiant laiku sureaguoti į rinkos dinamiką, konkurentų veiksmus ir pan.

Su tokia prekybininkų pozicija nesutiko nemaža dalis tiekėjų, kurie pageidautų, kad MPĮNVDĮ dar griežčiau ribotų MPĮ veiksmus. Ketvirtadalis atsakymus atsiuntusių tiekėjų nurodė vis dar patiriantys prekybininkų spaudimą, nes MPĮ suranda būdų, kaip apeiti įstatymą.

Stebėsenos rezultatai ir pasiūlymai

Išnagrinėjusi rinkos dalyvių nuomones, KT pasiūlė patikslinti MPĮNVDĮ, kad tiekėjui, pateikusiam KT pareiškimą dėl galimo pažeidimo, nereikėtų teikti motyvų dėl jo tapatybės apsaugos ir būtų garantuojamas anonimiškumas.

Atkreiptinas dėmesys, kad ir šiuo metu galiojančiame MPĮNVDĮ tiekėjai turi galimybę su skundu kreiptis į KT ir prašyti įslaptinti jų tapatybę. Vis dėlto tiekėjai tokia galimybe naudotis neskuba – 2018 m. institucija negavo nė vieno maisto prekių ir gėrimų tiekėjų skundo.

Tiekėjų nenoras ginti savo interesus gali būti

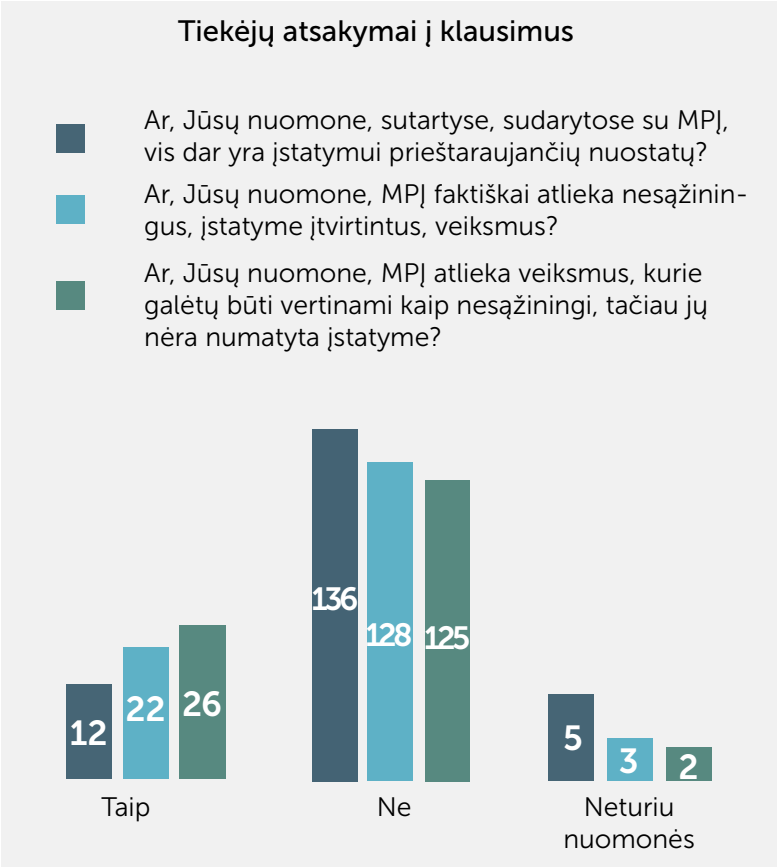

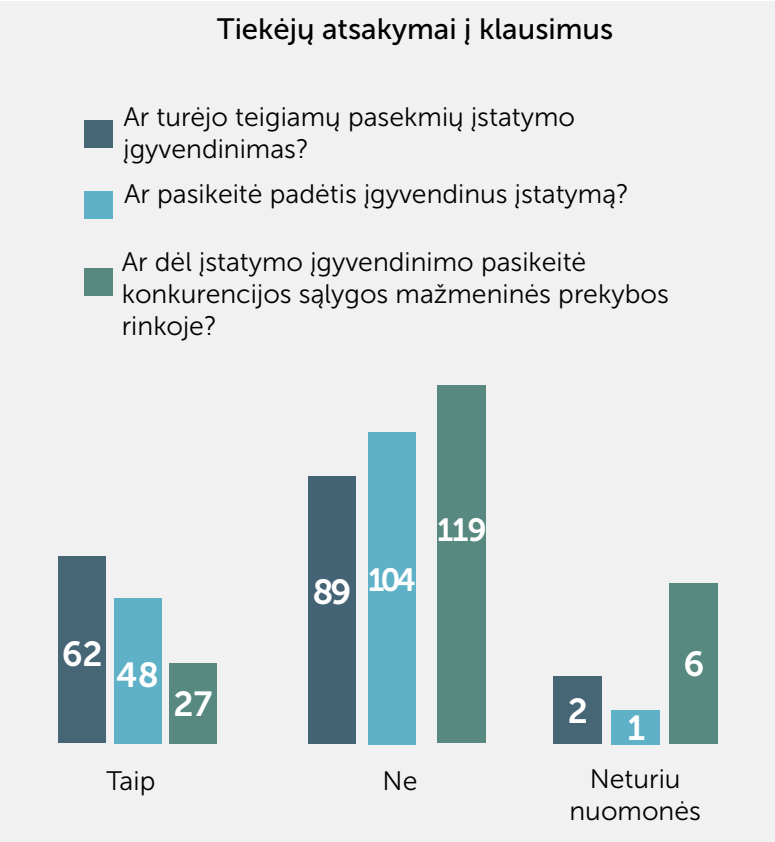

nulemtas vadinamojo baimės faktoriaus. Dėl šių priežasčių, siekdama paskatinti tiekėjus aktyviau ginti savo interesus, KT pasiūlė papildyti MPĮNVDĮ, kad būtų draudžiama prekybos įmonėms imtis atsakomųjų veiksmų prieš skundą pateikusias įmones.

Ūkio ministerija (nuo 2019 m. sausio 1 d. – Ekonomikos ir inovacijų ministerija), atsižvelgusi į KT siūlymus (tiek dėl anonimiškumo garantijų, tiek dėl atsakomųjų veiksmų), parengė MPĮNVDĮ pakeitimus[2] ir įstatymo projektą pateikė svarstyti Seimui.

Kitus iš tiekėjų gautus pasiūlymus, pavyzdžiui, atsiskaitymo terminų už prekes įtvirtinimą, baudų tiekėjams adekvatumo, prekių pateikimo MPĮ terminų ir kt., KT pasiūlė Ūkio ministerijai apsvarstyti su rinkos dalyviais.

Pažymoje KT taip pat nurodė, kad ne visi tiekėjai žino, kokie didelę rinkos ga-

[2] https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/e9e12a13ee6711e89d4ad92e8434e309?jfwid=-7x1bdvynv

lią turinčių MPĮ veiksmai yra draudžiami. Atsižvelgdama į tai, KT pakvietė maisto prekių ir gėrimų tiekėjus į mokymus apie įstatymu jiems suteikiamas teises ir praktines galimybes pasinaudoti šiomis teisėmis.

Pasiūlymai dėl MPĮNVDĮ pataisų

2018 m. antrąjį pusmetį vykstant diskusijoms dėl konkurencijos stiprinimo mažmeninės prekybos sektoriuje, KT laikėsi nuoseklios pozicijos, kad tik padidinus konkurenciją rinkoje, vartotojai gali tikėtis mažesnių prekių ir paslaugų kainų, geresnės kokybės, didesnio pasirinkimo. Institucija pateikė daugiau siūlymų, kurių dalį Ūkio ministerija įtraukė parengtą teisės aktų projektų paketą.

KT įvertino ir įstatymo projekte numatytas tarybai priskirti naujas funkcijas – tikrinti mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų sutartis ir vertinti sąžiningai praktikai prieštaraujančius veiksmus iki ir po sutarties sudarymo, taip pat atlikti Vyriausybės patvirtintų mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų verslo santykių gerosios praktikos gairių taikymo stebėseną.

Atkreiptas dėmesys, kad neaiški tų pačių veiksmų tyrimo ir vertinimo procedūra gali pakenkti KT galimybėms veiksmingai atlikti MPĮNVDĮ pažeidimų tyrimus, už kuriuos gali būti skiriamos sankcijos.

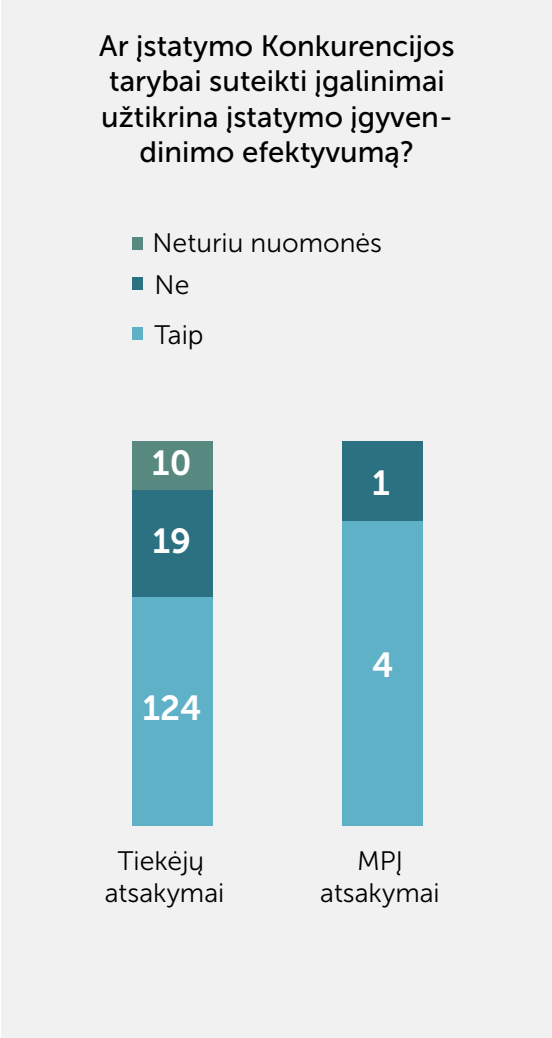

Kadangi projekte nebuvo pateiktų gerosios praktikos pavyzdžių ar apibūdinimo, kyla grėsmė, kad veiksmai, kurie laikytini gerąja praktika prekybos įmonių ir tiekėjų požiūriu, gali pažeisti KĮ. Pabrėžta, kad naujų funkcijų suteikimas gali sukelti interesų konfliktą ir sukliudyti KT efektyviai atlikti tiek KĮ, tiek MPĮNVDĮ pažeidimų tyrimus.

Taip pat akcentuota, kad siekiant, jog KT, net ir priskyrus jai minėtas naujas funkcijas, būtų pajėgi vykdyti esmines su konkurencijos priežiūra susijusias funkcijas (kartelių, piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi tyrimus, koncentracijų kontrolę), turėtų būti skiriamas papildomas finansavimas.

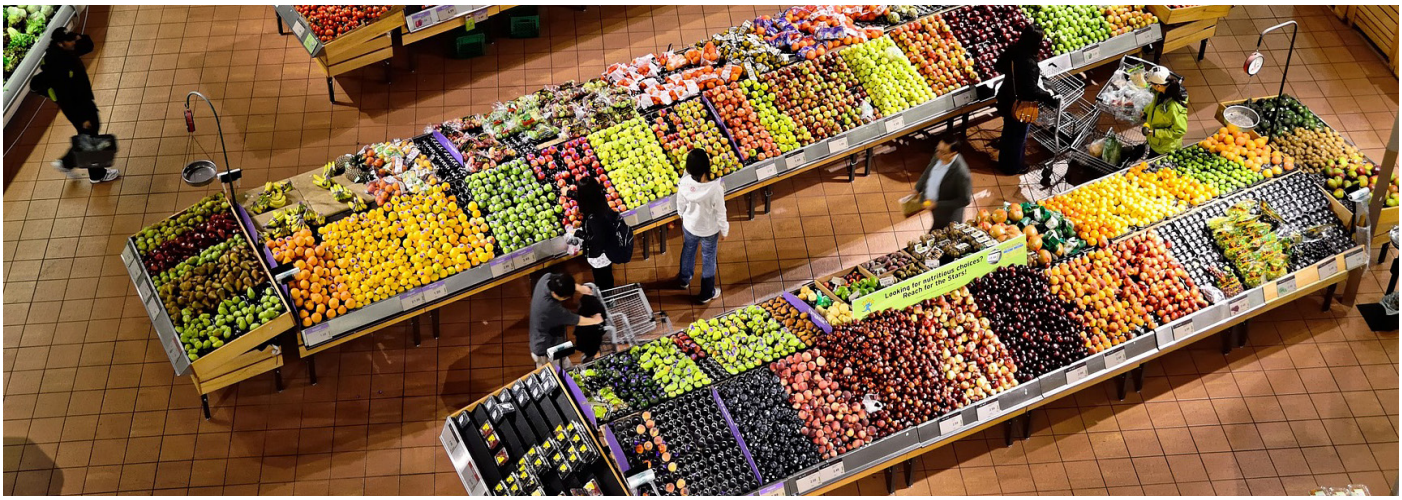

TEISMŲ SPRENDIMAI

2018–2020 m. strateginiame veiklos plane KT užsibrėžė tikslą, kad ne mažiau kaip 65 proc. visų per vienus metus apskųstų institucijos sprendimų teismuose būtų patvirtinti visiškai ar bent iš dalies. 2018 m. šis rodiklis siekė 90 proc. – 9 iš 10 išnagrinėtų bylų teismai visiškai ar iš dalies paliko galioti KT nutarimus ir patenkino institucijos prašymus. Toks aukštas rezultatas liudija, kad KT sprendimai ir prašymai buvo išsamiai pagrįsti faktais ir atitiko teisės aktų reikalavimus.

Teismai visiškai ar iš dalies patvirtino

90%

KT sprendimų ir patenkino institucijos prašymų.

Vis dėlto didelė teismų patvirtintų KT sprendimų dalis nereiškia, kad bylos yra paprastos. Institucijos nustatomi pažeidimai gali būti sudėtingi ne tik dėl įrodinėjimui naudojamų ekonominės analizės metodų, bet ir dėl teisinių nuostatų nevienareikšmių interpretacijų. Byloje dėl UAB „Vilniaus energija“ sudaryto biokuro išimtinio pirkimo susitarimo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT) iš pradžių panaikino KT nutarimą ir grąžino bylą papildomam tyrimui, bet vėliau patenkino institucijos prašymą: nutarė atnaujinti procesą ir nagrinėti bylą iš naujo (sprendimai dėl proceso atnaujinimo priimami tik išimtiniais atvejais ir yra gana reti LVAT praktikoje).

Klasifikuotų skelbimų portalus Lietuvoje valdančių Estijos įmonių „Eesti Meedia“ ir „AllePAL“ susijungimo byla parodė, kad kai kuriais atvejais galima nutraukti teisminį ginčą tinkamai išsprendus KT nustatytą konkurencijos problemą. Šioje byloje „Eesti Meedia“ nusprendė atsisakyti skundo po to, kai KT konstatavo, kad bendrovė tinkamai įgyvendino apskųstu nutarimu nustatytus įpareigojimus.

2018 m. teismai nagrinėjo naujo pobūdžio konkurencijos teisės bylas. KT prašymu Vilniaus apygardos administracinis teismas (VAAT) skyrė sankcijas KĮ pažeidusių bendrovių vadovams. Šis teismo sprendimas nebuvo apskųstas ir įsiteisėjo. Be to, teismus pasiekė pirmieji skundai dėl viešojo administravimo subjektams skirtų baudų.

Tiek sankcijos įmonių vadovams, tiek baudos viešojo administravimo subjektams yra svarbios poveikio priemonės, kurias gali taikyti (arba prašyti taikyti) KT. Todėl ji aktyviai dalyvauja atitinkamose teismų bylose siekdama tinkamai išdėstyti bei pagrįsti savo poziciją ir taip prisidėti prie šių bylų efektyvaus išnagrinėjimo.

2018 m. LVAT pateikė reikšmingų išaiškinimų konkurencijos bylose. Byloje dėl kartelio filmų rodymo sektoriuje LVAT nurodė, kad konkurenciją ribojančio susitarimo kontekste bendrovė „Forum Cinemas“, kurią nubaudė KT, neturėjo teisės ginčyti kitų ūkio subjektų atleidimo nuo baudų teisėtumo, nes toks atleidimas nuo baudų nesukėlė „Forum Cinemas“ teisinių pasekmių. LVAT taip pat pažymėjo, kad ūkio subjektai negali išvengti sankcijų už konkurencijos teisės pažeidimus vien dėl to, kad sankcijos nebuvo skirtos kitiems ūkio subjektams.

Byloje dėl Šiaulių miesto savivaldybės sprendimo išnuomoti patalpas vaistinei be konkurencingos procedūros LVAT išaiškino, kad KT rekomendacinis pasiūlymas savivaldybei imtis veiksmų konkurencijos problemai ištaisyti nesukėlė teisinių pasekmių minėtai vaistinei, todėl pastaroji negalėjo skųsti KT rašto.

Byloje dėl viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje reguliavimo LVAT išaiškino, kad net nenustačius KĮ 4 straipsnio pažeidimo, EK gali nagrinėti tuos pačius sprendimus dėl atitikties valstybės pagalbos taisyklėms. LVAT paaiškino, kad negalima tapatinti KĮ 4 straipsnio ir valstybės pagalbos nuostatų.

Svarbiausi teismų sprendimai

Dėl baudų viešojo administravimo subjektams

LVAT **sausio 26 d.** atmetė Panevėžio miesto savivaldybės ir akcinės bendrovės „Panevėžio specialus autotransportas“ apeliacinius skundus ir patvirtino KT išvadą, kad savivaldybė, paskyrusi minėtą įmonę teikti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas, pažeidė sąžiningos konkurencijos principus. LVAT konstatavo, kad Panevėžio miesto savivaldybė, 2014 m. gruodį sudarydama

paslaugų teikimo sutartį su savo bendrove „Panevėžio specialus autotransportas“, suteikė jai monopolines teises ir panaikino konkurenciją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų rinkoje savivaldybės teritorijoje. Savivaldybė pažeidė KĮ, nes neužtikrino vienodų konkurencijos sąlygų ir užkirto kelią kitiems rinkos dalyviams užsiimti komunalinių atliekų tvarkymu.
Po LVAT sprendimo Panevėžio miesto savivaldybė privalėjo vykdyti KT įpareigojimą – nutraukti komunalinių atliekų tvarkymo sutartį su bendrove „Panevėžio specialus autotransportas“. Tačiau savivaldybė nevykdė šio įpareigojimo ir už tai KT 2018 m. lapkričio 13 d. nutarimu skyrė jai 34 200 Eur baudą. Tokį sprendimą savivaldybė apskundė teismui. Be to, Klaipėdos miesto savivaldybė apskundė KT 2018 m. lapkričio 20 d. nutarimu paskirtą baudą už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą. 2017 m. įsigaliojusios KĮ pataisos suteikė KT galimybę skirti baudas viešojo administravimo subjektams už KĮ pažeidimus. 2018 m. teismus pasiekė du minėti skundai dėl viešojo administravimo subjektams skirtų baudų. Taigi artimiausioje ateityje galima tikėtis pirmų teismų išaiškinimų dėl šios naujos KT naudojamos poveikio priemonės.

Dėl biokuro išimtinio pirkimo susitarimo

Birželio 13 d. sprendimu LVAT panaikino KT 2015 m. gruodžio 2 d. priimtą nutarimą, kuriuo institucija buvo nustačiusi, kad bendrovės „Vilniaus energija“ ir „Bionovus“ (pastarosios teisių ir pareigų perėmėja yra Estijos bendrovė „First Opportunity“) sudarė ilgalaikį išimtinio pirkimo susitarimą – „Vilniaus energija“ įsipareigojo šilumos gamyboje naudojamą biokurą pirkti tik iš „Bionovus“.
Abu ūkio subjektai turėjo didelę rinkos galią, todėl toks susitarimas, KT vertinimu, neigiamai paveikė konkurenciją, dėl ko nukentėjo vartotojai. Už KĮ pažeidimą „Vilniaus energijai“ buvo skirta 19 004 000, o „First Opportunity“ – 3 529 000 Eur bauda. Tąkart LVAT grąžino bylą KT papildomam tyrimui atlikti.
KT kreipėsi į LVAT prašydama atnaujinti procesą, kadangi, institucijos nuomone, teismas netinkamai išaiškino ir pritaikė teisės normas, susijusias su rinkos apibrėžimu. Teismas sutiko su KT vertinimu, kad nagrinėjant bylą buvo padarytas esminis materialiosios teisės pažeidimas, todėl **gruodžio 20 d.** atnaujino procesą šioje byloje, – LVAT dar kartą spręs dėl KT priimto nutarimo pagrįstumo.

Dėl kino teatrų kartelių

Rugsėjo 19 d. LVAT patvirtino, kad KT pagrįstai skyrė bendrovei „Forum Cinemas“ 1 384 300 Eur baudą už sudarytus du konkurenciją ribojančius susitarimus kino filmų rodymo rinkoje.
2015 m. KT nustatė, kad „Forum Cinemas“ skatino savo konkurentus – „Multikino Lietuva“ ir „Cinamon Operations“ – netaikyti didelių nuolaidų pirmąsias populiariausių kino filmų rodymo savaites. Be to, kino teatrų Vilniuje ir Kaune valdytojai bendrovės „Forum Cinemas“ iniciatyva ribodavo vartotojams palankias šeimos, savaitgalio ir kitas akcijas bei derindavo kai kurių konkrečių kino filmų bilietų kainas. Konkurenciją ribojantis susitarimas tarp „Forum Cinemas“ ir „Multikino Lietuva“ Vilniuje truko beveik 2 metus, o susitarimas tarp „Forum Cinemas“ ir „Cinamon Operations“ – daugiau kaip 3 metus.
KT nuomone, jei bendrovės nebūtų sudariusios konkurenciją ribojančių susitarimų, kino teatrų lankytojai už bilietus būtų sumokėję mažiau.
Kadangi „Multikino Lietuva“ ir „Cinamon Operations“ prisipažino dalyvavusios karteliuose, KT atleido šias bendroves nuo atitinkamai 99 200 ir 138 800 Eur baudų.

KT paskirtos baudos 2016–2018 m., Eur

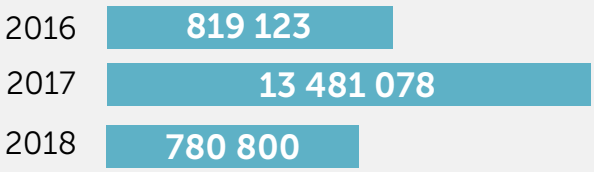

Dėl skelbimų portalų susijungimo

Estijos bendrovė „Eesti Meedia“ atsisakė skundo byloje dėl KT sprendimo neduoti leidimo koncentracijai. VAAT **spalio 2 d.** bylą nutraukė.

„Eesti Meedia“ nusprendė atsisakyti skundo po to, kai KT konstatavo, kad bendrovė tinkamai įgyvendino skundžiamu nutarimu nustatytus įpareigojimus.
„Eesti Meedia“ buvo apskundusi KT sprendimą, kuriuo institucija neleido jai įsigyti kitą Estijos įmonę „AllePAL“, valdančią Lietuvoje klasifikuotų nekilnojamojo turto ir transporto priemonių skelbimų portalus. Nutarimu KT taip pat buvo įpareigojusi bendrovę atkurti ankstesnę padėtį arba pašalinti koncentracijos nagrinėjimo metu nustatytas pasekmes klasifikuotų nekilnojamojo turto ir transporto priemonių skelbimų internete Lietuvoje rinkose.
„Eesti Meedia“ perleido dalį valdytų interneto svetainių (*autogidas.lt*, *domoplius.lt* ir *plius.lt*) su ja nesusijusiai įmonei „Vertikali medija“. Kai KT paskelbė, kad „Eesti Meedia“ tinkamai įgyvendino įpareigojimus, tolesnis ginčo nagrinėjimas teisme prarado prasmę.

Sumokėta baudų į valstybės biudžetą 2016–2018 m.*, Eur

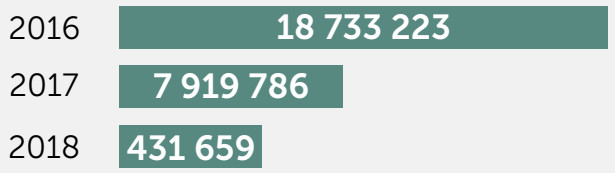

* pasibaigus teismų procesams

Dėl sankcijų ūkio subjektų vadovams

Įsiteisėjo pirmasis teismo sprendimas dėl sankcijų bendrovių vadovams, prisidėjusiems konkurentams sudarant draudžiamą susitarimą. VAAT kovo 30 d. patenkino KT prašymą ir bendrovės „Baltic Transport Service“ vadovui Vitalijui Mukovozui, „Convertus“ vadovui Andrejui Falevičiui ir įmonės „Gedarta“ direktoriui Gediminui Ivanauskui ketveriems metams apribojo teisę užimti vadovaujančias pareigas viešajame ar privačiame sektoriuje.
KT kreipėsi į VAAT dėl sankcijų skyrimo vadovams po to, kai teismai, atmetę trijų minėtų įmonių skundus, patvirtino, kad institucija pagrįstai jas pripažino dalyvavus karteliuose viešuosiuose pirkimuose ir skyrė baudas. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad 2011 ir 2012 m. organizuotų viešųjų pirkimų statybos darbams pirkti laimėtojai buvo iš anksto žinomi, o likę viešųjų pirkimų dalyviai fiktyviose procedūrose dalyvavo imituodami konkurenciją.
VAAT, skirdamas sankciją vadovams, atsižvelgė į KT pateiktus argumentus ir įvertino, kad minėtos bendrovės padarė vieną pavojingiausių konkurencijos teisės pažeidimų, prie kurio, susirašinėdami elektroniniais laiškais, derindami komercinius pasiūlymus ir juos pateikdami viešuosiuose pirkimuose, tiesiogiai prisidėjo ūkio subjektų vadovai. Pastariesiems, kaip konstatavo teismas, yra taikomi aukštesni veiklos ir atsakomybės standartai nei eiliniam bendrovės darbuotojui – jie turėjo ir galėjo tikėtis iš daromo konkurencijos teisės pažeidimo kilsiančių neigiamų teisinių padarinių.
KĮ numato, kad ūkio subjekto vadovui už prisidėjimą prie ūkio subjekto sudaryto draudžiamo konkurentų susitarimo ar piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi gali būti apribojama teisė nuo trejų iki penkerių metų eiti viešojo ir (arba) privataus juridinio asmens vadovo pareigas, būti viešojo ir (arba) privataus juridinio asmens kolegialaus priežiūros ir (arba) valdymo organo nariu. Papildomai taip pat gali būti skiriama bauda iki 14 480 Eur.

Dėl nepraneštos koncentracijos

Birželio 13 d. pirmosios instancijos teismas atmetė bendrovės „Kauno grūdai“ skundą ir patvirtino, kad 2017 m. birželio 9 d. KT pagrįstai skyrė 947 700 Eur baudą už tai, kad įmonė, įsigijusi apie 51 proc. Vievio paukštyno akcijų ir įgijusi pastarosios bendrovės kontrolę, įgyvendino koncentraciją, apie kurią nepranešė KT bei negavo jos leidimo.
Tyrimą atlikusi KT nustatė, kad „Kauno grūdai“, įsigijusi apie 51 proc. Vievio paukštyno akcijų, kurios suteikė teisę paskirti daugumą Vievio paukštyno valdybos narių, įgijo galimybę įgyvendinti strateginius sprendimus dėl šios įmonės ūkinės veiklos, valdymo organų sprendimų ir personalo sudėties. „Kauno grūdai“ įgytą kontrolę išlaikė ir Vievio paukštyno bankroto proceso metu – Kauno įmonė, pasinaudodama Įmonių bankroto įstatyme numatytomis galimybėmis nutraukti bankroto bylą, galėjo atsiskaityti su kreditoriais arba su jais sudaryti taikos sutartį ir atstatyti Vievio bendrovės mokumą bei atnaujinti jos veiklą. Galutinį sprendimą dėl KT sprendimo pagrįstumo turi priimti LVAT.

Teisme nagrinėtų bylų statistika 2008–2018 m.

	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2012	2011	2010	2009	2008
Bendras bylų skaičius	**37**	43	43	56	47	41	Panaši ankstesnių metų informacija	51	57	65	51	40
Baigtų bylų skaičius Iš jų teismo sprendimais:	**11**	17	15	23	17	16		31	26	24	19	21
KT sprendimai nepakeisti ir nepanaikinti, prašymai/ieš-kiniai patenkinti	**8**	8	8	14	9	11		17	19	20	15	16
KT sprendimai pakeisti, prašymai iš dalies patenkinti	**1**	7	3	2	2	2		10	4	1	1	3
KT sprendimai panaikinti, prašymai nepatenkinti	**1**	1	2	1	3	1		4	3	2	3	2
Nutrauktos bylos	**1**	1	2	6	3	2		Nėra duomenų				
Nebaigtų nagrinėti bylų skaičius	**26**	26	28	33	30	25		20	31	41	32	19

TEISĖKŪRA

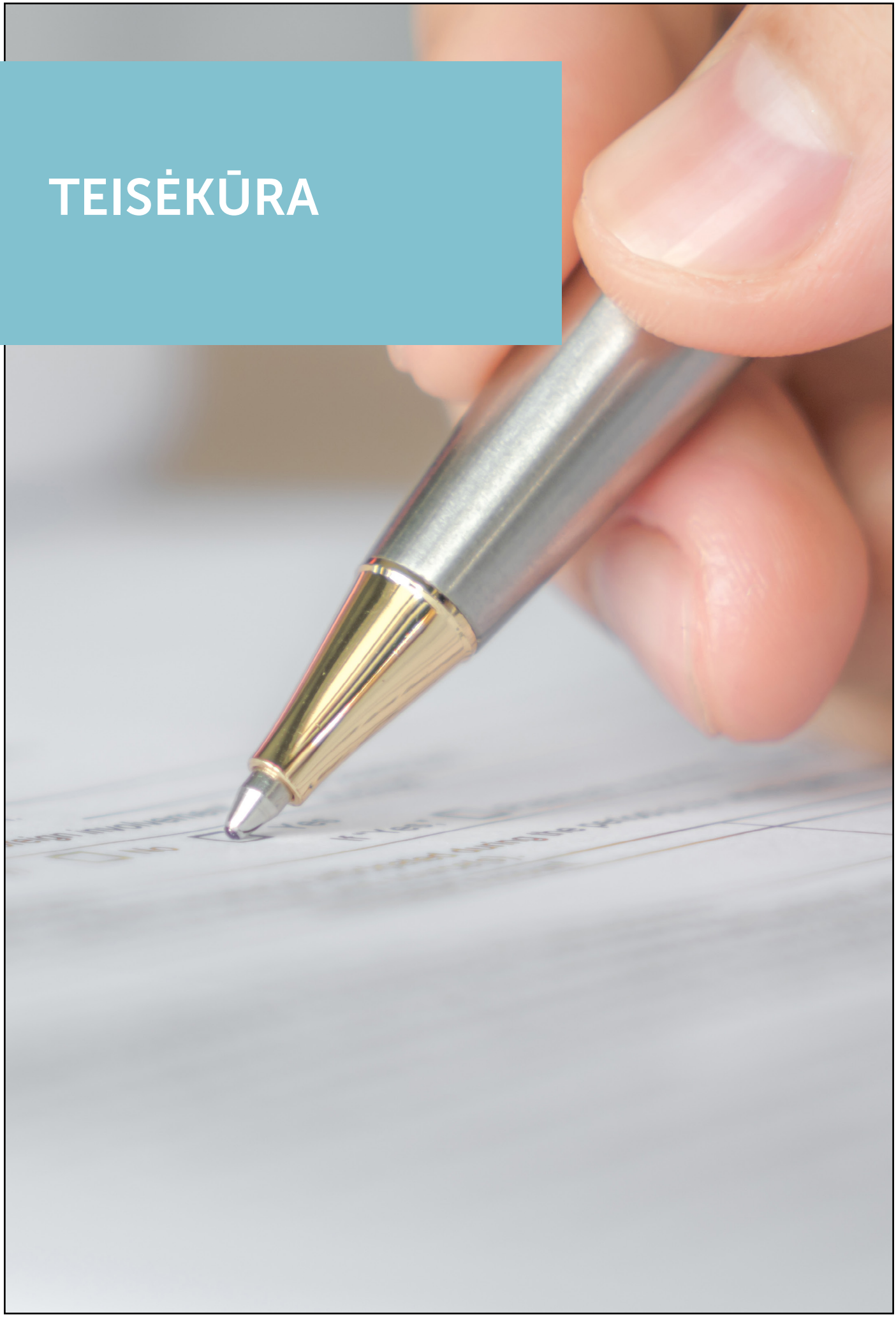

KT galių stiprinimas

KT toliau dalyvavo ES institucijose svarstant pasiūlymą dėl direktyvos, kuria siekiama stiprinti konkurencijos institucijas. Dėl šios direktyvos 2018 m. kovą buvo pasiektas Europos Parlamento ir ES Tarybos sutarimas, o pati direktyva priimta gruodžio mėn. Nelaukdama, kol sueis direktyvos įgyvendinimo terminas, KT kartu su Ūkio ministerija parengė KĮ pakeitimo projektą, kuriuo siūloma įtvirtinti kai kuriuos papildomus KT įgaliojimus, kylančius iš direktyvos. Tikimasi, kad tokiu būdu bus galima anksčiau pradėti naudotis teigiamais veiksmingesnės konkurencijos apsaugos rezultatais.
Pasiūlytais pakeitimais numatoma:
1) galimybė skirti baudas už įvairius procedūrinius pažeidimus, už kuriuos nebuvo numatytos finansinės sankcijos;
2) tobulinti ūkio subjektų įsipareigojimų institutą užtikrinant suderinimą su ES teisės aktais ir KT išteklių taupymą;
3) galimybė tyrimuose gauti paaiškinimus iš platesnio subjektų rato;
4) galimybė taikyti ūkio subjektų struktūrą keičiančias priemones, siekiant, kad būtų nutrauktas KĮ pažeidimas;
5) sudaryti sąlygas fiziniams asmenims pateikti įrodymus apie konkurenciją ribojančius susitarimus ir gauti už jų pateikimą vienkartinę išmoką, tokiu būdu prisidedant prie efektyvesnės KT veiklos tiriant konkurenciją ribojančius susitarimus, kurie kitomis aplinkybėmis nebūtų atskleisti;
6) priskirti KT funkciją atlikti valstybės institucijoms pateiktų pasiūlymų dėl konkurencijos ribojimų įgyvendinimo stebėseną.
Šį KĮ projektą 2018 m. pradėjo svarstyti Seimas.

Baudų už konkurencijos teisės pažeidimus mokėjimas

KT taip pat prisidėjo prie kito KĮ projekto parengimo. Juo siūlyta spręsti problemą, kai apskundus institucijos sprendimą baudos ir palūkanų išieškojimas yra sustabdomas iki teismo sprendimo įsiteisėjimo. Per tą laiką gali susidaryti aplinkybės, dėl kurių, net ir teismui patvirtinus KT nutarimą, gali būti neįmanoma išieškoti baudos, pavyzdžiui, bendrovė gali bankrutuoti, perleisti savo turtą kitiems ūkio subjektams arba perkelti jį į kitą valstybę. Tokiu būdu pažeidėjai gali išvengti atsakomybės.
Siūlytais pakeitimais numatoma, kad apskundus KT nutarimą teismui, bauda turėtų būti sumokama arba turėtų būti pateikiama garantija, kuria bankas įsipareigotų sumokėti skirtą baudą ir palūkanas už visą bylinėjimosi laikotarpį pagal kreditoriaus reikalavimą. Šia pataisa užtikrinama, kad baudos už konkurencijos teisės pažeidimus būtų sumokamos į valstybės biudžetą, o pažeidėjai galėtų rinktis – sumokėti baudą iš karto ar nemokėti baudos visą bylinėjimosi laikotarpį, pateikiant garantiją.

> KT toliau dalyvavo ES institucijose svarstant pasiūlymą dėl direktyvos, kuria siekiama stiprinti konkurencijos institucijas.

Šį įstatymo projektą 2018 m. pradėjo svarstyti Seimas.

Poveikio konkurencijai vertinimas

KT prisidėjo prie Teisėkūros pagrindų įstatymo projekto parengimo. Remiantis gerąja EBPO praktika, šiuo projektu siūlyta, kad teisės aktų projektų poveikis konkurencijai būtų atliekamas tais atvejais, kai teisės aktų projektai potencialiai gali turėti poveikį konkurencijai.
Teisės aktų projektų iniciatoriams tinkamai atliekant poveikio konkurencijai vertinimą, sumažėtų atvejų, kai teisinis reguliavimas nulemia konkurencijos ribojimus, darančius žalą Lietuvos ekonomikai ir didinančius kainas vartotojams.
Šį įstatymo projektą 2018 m. pradėjo svarstyti Seimas.

Baudos už RĮ pažeidimus

Siekiant užtikrinti adekvačią atsakomybę už RĮ pažeidimus, 2018 m. buvo pateikti siūlymai keisti įstatymą. Siūlyta nustatyti, kad už reikalavimų nesilaikymą ūkio subjektams gali būti skiriama bauda iki 3 proc. metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais, bet ne didesnė nei 100 tūkst. Eur.
Tais atvejais, kai pažeidimas padaromas pakartotinai per vienerius metus nuo nuobaudos

paskyrimo, ūkio subjektui galėtų būti skiriama bauda iki 6 proc. metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais, bet ne didesnė nei 200 tūkst. Eur.
Šiuo pakeitimu siekta spręsti problemą, kai baudų dydžiai yra neadekvatūs ir neatgrasantys, ypač didesnėms įmonėms. Baudos dydžių siejimas su metinėmis pajamomis užtikrintų pakankamą atgrasymo efektą didesnėms rinkos dalyvėms.
Šį įstatymo projektą 2018 m. pradėjo svarstyti Seimas.

Notarų ir antstolių paslaugų įkainiai

2018 m. balandžio 26 d. nutarimu KT atkreipė Vyriausybės dėmesį į ydingą notarinių paslaugų įkainių reguliavimo tvarką. Pagal Notariato įstatymą teisingumo ministras tvirtindavo notarų įkainius tik po to, kai konkretūs jų dydžiai būdavo suderinami su Lietuvos notarų rūmais. KT nustatė, kad pastarųjų veiksmais buvo daroma įtaka visiems notarams nustatomiems įkainiams. Vyriausybė, įvertinusi KT siūlymą, nutarė keisti Notariato įstatymą ir įtvirtinti, jog atlyginimo dydžius nustatytų teisingumo ministras, nederindamas jų su Lietuvos notarų rūmais. Atsižvelgiant į tai, jog analogiška įkainių derinimo tvarka buvo numatyta ir Antstolių įstatyme, pasiūlyta keisti ir šį įstatymą.
Šiems pakeitimams pritarė Seimas ir jie įsigaliojo nuo 2018 m. lapkričio 21 d.

KT darbo reglamentas

Vasario 1 d. KT patvirtino naują darbo reglamentą, kuris įsigaliojo gegužės 1 d. Dokumentas parengtas atsižvelgus į KĮ pataisas, institucijos administracinę praktiką ir suinteresuotų asmenų siūlymus dėl KT procedūrų tobulinimo.
Darbo reglamentas nustato KT prižiūrimų įstatymų pažeidimų tyrimų taisykles ir kitą darbo tvarką institucijai vykdant jai įstatymų pavestas funkcijas. Svarbiausios naujovės:
• numatyti detalesni pareiškimo dėl KT prižiūrimų įstatymų pažeidimų reikalavimai, pavyzdžiui, pareiškėjų prašoma nurodyti ne tik skundžiamus veiksmus, jų galiojimo laikotarpį, tačiau ir poveikį pareiškėjo ar kitų asmenų interesams;
• aprašyta pažeidimų tyrimo procedūra, įskaitant administracijos darbuotojų bei ūkio subjektų teises ir pareigas tyrimų metu, pavyzdžiui, advokato profesinės paslapties apsauga, subjektų teisės per išklausymo procedūras susipažinti su tyrimo medžiaga apimtis, rašytinių ir žodinių paaiškinimų teikimo bei prašymų dėl komercinių paslapčių apsaugos pateikimo tvarka, numatyti susitikimai su suinteresuotais asmenimis;
• reglamentuotos kitų klausimų nagrinėjimo procedūros, pavyzdžiui, ūkio subjektų pateiktų įsipareigojimų ar prašymų atidėti paskirtos baudos mokėjimą nagrinėjimas.

Asmens duomenų tvarkymo taisyklės

Atsižvelgdama į ES Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą (BDAR) ir kitus šalies teisės aktus, KT 2018 m. parengė Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos konkurencijos taryboje taisyklių (Taisyklių) projektą, kurį patvirtino 2019 m. sausį.
Taisyklėmis siekiama reglamentuoti asmens duomenų tvarkymą KT, užtikrinant BDAR, Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių asmens duomenų tvarkymą ir apsaugą, laikymąsi ir įgyvendinimą.
Taisyklėse numatyta asmens duomenų tvarkymo apimtis ir tikslai, asmens duomenų saugos pažeidimų valdymas, asmens duomenų saugojimo priemonės, duomenų subjekto teisių įgyvendinimo Konkurencijos taryboje būdai ir priemonės, tvarkant asmens duomenis institucijoje automatiniu ir neautomatiniu būdais.

ŠVIETIMAS KONKURENCIJOS SRITYJE

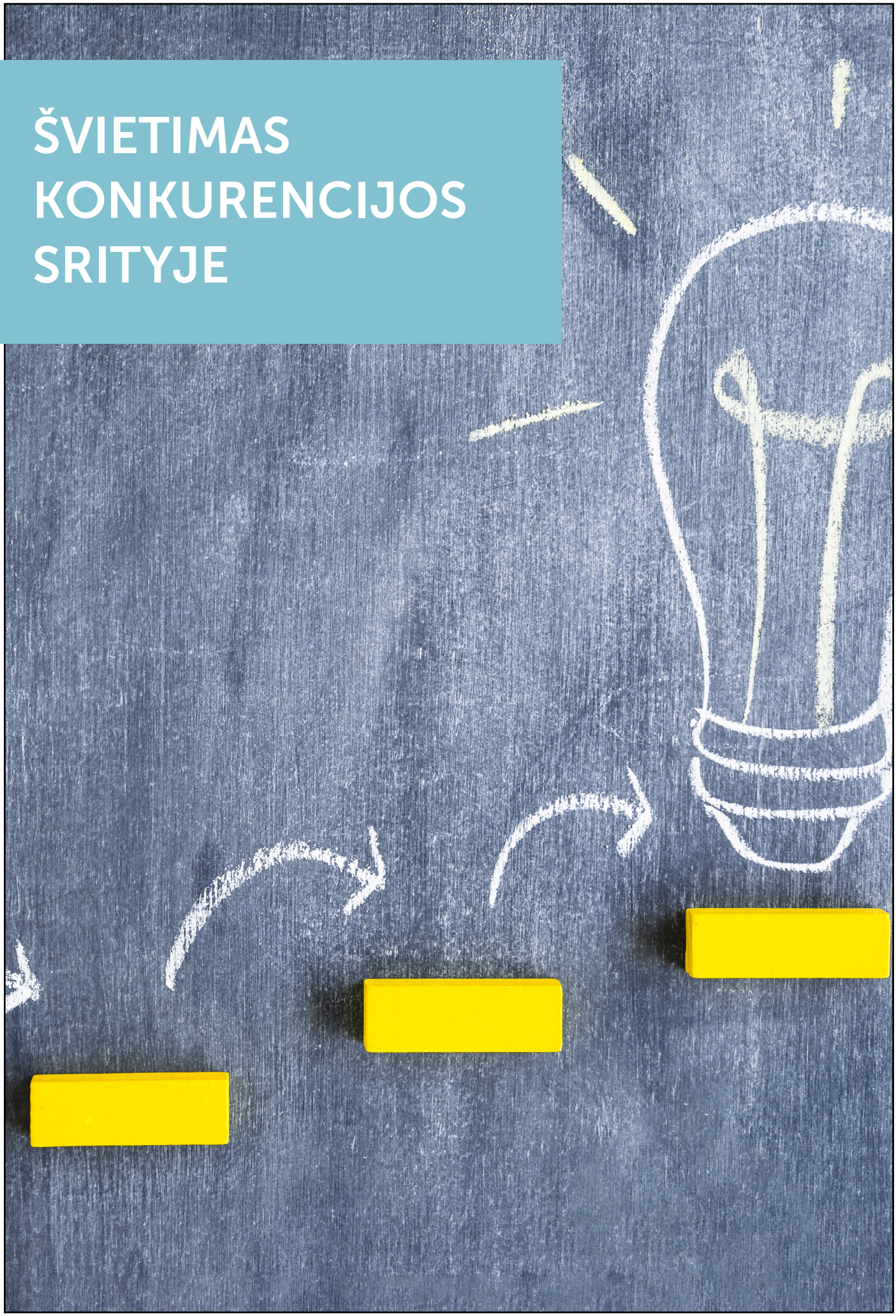

Siekdama stiprinti švietimą konkurencijos srityje, KT didino įvairiose visuomenės grupėse informacijos sklaidą apie institucijos veiklą, konkurencijos teikiamą naudą. 2018 m. iš viso išplatinti 124 pranešimai spaudai lietuvių ir anglų kalbomis, KT ekspertai skaitė 155 pranešimus mokymuose, seminaruose ir konferencijose Lietuvoje bei užsienyje.
Reaguodami į viešojoje erdvėje kylančias diskusijas, KT ekspertai teikė savo nuomones ir įžvalgas aktualiais konkurencijos teisės klausimais: argumentavo, kad tik padidinus konkurenciją, vartotojai gali tikėtis mažesnių prekių ir paslaugų kainų, geresnės kokybės, didesnio pasirinkimo, taip pat įspėjo apie grėsmes, kurios kyla, kai valstybė nustato verslo veiklos taisykles rinkoje ir pati imasi ūkinės veiklos, siūlė priemones konkurencijai skatinti.

700

sostinės moksleivių dalyvavo ekonomikos pamokose, kurias vedė KT ekspertai.

Priminta, jog KT šalina konkurencijos ribojimus, kad įvairiose rinkose sąžiningai veikiantis verslas galėtų efektyviai konkuruoti ir varžydamasis dėl vartotojų siūlytų kokybiškas prekes bei paslaugas už kuo palankesnę kainą. Lietuvoje, kaip įprasta rinkos ekonomikos šalyse, organinis verslo, įskaitant ir prekybos tinklus, augimas neribojamas konkurencijos teisės priemonėmis. KĮ riboja tik ūkio subjektų galimybę augti įsigyjant kitus rinkos dalyvius ar susijungiant su jais. Būtent tokius atvejus nagrinėja KT ir, įvertinusi galimas konkurencijos problemas, sprendžia, duoti leidimą sandoriui ar ne (plačiau – skyriuje „Koncentracijų priežiūra“).
Viešai analizuojant mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykius, KT 2018 m. ne kartą ragino tiekėjus, patyrusius prekybininkų spaudimą, kreiptis tiesiogiai į instituciją. Naudodamasi MPĮNVDĮ numatyta galimybe, KT užtikrina besikreipiančių tiekėjų tapatybės slaptumą (plačiau – skyriuje „Mažmeninė prekyba“).

Seminarai ir konferencijos

KT tęsė prieš dvejus metus inicijuotą seminarų apie konkurenciją ciklą „Su konkurencija po Lietuvą“. Renginiai 2018-aisiais vyko Šiauliuose (**vasario 28 d.**), Telšiuose (**kovo 22 d.**), Klaipėdoje (**rugsėjo 25 d.**) ir Vilniuje (**lapkričio 16 d.**), kur dalyvavę privataus ir viešojo sektoriaus atstovai su KT ekspertais aptarė aktualius klausimus: kam reikalinga konkurencija, kaip atpažinti kartelius viešuosiuose pirkimuose, kokios pareigos kyla teikiant valstybės pagalbą, kokia reklama klaidina.
KT nariai taip pat susitiko su minėtų savivaldybių vadovais bei savivaldybėms pavaldžių įmonių atstovais ir analizavo konkurencijos problemas šilumos, transporto, atliekų tvarkymo ir kituose sektoriuose.
2016–2018 m. seminarai „Su konkurencija po Lietuvą“ iš viso organizuoti 10-tyje šalies regionų, renginiuose dalyvavo 1100 viešojo ir privataus sektoriaus atstovų.
Balandžio 26 d. KT kartu su advokatų kontora „TGS Baltic“ surengė konferenciją „Tendencijos ir naujausia praktika“. Renginyje pristatytas nuoseklus kompensuojamųjų vaistų sektoriaus reformos vertinimas, pateikta informacija, kokie reikalavimai keliami pranešimui apie koncentraciją, kokia atsakomybė gresia įmonių, pripažintų sudarius kartelius, vadovams. Taip pat disku-

Konkurencijos teisės ir tyrimų centras „Global Competition Review“

GCR

ketverius metus iš eilės skyrė Lietuvai 3 žvaigždutes iš penkių.

tuota apie rizikas, kurios kyla verslui sudarant jungtinės veiklos sutartis. Daug dėmesio įmonių jungtinei veiklai buvo skirta ir **gegužės 15 d.** KT ir advokatų kontoros „Sorainen“ surengtoje tarptautinėje konferencijoje „(Ne)Teisėta konkurencija viešuosiuose pirkimuose“.

Gegužės 30 d. KT ekspertai sukvietė nekilnojamojo turto sektoriuje dirbančius verslininkus, su kuriais aptarė, kaip verslas turėtų skleisti informaciją apie parduodamą nekilnojamąjį turtą, kad reklama neklaidintų vartotojų. Renginio dalyviams pristatyta aktualiausia institucijos ir teismų praktika dėl klaidinančios reklamos nekilnojamojo turto srityje.

Spalio 16 d. vykusioje diskusijoje „Valstybė versle – kur ir kaip brėžiame ribą?“ KT kartu su dalyviais iš viešojo ir privataus sektorių ieškojo atsakymų į klausimus apie valstybės dalyvavimą versle, diskutavo, kaip viešojo administravimo subjektai turėtų prisidėti rinkoje užtikrinant sąžiningos konkurencijos laisvę.

Edukaciniai projektai

Tęsdami bendradarbiavimą su akademine bendruomene, 2018 m. KT ekspertai pravedė 13 paskaitų Vilniaus universiteto, Kauno technologijos universiteto, ISM vadybos ir vadybos universiteto studentams. Paskaitose su būsimais ekonomistais analizuoti praktiniai konkurencijos teisės aspektai: kaip tiriami piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pažeidimai, kodėl svarbus rinkos apibrėžimas vertinant, ar viena įmonė gali įsigyti kitą, kaip nustatomi karteliniai susitarimai ir kokią žalą jie daro, kada ir kokie informacijos mainai skatina arba riboja konkurenciją.

Toliau vykdant projektą „Konkurencijos taryba eina į mokyklą“, iš viso 2017–2018 mokslo metais KT atstovai apsilankė 21-oje sostinės gimnazijoje, kur su 700 moksleivių diskutavo apie konkurenciją. Per ekonomikos pamokas su vyresnių klasių gimnazistais aptartos įvairiausios temos: nuo konkurenciją ribojančių susitarimų, klaidinančios reklamos iki monopolijų Lietuvos ir užsienio rinkose. Daugiau kaip pusmetį trukęs edukacinis projektas **kovo 29 d.** užbaigtas konkurencijos žinių patikrinimo renginiu – protmūšiu, kuriame varžėsi 20-ies Vilniaus gimnazijų komandos.

Siekdama, kad mokyklose būtų skiriama daugiau dėmesio sąžiningos konkurencijos kultūrai ir jos sklaidai, KT **rugsėjo 18 d.** pasirašė bendradarbiavimo sutartį su jaunimo verslumą ugdančia VšĮ „Junior Achievement Lietuva“, kuri ruošia ekonomikos mokytojus, vykdo įvairias edukacines verslumo skatinimo programas, siekia stiprinti mokyklų bei verslo partnerystę. Sutartimi KT įsipareigojo vykdyti bendrus renginius, teikti konsultacijas ir keistis sukaupta ekspertine patirtimi.

Rugpjūčio, spalio ir lapkričio mėnesiais KT pakvietė ekonomikos mokytojus iš visos Lietuvos dalyvauti edukaciniuose seminaruose. Pusšimtis pedagogų buvo supažindinti su institucijos darbo praktika ir gavo naudingos informacijos, kaip atpažinti kartelius, kada viešieji subjektai gali imtis komercinės veiklos, o kada reikėtų vietą

rinkoje užleisti privačiam verslui, kada KT leidžia įmonėms susijungti, kaip atpažinti klaidinančią reklamą.

Gruodžio 14 d. KT atstovai dalyvavo „Lietuvos Junior Achievement“ organizuotoje mugėje ir vertino 49 moksleivių mokomųjų bendrovių kurtus produktus, idėjas, verslų perspektyvumą ir potencialą. Renkant geriausius atsižvelgta į tai, kaip pradedantieji verslininkai suvokė kuriamo produkto ar paslaugos vertę rinkoje, kaip sprendė kilusias problemas.

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

KT aktyviai plėtojo tarpinstitucinę partnerystę. Institucija **2018 m. kovą**, baigusi kuruoti trišalę bendradarbiavimo sutartį tarp KT, VPT ir STT, pasirašytą 2017 m., perdavė šį procesą VPT. Sutarties kuravimas trunka metus ir vyksta rotacijos principu.

Su šiomis bei kitomis valstybės institucijomis organizuoti reguliarūs dvišaliai ir trišaliai susitikimai bei konsultacijos, informacijos ir gerosios praktikos mainai. KT, VPT ir STT viena kitai teikė abipusę pagalbą rengdamos teisės aktus, atlikdamos tyrimus, organizuodamos konsultacijas, seminarus ir mokymus. KT ekspertai tęsė mokymų ciklą bendradarbiaujančių institucijų atstovams.

Įvertinimai

KT pastangos stiprinti Lietuvoje konkurencijos kultūrą įvertintos tarptautiniame konkurse „Antitrust Writing Awards“. Institucijos ekspertų parengtos gairės, kaip išvengti konkurenciją ribojančių susitarimų ir kartelių viešuosiuose pirkimuose, išrinktos tarp penkių geriausių rekomendacinio pobūdžio teisės aktų visame pasaulyje. Šiame Konkurencijos teisės instituto organizuojamame konkurse buvo pateikta daugiau kaip 500 darbų įvairiose kategorijose. Juos vertino per 50 konkurencijos teisės ekspertų iš viso pasaulio. Rekomendacinio pobūdžio teisės aktų kategorijoje kartu su Lietuva apdovanojimus pelnė Austrijos, Kanados, Peru ir Brazilijos konkurencijos institucijos.

Pasaulio konkurencijos institucijų veiklą vertinantis konkurencijos teisės ir tyrimų centras „Global Competition Review“ jau ketverius metus iš eilės skyrė Lietuvai tris žvaigždutes iš penkių. Tokį patį įvertinimą gavo ES konkurencijos institucijos iš Austrijos, Belgijos, Suomijos, Latvijos, Nyderlandų, Rumunijos, Švedijos bei Šveicarijos. Vertindami KT veiklą tarptautiniai ekspertai atsižvelgė į Lietuvos institucijos atliktus tyrimus, teismuose laimėtas bylas, prevenciniais tikslais vykdytą šviečiamąją veiklą.

Valstybės atkūrimo 100-mečio išvakarėse prezidentė Dalia Grybauskaitė už nuopelnus Lietuvai ir mūsų šalies vardo garsinimą pasaulyje apdovanojo KT pirmininko pavaduotoją Jūratę Šovienę. Ilgametei institucijos darbuotojai šalies vadovė įteikė Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medalį.

VšĮ „Lietuvos Junior Achievement“ surengtuose alumni apdovanojimuose „GOAL 2018“ už žinias, pavyzdį ir įkvėpimą jauniems žmonėms siekti išsikeltų tikslų įvertinta KT narė Dina Lurje.

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Tarptautinėje arenoje KT yra vertinama kaip profesionali institucija, kurios sukauptos žinios ir įdirbis gali praversti sprendžiant konkurencijos problemas kitose Europos šalyse.
Liepos mėnesį Lietuvai tapus EBPO nare, KT toliau aktyviai dalyvavo EBPO konkurencijos komiteto bei jo darbo grupių veikloje, teikė apžvalgas apie sukauptą patirtį farmacijos, sveikatos priežiūros, elektroninės prekybos sektoriuose, taip pat taksi ir pavėžėjimo paslaugų, koncentracijų nagrinėjimo, atleidimo nuo baudų temomis.
Ekspertai reguliariai dalyvavo Europos konkurencijos tinklo (European Competition Network) ir Tarptautinio konkurencijos tinklo (International Competition Network) veikloje su kolegomis iš užsienio aptariant vertikaliųjų susitarimų, įmonių susijungimų, konkurencijos kultūros stiprinimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo, bankų ir mokėjimo paslaugų klausimus. Įvairiuose susitikimuose užsienyje KT atstovai taip pat buvo kviečiami dalytis žiniomis apie sukurtą tarpinstitucinio bendradarbiavimo modelį kovai su karteliais viešuosiuose pirkimuose, bylinėjimosi procesus teismuose, viešojo sektoriaus konkurenciją ribojančių sprendimų priežiūrą, įmonių susijungimų su sąlygomis ir įpareigojimais kontrolę bei konkurencijos taisyklių įgyvendinimą stiprėjant populizmui.

2011–2018 m. KT ekspertai patirtimi dalijosi su kolegomis iš 4 užsienio šalių (Armėnijos, Egipto, Ukrainos ir Gruzijos) konkurencijos institucijų.

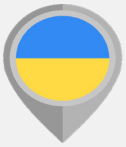

Gavusi JAV kvietimą kartu organizuoti tradicinį konkurencijos teisės renginį, KT sukvietė beveik 50 atstovų iš Lietuvos ir užsienio – Kroatijos, Čekijos, Estijos, Sakartvelo, Vengrijos, Kosovo, Latvijos, Moldovos, Rumunijos, Slovėnijos, Ukrainos – konkurencijos priežiūros įstaigų. **Rugsėjo 4–5 d.** vykusioje konferencijoje Amerikos konkurencijos priežiūros institucijos ir KT ekspertai su užsienio svečiais diskutavo rinkos apibrėžimo, draudžiamų susitarimų, tyrimų vykdymo ir kitomis temomis. Ypač daug dėmesio buvo skirta praktinei JAV konkurencijos pažeidimų tyrimų pavyzdžių analizei, keistasi įvairių šalių patirtimi, aptarti efektyviausi įrodymų rinkimo principai.
Sukaupta institucijos patirtis buvo pastebėta ir dalyvaujant tarptautinių projektų vykdymo atrankose – 2018 m. KT laimėjo techninės paramos projektą Kosove. Daugiau nei 3 metus truksiančiame projekte KT ekspertai konsultuos Kosovo konkurencijos ir valstybės pagalbos institucijas konkurencijos ir valstybės pagalbos klausimais. Tai bus jau penktasis tarptautinio bendradarbiavimo projektas, kuriame KT padės stiprinti užsienio ekspertų gebėjimus.
2013 m. ir 2017 m. institucija įgyvendino ES Dvynių programos projektus Armėnijoje bei Egipte, o 2018 m. toliau dalijosi ekspertine patirtimi Ukrainoje ir Gruzijoje. Tęsiant tarpinstitucinį bendradarbiavimą su Ukraina, Lietuvoje 2018 m. stažavosi ir savo žinias konkurencijos teisės srityje gilino šios šalies atstovai.

ŽMOGIŠKIEJI IR FINANSINIAI IŠTEKLIAI

Komanda

2018 m. gruodžio 31 d. KT buvo užimta 71 pareigybė: 5 valstybės pareigūnai, 55 valstybės tarnautojai ir 11 darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį. Institucijoje dirbo 73 proc. moterų ir 27 proc. vyrų. 97 proc. visų darbuotojų yra įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą, bendras amžiaus vidurkis siekė 35,6 metų.
Institucijai priskirtų įstatymų priežiūros funkcijas 2018 m. vykdė 47 darbuotojai, kurių vidutinė stažo KT trukmė – 5 metai. 87 proc. ekspertų, dirbančių tiesiogiai su konkurencijos pažeidimų ir nesąžiningos komercinės veiklos tyrimais, yra teisininkai, 13 proc. – ekonomistai.

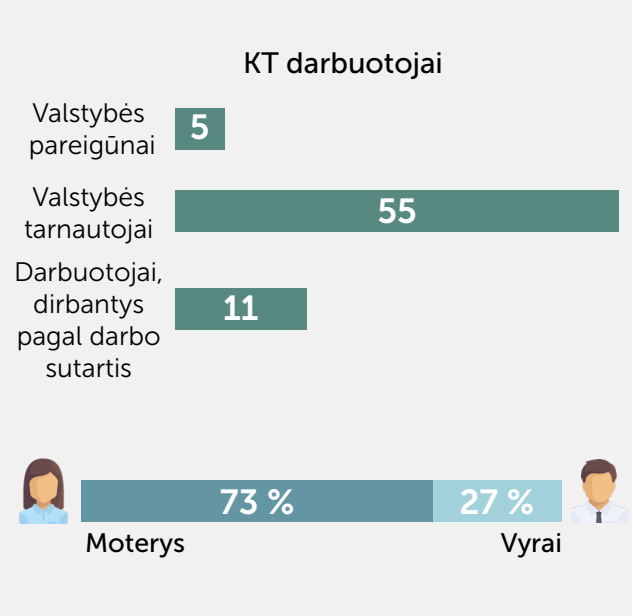

KT siekia, kad organizacijos veikla būtų grindžiama tarptautiniu mastu pripažintais kokybės vadybos principais, planuoja ir įgyvendina priemones veiklos procesų ir išteklių valdymo efektyvumui didinti, nuolatiniam veiklos rezultatų gerinimui ir inovatyvių darbo metodų taikymui užtikrinti.
Viena iš svarbiausių nuolatinio gerinimo sričių – personalo valdymas ir kvalifikacijos tobulinimas, siekis pritraukti ir išlaikyti kompetentingus darbuotojus, gerinti jų darbo sąlygas. Šioje srityje atlikta nemažai reikšmingų darbų, susijusių su valstybės tarnybos reforma ir pasirengimu tinkamai įgyvendinti Valstybės tarnybos, Viešojo administravimo įstatymų bei jų lydimųjų teisės aktų pasikeitimus nuo 2019 m. sausio 1 d.
2018 m. buvo peržiūrėta KT administracinė struktūra, struktūrinių padalinių ir darbuotojų atliekamos funkcijos.

Metų viduryje buvo nuspręsta suburti skirtinguose KT skyriuose dirbančius ekonomistus ir įkurti atskirą Ekonominės analizės skyrių. Pagrindinės tai lėmusios priežastys buvo siekis geriau organizuoti ekonomistų darbą skirtingų skyrių kuruojamose srityse ir stiprinti šią KT veiklos sritį. Ekonominės analizės skyriaus įkūrimas leidžia užtikrinti, kad institucijoje dirbančių ekonomistų pajėgumai būtų paskirstyti optimaliai pagal poreikį, taip pat tai palengvina informacijos dalinimąsi ir tobulėjimą šioje srityje. Ekonominės analizės skyriaus darbuotojai ne tik atlieka ekonominius skaičiavimus, bet ir padeda užtikrinti kitų administracinių padalinių ekonominės analizės kokybę.
Be to, KT tobulino darbuotojų veiklos efektyvumą ir geresnį veiklos organizavimą lemiančias sritis: atnaujino vidaus tvarką reglamentuojančius teisės aktus, tobulino nuotolinio darbo, naujai priimamų darbuotojų adaptacijos procesus, patvirtino institucijoje taikomas lygių galimybių politikos įgyvendinimo priemones. Tobulinant informacijos valdymo procesą, didinamas procesų skaitmenizavimas, mažinama popierinių dokumentų dalis, plačiau naudojami e. dokumentai ir e. parašas.
Vienas iš svarbiausių veiksnių, padedančių užtikrinti tinkamą KT pavestų funkcijų įgyvendinimą, yra institucijos administracinių gebėjimų stiprinimas. Kadangi KT darbuotojų kompetencijai keliami išskirtiniai reikalavimai, daug dėmesio skiriama kvalifikacijos tobulinimui.

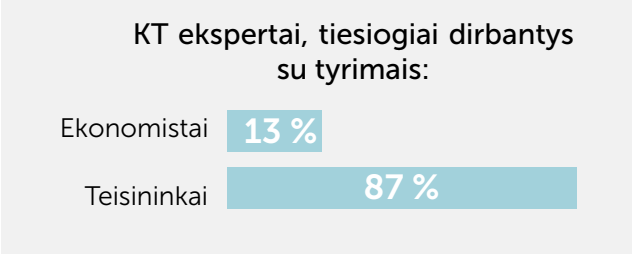

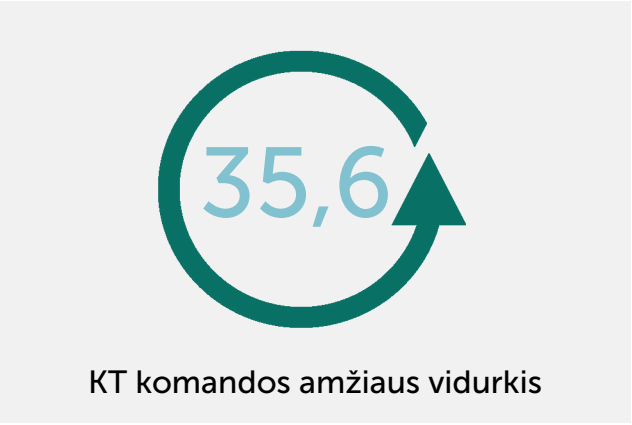

2018 m. mokymuose dalyvavo 66 KT darbuotojai (93 proc. visų darbuotojų), kurie iš viso mokėsi 293 kartus. Iš jų – 227 kartus tobulino bendruosius gebėjimus, 66 kartus – specialiuosius gebėjimus. Kvalifikacija tobulinta ir dalyvaujant įvairių organizacijų darbo grupių susitikimuose užsienyje (plačiau – skyriuje „Tarptautinis bendradarbiavimas“).

Toliau sėkmingai naudotasi vidinių mokymų sistema, kuri rėmėsi darbuotojų kompetencijų, patirties, įgytos komandiruotėse, stažuotėse, dalijimusi institucijos viduje.

Turėdama ribotus finansinius išteklius, KT susiduria su rimtu iššūkiu, kaip dėl kvalifikuotų teisininkų ir ekonomistų konkuruoti su verslu, galinčiu pasiūlyti aukštos kompetencijos specialistams gerokai didesnį atlygį. 2018 m. KT ekspertai ėmė aktyviau lankytis aukštosiose mokyklose ir skatinti baigiamųjų kursų studentus rinktis praktiką šioje institucijoje, kuri siūlo puikią galimybę įgauti patirties bei žinių dirbant itin profesionalioje, modernioje ir draugiškoje komandoje.

Nebe pirmus metus vienas aktualiausių KT personalo administravimo klausimų išlieka darbuotojų kaita. Per 2018 m. iš KT į ES ir šalies viešąsias institucijas, advokatų kontoras, konsultacines ir privačias įmones išėjo 16 proc. darbuotojų.

Finansavimas

KT 2018 m. vykdė Valstybinės konkurencijos politikos įgyvendinimo užtikrinant ūkio subjektų ir vartotojų apsaugą nuo konkurenciją ribojančių ir/ar vartotojų interesus pažeidžiančių veiksmų programą, finansuojamą valstybės biudžeto lėšomis. Šioje programoje, kuri apima visas KT veiklos sritis, nustatytos lėšos vykdomoms funkcijoms finansuoti, taip pat lėšos personalo darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo išlaidoms bei visoms institucijos išlaikymo išlaidoms.

Lietuvos Respublikos 2018 m. valstybės biudžeto ir savivaldybės biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu KT patvirtinti asignavimai sudarė 2 279 tūkst. Eur. Asignavimų planas 2018 m., įskaitant viršplanines biudžetinių įstaigų pajamų įmokas, siekė 2 496,2 tūkst. Eur.

Kaip numatyta KĮ, institucija antrus metus gauna pajamas iš ūkio subjektų už koncentracijos nagrinėjimą. Nuo 2018 m. sausio 1 d. KĮ įtvirtintos didesnės bendrųjų pajamų ribos (20 mln. ir 2 mln. Eur), kurias viršijus ūkio subjektams kyla pareiga apie koncentraciją pranešti KT ir gauti jos leidimą. Atsižvelgusi į KĮ pataisas ir institucijos patiriamas sąnaudas, KT nuo 2018 m. kovo 1 d. patvirtino naujus įmokų dydžius už pranešimų apie koncentraciją ir prašymų leisti atlikti atskirus koncentracijos veiksmus nagrinėjimą.

Ūkio subjektai už teikiamo pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimą iki 2019 m. kovo 1 d. turėjo mokėti 10 000 Eur dydžio užmokestį, o už teikiamo prašymo leisti atlikti atskirus koncentracijos veiksmus nagrinėjimą – 3 000 Eur dydžio užmokestį. Per 2018 m. ūkio subjektai už koncentracijų nagrinėjimą iš viso sumokėjo 317,2 tūkst. Eur.

2018 m., palyginti su 2017 m., KT asignavimai valstybės biudžeto lėšomis didėjo 8 proc. Didžioji dalis asignavimų skirta darbo užmokesčiui, socialinio draudimo lėšoms, materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimui. Kompiuterinei ir programinei įrangai atnaujinti 2018 m. KT skyrė 60,6 tūkst. Eur, vidiniam tinklui atnaujinti (siekiant valdyti rizikas, susijusias su kibernetinėmis ir technologinėmis grėsmėmis) – 15 tūkst. Eur.

Ne pirmus metus siekiama labiau pritaikyti institucijos pastatą, esantį Jogailos g. 14, KT poreikiams – einamojo remonto, naujų kabinetų rengimo darbams išleista beveik 55 tūkst. Eur.

Institucija atkreipia Vyriausybės dėmesį, kad jos biudžetas, palyginti ne tik su užsienio šalių konkurencijos institucijų, bet ir su Lietuvoje veikiančių gimininingų rinkos priežiūrą vykdančių institucijų biudžetais, išlieka neproporcingai mažas.

PRIEDAI

1 lentelė. Visa nacionalinė valstybės pagalba Lietuvoje 2017 m.

Pagalbos būdai / Sektorius	A1	A2	B1	C1	C2	D1	Iš viso (mln. EUR)
1.1. Žemės ūkis	12,27						12,27
1.2. Žuvininkystė	0,28	0,97					1,25
2. Pramonė / paslaugos	**334,90**	**107,00**					**441,90**
2.1. Horizontali pagalba	**295,87**	**94,20**					**390,07**
2.1.1. Moksliniai tyrimai, plėtra ir inovacijos	11,30						11,30
2.1.2. Aplinkos apsauga ir energijos taupymas	46,68	90,45					137,13
2.1.3. Mažos ir vidutinės įmonės (įskaitant rizikos kapitalą)	1,83						1,83
2.1.4. Prekyba							
2.1.5. Investicijos							
2.1.6. Kultūra	194,22	3,75					197,97
2.1.7. Užimtumas	29,63						29,63
2.1.8. Mokymai	3,78						3,78
2.1.9. Privatizavimas							
2.1.10. Gelbėjimas / restruktūrizavimas							
2.1.11. Socialinė pagalba individualiems vartotojams							
2.1.12. Kita	8,43						8,43
2.2. Sektorinė pagalba	**9,33**	**0,20**					**9,53**
2.2.1. Plieno pramonė							
2.2.2. Laivų statyba							
2.2.3. Transportas	9,33	0,20					9,53
2.2.4. Anglies pramonė							
2.2.5. Sintetinis pluoštas							
2.2.6. Kiti sektoriai							
2.3. Regioninė pagalba	**29,70**	**12,60**					**42,30**
IŠ VISO:	**347,45**	**107,97**					**455,42**

* kompensacijos už bendros ekonominės svarbos paslaugų teikimą neįtraukiamos
** pagalba suteikta pagal laikinąsias valstybės pagalbos priemones neįtraukiama

SIMBOLINIŲ ŽYMĖJIMŲ PAAIŠKINIMAI:

A1 – negrąžinama pagalba: subsidijos, dotacijos
A2 – atleidimai nuo mokesčių, jų sumažinimas, delspinigių ir baudų nurašymas, kiti atleidimai
B1 – valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų įmonėse dalies ar vertės didinimas įvairiomis formomis
C1 – lengvatinės paskolos
C2 – mokesčių atidėjimai
D1 – valstybės garantijos

2.1 lentelė. Visa nacionalinė valstybės pagalba Lietuvoje 2013-2017 m. (mln. Eur)

Metai Rodikliai	2013	2014	2015	2016	2017
Visa nacionalinė valstybės pagalba	**205,0**	**180,6**	**294,3**	**335,6**	**455,42**
iš jos:					
- apdirbamajai pramonei ir paslaugoms	112,1	74,5	280,8	322,2	441,90
- žemės ūkiui ir žuvininkystei	92,5	102,7	11,4	13,4	13,52
- transportui	0,4	3,4	2,1	0,1	9,53

2.2 lentelė. Visa nacionalinė valstybės pagalba Lietuvoje 2013-2017 m.

Metai Rodikliai	2013	2014	2015	2016	2017
mln. Eur	205,0	180,6	294,3	335,6	455,42
EUR vienam dirbančiajam	139,9	136,9	200,4	228,2	336,8
% BVP (veikusiomis kainomis)	0,2	0,5	0,8	0,8	1,10
% nacionalinio biudžeto išlaidų	0,5	1,4	2,2	2,5	4,3
% nacionalinio biudžeto deficito	6,5	74,3	387,1	325,8	220,8
Vidutinis metinis gyventojų skaičius, mln.	2,94	2,93	2,90	2,78	2,78

Visa nacionalinė valstybės pagalba Lietuvoje 2013-2017 m.

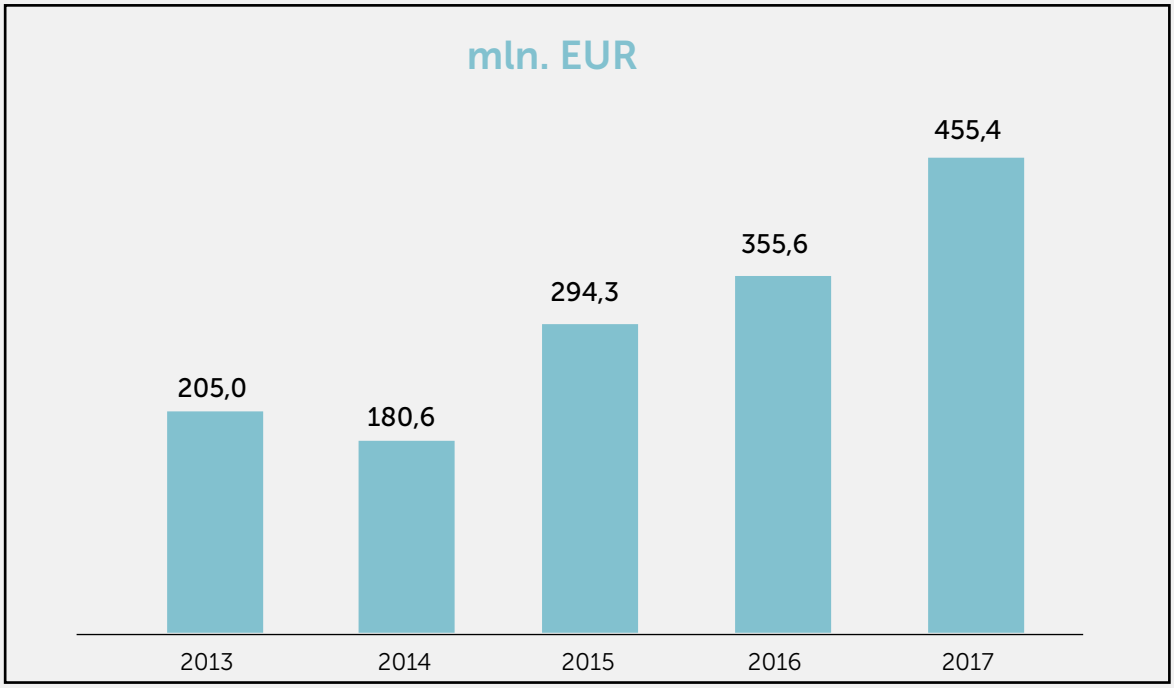

3 lentelė. Administracinių bylų dėl Konkurencijos tarybos nutarimų ir kitų sprendimų nagrinėjimas teismuose 2018 m.

	Administracinės bylos, nagrinėjamos pirmojoje instancijoje	Administracinės bylos, nagrinėjamos apeliacinėje instancijoje	Baigtos bylos – rezultatas	Bendras bylų skaičius
KĮ 4 str. taikymas – viešojo administravimo subjektų konkurenciją ribojantys sprendimai		1. SĮ „Kapinių priežiūra“, Kauno miesto savivaldybė prieš KT (3-61-3-02127-2016-4) (dėl pažeidimo) 2. UAB „Antano Rinkevičiaus valymo įrenginiai“ prieš KT (3-61-3-01543-2017-6) (dėl atsisakymo nagrinėti)	1. Lietuvos pramonininkų konfederacija, AB „Achema“, AB „Lifosa“, AB „Orlen Lietuva“ prieš KT (3-61-3-02072-2015-2) (dėl nagrinėjimo nutraukimo) – KT nutarimas nepakeistas ir nepanaikintas 2. Panevėžio miesto savivaldybė prieš KT (3-61-3-03972-2015-2) (dėl pažeidimo) – KT nutarimas nepakeistas ir nepanaikintas	4
KĮ 5 str. (SESV 101 str.) taikymas – konkurenciją ribojantys susitarimai	Lietuvos notarų rūmai ir kiti prieš KT (3-61-3-01686-2018-5) (dėl pažeidimo)	1. UAB „Ecoservice“, UAB „Marijampolės švara“ prieš KT (3-61-3-04925-2016-2) (dėl pažeidimo) 2. UAB „Vortex Capital“ prieš KT (3-61-3-00484-2017-9) (dėl pažeidimo) 3. UAB „Rovaltra“ prieš KT (3-61-3-04948-2016-7) (dėl pažeidimo) 4. *Sypra GmbH* prieš KT (3-61-3-00236-2018-5)	1. UAB Mados namai „Vestina“ prieš KT (3-61-3-03924-2017-1) (dėl pažeidimo) – KT nutarimas nepakeistas ir nepanaikintas 2. UAB „Maniga“ prieš KT (3-61-3-01662-2016-7) (dėl atsisakymo nagrinėti) – KT nutarimas nepakeistas ir nepanaikintas 3. UAB „Forum Cinemas“ prieš KT (3-61-3-00082-	10

		(dėl pažeidimo) 5. AB „Panevėžio statybos trestas“ ir UAB „Irdaiva“ prieš KT (3-61-3-00104-2018-9) (dėl pažeidimo)	2016-2) (dėl pažeidimo) – KT nutarimas nepakeistas ir nepanaikintas 4. UAB „Vilniaus energija“ prieš KT (3-61-3-06003-2015-0) (dėl pažeidimo) – KT nutarimas panaikintas	10
KĮ 7 str. (SESV 102 str.) taikymas – piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi	–	-	-	
Koncentracijų priežiūra		1. AB „Kauno grūdai“ prieš KT (3-61-3-02244-2017-5) (dėl pažeidimo) 2. *AS Baltic Ticket Holdings* prieš KT (3-61-3-01939-2017-5) (dėl KT inicijuotos koncentracijos priežiūros procedūros)	*AS Eesti Media* prieš KT (3-61-3-02159-2016-9) (dėl atsisakymo duoti leidimą) – byla nutraukta	3
RĮ 5 str. taikymas – klaidinanti ir/ar lyginamoji reklama	1. UAB „Pigu“ prieš KT (3-61-3-02970-2016-0) (dėl pažeidimo) 2. Biodegalų asociacija prieš KT (3-61-3-02813-2018-8) (dėl pažeidimo)	1. UAB „Kauno būstai“ prieš KT (3-61-3-04224-2017-5) (dėl pažeidimo) 2. UAB „NT partneriai“, UAB „Karolinos turas“ prieš KT (3-61-3-03543-2017-8) (dėl	1. UAB „Husqvarna Lietuva“ prieš KT (3-61-3-03014-2017-1) (dėl atsisakymo nagrinėti) — KT sprendimas nepakeistas ir nepanaikintas 2. UAB „Nemuno	8

RĮ 5 str. taikymas – klaidinanti ir/ar lyginamoji reklama		pažeidimo) 3. UAB „Pigu" prieš KT (3-61-3-01376-2018-1) (dėl pažeidimo) 4. UAB „Karolinos turas" ir UAB „NT partneriai" prieš KT (3-61-3-03545-2017-0) (dėl pažeidimo)	vaistinė" prieš KT (3-61-3-03959-2016-8) (dėl pažeidimo) – KT nutarimas pakeistas sumažinus baudą	8
MPĮNVDĮ taikymas	–	–	–	
KT įpareigojimų nevykdymas	Panevėžio miesto savivaldybė prieš KT (3-61-3-04245-2018-9) (dėl pažeidimo)	1. KT prieš Pakruojo rajono savivaldybę (3-64-3-02115-2016-4) (dėl pažeidimo) 2. KT prieš Kauno miesto savivaldybę (3-62-3-01323-2016-2) (dėl pažeidimo) 3. Panevėžio miesto savivaldybė prieš KT (3-61-3-01629-2018-2) (dėl atsisakymo pratęsti terminą dėl įpareigojimų vykdymo)		4
Procedūriniai pažeidimai	–	–	–	
KT prašymai dėl sankcijų ūkio subjektų vadovams skyrimo	KT prieš D. K. (3-61-3-02036-2017-4) (dėl vadovo teisių apribojimo ir baudos skyrimo)	KT prieš A. M., J. V., A. J., A. Ž. (3-61-3-04190-2017-7) (dėl vadovų teisių apribojimo ir baudų skyrimo)	KT prieš V. M., A. F., G. I. (3-61-3-03671-2017-0) (dėl vadovų teisių apribojimo) – KT prašymas patenkintas visiškai	3
Kiti sprendimai	1. UAB „Limedika", UAB „Gintarinė vaistinė", UAB „Norfos vaistinė" prieš KT (3-61-3-02488-2018-6) (dėl įgaliotų pareigūnų veiksmų ir priimtų sprendimų)	1. S. F. prieš KT, Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą (3-61-3-00085-2017-6) (dėl atsisakymo nagrinėti) 2. VĮ „Užstatas" prieš KT (3-61-3-01690-	UAB „Skaitmeninio sertifikavimo centras" prieš KT, Vyriausiąją administracinių ginčų komisiją (3-61-3-03510-2017-2) (KT įgaliotų pareigūnų ir kitų darbuotojų veiksmų	5

Kiti sprendimai	2. EVD, EVD Baltija, UAB „Eurovaistinė“, EVRC prieš KT (3-61-3-01896-2018-8) (dėl įgaliotų pareigūnų veiksmų ir priimtų sprendimų)	2018-0) (dėl atsisakymo nagrinėti)	ir priimtų sprendimų apskundimas) – KT nutarimas nepakeistas ir nepanaikintas.	
Iš viso:	7	19	11	37

4 lentelė Konkurencijos tarybos dalyvavimas kitose administracinėse ir civilinėse bylose 2018 m.

KT – išvadą teikianti institucija	KT – trečiasis suinteresuotas asmuo	KT – ieškovė	Bendras bylų skaičius
1. VšĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba prieš D. J. (2-69-3-15859-2017-8), civilinė byla 2. Eurocash1, UAB, prieš UAB „G4S Lietuva“ (2-55-3-01151-2014-0), civilinė byla 3. UAB „Naftos grupė“ prieš UAB „Klaipėdos nafta“ (2-2292-392/2018), civilinė byla 4. BAB „flyLAL – Lithuanian Airlines“ prieš *Air Baltic Corporation AS* ir oro uostą „Ryga“ (2A-8-823/2019), civilinė byla 5. UAB „Irgita“ prieš Kauno miesto savivaldybę, Kauno miesto savivaldybės administraciją, UAB „Kauno švara“ (2-56-3-00681-2016-0), civilinė byla 6. UAB „Legatina“ prieš UAB „Litpolagrus“, *Litpolex Sp.z.o.o.*, D. K. (2-69-3-23912-2015-5), civilinė byla 7. UAB „Krovinių terminalas“ prieš AB „Klaipėdos nafta“, AB „ORLEN Lietuva“ (2-55-3-02470-2016-7), civilinė byla 8. UAB „Fisanta“ prieš AB Energijos skirstymo operatorius (2-55-3-01975-2018-8), civilinė byla 9. UAB „Vlantana“ prieš *Daimler AG* (2-55-3-00474-2018-1), civilinė byla	1. VšĮ „KREPŠINIO RYTAS“, asociacija „Aukštaitijos krepšinio centras“ prieš asociaciją Lietuvos krepšinio federacija (2-55-3-01436-2016-8), administracinė byla 2. UAB „GECO-Taika“ prieš Šiaulių miesto savivaldybę (3-64-3-02711-2016-6), administracinė byla	KT prieš UAB „Norvesta“ ir UAB „Valnetas“ (2-56-3-00469-2018-6) (dėl kreditorių susirinkimo priimto sprendimo panaikinimo) – KT ieškinys patenkintas visiškai	12

Konkurencijos taryba
Jogailos g. 14, Vilnius LT-01116
Tel. (8 5) 212 7608
E. p. taryba@kt.gov.lt

Su konkurencija po Lietuvą

Lithuanian Competition Council

konkurencijos_taryba

Konkurencijos taryba

@keserauskas